

# Lagrådsremiss

## Företagshypotek – en bättre säkerhet för lån till företag

---

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 29 april 2008

*Beatrice Ask*

*Fredrik Ludwigs*  
(Justitiedepartementet)

### Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås en reformering av det regelverk som gör det möjligt att använda lös egendom i näringsverksamhet som säkerhet för ett lån. Genom att förbättra säkerheten ska det bli lättare för företag att låna pengar. Den nya säkerhetsrätten, benämnd företagshypotek, ersätter företagsinteckningen som infördes år 2004. Förslaget innebär i allt väsentligt också en återgång till de tidigare reglerna om företagshypotek. Företagshypoteket föreslås omfatta en näringsidkares lösa egendom i den mån egendomen hör till näringsverksamheten. Företagshypoteket ska inte omfatta kassa- eller bankmedel, finansiella instrument avsedda för allmän omsättning, egendom som kan intecknas på annat sätt (t.ex. skepp och luftfartyg) eller egendom som varken kan utmätas eller ingå i en konkurs. Det föreslås också att företagshypoteket ska ge en särskild förmånsrätt vid konkurs.

I lagrådsremissen föreslås vidare att statens förmånsrätt för återkrav av utbetald lönegaranti avskaffas.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2009. Företagsinteckningar som upplåtits som säkerhet före ikraftträdandet föreslås gälla enligt de nuvarande reglerna fram till den 1 januari 2010, då de omvandlas till företagshypotek.

# Innehållsförteckning

|      |                                                                                                      |    |
|------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1    | Beslut.....                                                                                          | 4  |
| 2    | Lagtext.....                                                                                         | 5  |
| 2.1  | Förslag till lag om företagshypotek.....                                                             | 5  |
| 2.2  | Förslag till lag om ändring i ärvdabalken.....                                                       | 14 |
| 2.3  | Förslag till lag om ändring i jordabalken .....                                                      | 15 |
| 2.4  | Förslag till lag om ändring i utsökningsbalken .....                                                 | 17 |
| 2.5  | Förslag till lag om ändring i förmånsrättslagen<br>(1970:979).....                                   | 19 |
| 2.6  | Förslag till lag om ändring i lagen (1984:404) om<br>stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter.....   | 22 |
| 2.7  | Förslag till lag om ändring i konkurslagen<br>(1987:672).....                                        | 24 |
| 2.8  | Förslag till lag om ändring i lagen (1990:746) om<br>betalningsföreläggande och handräckning .....   | 27 |
| 2.9  | Förslag till lag om ändring i lönegarantilagen<br>(1992:497).....                                    | 28 |
| 2.10 | Förslag till lag om ändring i lagen (1993:891) om<br>indrivning av statliga fordringar m.m. ....     | 29 |
| 2.11 | Förslag till lag om ändring i lagen (1996:764) om<br>företagsrekonstruktion .....                    | 30 |
| 3    | Ärendet och dess beredning.....                                                                      | 33 |
| 4    | Förmånsrättsordningen .....                                                                          | 34 |
| 5    | Företagares möjlighet att lämna säkerhet för lån ska stärkas.....                                    | 37 |
| 6    | Förmånsrätten för statens återkrav avseende utbetald<br>lönegaranti .....                            | 43 |
| 7    | Ikraftträdande och övergångsregler .....                                                             | 45 |
| 8    | Ekonomiska konsekvenser av förslagen .....                                                           | 49 |
| 9    | Författningskommentar.....                                                                           | 50 |
| 9.1  | Förslaget till lag om företagshypotek.....                                                           | 50 |
| 9.2  | Förslaget till lag om ändring i ärvdabalken.....                                                     | 60 |
| 9.3  | Förslaget till lag om ändring i jordabalken .....                                                    | 61 |
| 9.4  | Förslaget till lag om ändring i utsökningsbalken .....                                               | 63 |
| 9.5  | Förslaget till lag om ändring i förmånsrättslagen<br>(1970:979).....                                 | 63 |
| 9.6  | Förslaget till lag om ändring i lagen (1984:404) om<br>stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter..... | 67 |
| 9.7  | Förslaget till lag om ändring i konkurslagen<br>(1987:672).....                                      | 68 |
| 9.8  | Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:746) om<br>betalningsföreläggande och handräckning ..... | 69 |
| 9.9  | Förslaget till lag om ändring i lönegarantilagen<br>(1992:497).....                                  | 70 |
| 9.10 | Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:891) om<br>indrivning av statliga fordringar.....        | 71 |

|          |                                                                                                       |     |
|----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 9.11     | Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:764) om<br>företagsrekonstruktion.....                    | 72  |
| Bilaga 1 | Sammanfattning av betänkandet (SOU 2007:71).....                                                      | 74  |
| Bilaga 2 | Betänkandets författningsförslag .....                                                                | 80  |
| Bilaga 3 | Förteckning över remissinstanserna (SOU 2007:71) .....                                                | 82  |
| Bilaga 4 | Lagförslag i utkast till lagrådsremiss En starkare<br>företagsinteckning.....                         | 83  |
| Bilaga 5 | Förteckning över remissinstanserna (Utkast till<br>lagrådsremiss En starkare företagsinteckning)..... | 102 |

# 1        Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om företagshypotek,
2. lag om ändring i ärvdabalken,
3. lag om ändring i jordabalken,
4. lag om ändring i utsökningsbalken,
5. lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979),
6. lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter,
7. lag om ändring i konkurslagen (1987:672),
8. lag om ändring i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning,
9. lag om ändring i lönegarantilagen (1992:497),
10. lag om ändring i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.,
11. lag om ändring i lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion.

## 2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

### 2.1 Förslag till lag om företagshypotek

Häri genom föreskrivs följande.

#### 1 kap. Inledande bestämmelser

**1 §** Med företagshypotek avses en säkerhetsrätt enligt bestämmelserna i denna lag.

**2 §** En näringsidkare som vill upplåta företagshypotek i sin näringsverksamhet har rätt att få inskrivning av ett visst belopp i verksamheten (företagsinteckning). Bevis om inteckningen kallas företagsinteckningsbrev.

Det som sägs om näringsidkare i denna lag gäller även den som avser att utöva näringsverksamhet men som ännu inte har påbörjat verksamheten. Om en näringsidkare avlider, träder dödsboet i näringsidkarens ställe.

**3 §** Ett företagshypotek upplåts genom att näringsidkaren överlämnar företagsinteckningsbrevet som säkerhet för en fordran.

**4 §** Ett konkursbo kan inte beviljas företagsinteckning och kan inte heller upplåta företagshypotek.

#### 2 kap. Företagshypotek

*Egendom som omfattas av företagshypotek*

**1 §** Ett företagshypotek omfattar näringsidkarens lösa egendom i den mån egendomen hör till den intecknade verksamheten.

Företagshypoteket omfattar inte

1. kassa- och bankmedel,
2. aktier och andra finansiella instrument, avsedda för allmän omsättning,
3. egendom som kan vara föremål för panträtt på grund av inteckning, eller
4. egendom som varken kan utmätas eller ingå i konkurs.

**2 §** Om en intecknad verksamhet överlåts, omfattar företagshypoteket överlåtarens fordran på ersättning till den del denna avser egendom som omfattades av hypoteket vid överlåtelsen.

**3 §** Om en intecknad verksamhet överläts och det i överlåtelsen ingår egendom som omfattas av företagshypoteket, gäller hypoteket i egendomen hos förvärvaren. Om förvärvaren överlåter egendomen eller upplåter särskild rätt i den eller om egendomen skadas eller tas i anspråk genom expropriation eller liknande förfarande, omfattar företagshypoteket förvärvarens fordran på ersättning. Företagshypoteket ger företräde till betalning framför ett hypotek i samma egendom som grundar sig på upplåtelse av förvärvaren.

Borgenären förlorar sin rätt enligt första stycket, om han eller hon inte inom sex månader från det att överlåtaren eller förvärvaren har underlåtit henne eller honom om överlåtelsen och senast inom arton månader från det att verksamheten frånträdde väcker talan mot förvärvaren om betalning ur egendomen och anmäler det till inskrivningsmyndigheten.

Det som sägs i denna paragraf om förvärvaren gäller också förvärvarens dödsbo.

**4 §** Bestämmelserna i 3 § ska tillämpas också när den intecknade verksamheten och egendom som omfattas av ett företagshypotek övergår till någon annan genom skifte av handelsbolags tillgångar eller genom bodelning av någon annan anledning än näringsidkarens död.

*Borgenärens rätt till betalning på grund av företagshypotek*

**5 §** En borgenär som har företagshypotek för sin fordran har rätt att vid utmätning eller i konkurs, med den företrädesrätt inteckningen medför enligt lag, få betalt för fordringen ur egendom som omfattas av hypoteket upp till företagsinteckningsbrevets belopp.

I den mån inteckningsbrevets belopp inte räcker till betalning, har borgenären rätt att få betalt ur egendomen genom ett tillägg. Tillägget får inte överstiga femton procent av inteckningsbrevets belopp samt ränta på detta belopp från den dag då egendomen utmättes eller konkursansökningen gjordes. Räntan beräknas för år enligt en räntefot som motsvarar den av Riksbanken fastställda, vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635), ökad med fyra procentenheter.

En borgenärs rätt till betalning omfattar inte tillägget, om inteckningsbrevet utgör säkerhet för borgenären i andra hand.

**6 §** Överlämnas flera företagsinteckningsbrev som säkerhet för en fordran och har inteckningarna samma företrädesrätt eller gäller de omedelbart efter varandra, ska bestämmelserna i 5 § om inteckningsbrevets belopp avse inteckningsbrevens sammanlagda belopp.

**7 §** Borgenärens rätt till betalning ur egendomen gäller även om fordringen har preskriberats eller inte har anmälts av borgenären efter kallelse på okända borgenärer.

**8 §** En borgenär som har företagshypotek som säkerhet för sin fordran har rätt att söka betalning ur egendom som omfattas av företagshypoteket trots att fordringen inte är förfallen till betalning, om

1. den intecknade verksamheten eller en väsentlig del av den överläts, upphör eller övergår till någon annan genom skifte av handelsbolags tillgångar eller genom bodelning av någon annan anledning än näringsidkarens död, eller

2. egendomen till följd av vanvård, naturhändelse eller av någon annan därmed jämförlig orsak försämras eller minskas så att säkerhetens värde går ned väsentligt.

Vid utmätning av egendom som omfattas av företagshypotek har inteckningsborgenären rätt till betalning ur egendomen enligt 8 kap. utskönningsbalken även om fordringen inte är förfallen till betalning.

#### *Företagshypotekets förhållande till kvarstad*

**9 §** Företagshypotek omfattar inte kvarstadsbelagd egendom, om inteckningen söks samma dag som kvarstadsbeslutet eller senare. Hävs kvarstaden, gäller dock företagshypoteket även i den egendomen såvida den inte är utmätt eller tagen i anspråk genom betalningssäkring.

### **3 kap. Företagsinteckning**

#### *Inteckningens omfattning*

**1 §** En företagsinteckning beviljas i all den näringsverksamhet som näringsidkaren vid varje tid utövar i Sverige.

#### *Inteckningars företräde*

**2 §** Bestämmelser om den förmånsrätt som följer med företagsinteckning finns i förmånsrättslagen (1970:979).

**3 §** En företagsinteckning ger företräde i förhållande till annan företagsinteckning i den tidsföljd i vilken inteckningarna söks. Inteckningar som söks på samma inskrivningsdag ger lika rätt, om inte annat följer av 4 kap. 13 §.

#### *Inteckningars och inteckningsbrevs giltighet i vissa fall*

**4 §** Om egendom som omfattas av företagshypotek har blivit utmätt och inteckningsborgenären har tillerkänts betalning ur egendomen, är företagsinteckningen utan verkan till ett belopp som motsvarar vad som har erhållits på företagsinteckningsbrevets belopp. Detsamma gäller om borgenären har tillerkänts betalning ur sådan egendom i konkurs.

**5 §** Om en företagsinteckning blir utan verkan, är även företagsinteckningsbrevet utan verkan. Ändras i annat fall en inteckning, får inteckningsbrevet verkan i enlighet med inteckningens ändrade innehåll.

Dödning av förkommet inteckningsbrev medför inte att inteckningen blir utan verkan.

## 4 kap. Inskrivningsförfarandet

### *Företagsinteckningsregister och inskrivningsmyndighet*

**1 §** För inskrivning enligt denna lag ska det föras ett register med hjälp av automatiserad behandling, benämnt företagsinteckningsregistret. Detta ska ge offentlighet åt den information som ingår i registret.

Regeringen meddelar föreskrifter om registrets innehåll, närmare ändamål och behandling av uppgifter samt om personuppgiftsansvar enligt personuppgiftslagen (1998:204).

Regeringen får meddela föreskrifter om expeditionsavgifter för bevis om inskrivningsåtgärd.

**2 §** Ärenden om företagsinteckning eller annan införing i företagsinteckningsregistret på grund av bestämmelse i denna lag eller annan författning (inskrivningsärenden) handläggs av en för landet gemensam inskrivningsmyndighet. Regeringen bestämmer vilken myndighet som ska vara inskrivningsmyndighet.

### *Handläggningen av inskrivningsärenden*

**3 §** Vid behandlingen hos inskrivningsmyndigheten av inskrivningsärenden tillämpas inte bestämmelserna i 10 § andra stycket, 27 och 28 §§ förvaltningslagen (1986:223). Av 37 a och 37 b §§ lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter framgår att inskrivningsmyndigheten ska ompröva beslut om stämpelskatt i vissa fall.

Ansökningar och anmälningar i inskrivningsärenden ska vara skriftliga.

**4 §** Inskrivningsärenden tas upp på en inskrivningsdag. Inskrivningsdag hålls till klockan tolv varje måndag, tisdag, onsdag, torsdag och fredag som inte är helgdag. Med helgdag avses även midsommarafton, julafton och nyårsafton. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att en inskrivningsdag ska ställas in, om det finns särskilda skäl till det.

En ansökan eller anmälan som har kommit in efter klockan tolv en viss dag anses gjord på nästföljande inskrivningsdag.

**5 §** Hos inskrivningsmyndigheten förs dagbok över inskrivningsärendena. Handlingarna i sådana ärenden förs samman i akter.

Har sökanden eller någon annan lämnat en uppgift eller förklaring av betydelse för ärendets prövning eller har en särskild utredning gjorts i ärendet, ska detta antecknas i akten. I akten tas även upp förelägganden och andra beslut som inte ska föras in i företagsinteckningsregistret.

**6 §** Om det är nödvändigt för utredningen, får ett inskrivningsärende skjutas upp till en viss senare inskrivningsdag.

Om ett ärende skjuts upp, får sökanden föreläggas att lägga fram den utredning eller de uppgifter som behövs. Ansökningen får förklaras förfallen, om sökanden inte följer föreläggandet. Föreläggandet ska innehålla en upplysning om detta.

Ett inskrivningsärende får vidare skjutas upp till en viss senare inskrivningsdag, om ärendet med hänsyn till beskaffenhet eller omfattning inte lämpligen kan prövas omedelbart. Ett ärende som har skjutits upp av denna anledning ska tas upp till prövning senast på femte inskrivningsdagen efter den inskrivningsdag då ansökningen gjordes.

**7 §** Ett beslut ska föras in i företagsinteckningsregistret, om beslutet innebär att en ansökan i ett inskrivningsärende bifalls, avslås eller förklaras förfallen eller att ett ärende skjuts upp. Skälen för beslutet ska antecknas i akten eller i dagboken, om beslutet innebär att ansökningen inte bifalls.

Ett beslut som ska föras in i registret meddelas genom införandet och ska anses ha det innehåll som framgår av registret.

**8 §** Om ett beslut i ett inskrivningsärende har gått emot sökanden eller någon annan, ska denne genast underrättas om beslutet. I underrättelsen ska anges de skäl för beslutet som har antecknats i akten eller i dagboken och vad den som vill överklaga beslutet ska göra.

**9 §** Om ett inskrivningsärende enligt beslut av domstol ska tas upp till ny handläggning av inskrivningsmyndigheten, ska det ske genast efter det att beslutet har kommit myndigheten till handa.

### *Inteckningsansökan*

**10 §** En ansökan om företagsinteckning ska innehålla uppgift om det belopp på vilket teckningen ska lyda.

Inteckningens belopp ska anges i svenska kronor eller i sådan utländsk valuta för vilken det löpande finns tillgång till en tillförlitlig kurs för växling mellan den aktuella valutan och svenska kronor.

Sökanden ska lämna styrkt uppgift om namn eller firma och person- eller organisationsnummer. Om uppgifterna redan finns registrerade hos inskrivningsmyndigheten behöver sökanden inte styrka dessa.

**11 §** En ansökan om företagsinteckning ska avslås, om

1. bestämmelserna i 3 § andra stycket eller 10 § inte har följts, eller
2. sökanden är i konkurs eller försätts i konkurs den inskrivningsdag då teckningen söks.

**12 §** Om det inte finns något som hindrar det, ska företagsinteckning beviljas och företagsinteckningsbrev utfärdas på grund av teckningen.

Bestämmelser om utfärdande av nytt teckningsbrev i stället för teckningsbrev som har dödats finns i lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling.

**13 §** En företagsinteckning som skulle medföra lika företrädesrätt som en annan teckning ska vid inskrivningen förklaras gälla efter den andra teckningen, om sökanden begär det. En teckning som sätts efter en annan teckning gäller också efter en teckning med lika rätt som eller bättre rätt än den andra teckningen, även om detta inte anges i beslutet.

## *Inteckningsåtgärder*

**14 §** Ett företagsinteckningsbrev får på ansökan av den vars egendom intecknats och efter medgivande av inteckningsbrevets innehavare bytas ut mot två eller flera nya inteckningsbrev (utbyte). I fråga om de nya inteckningsbrevens inbördes företrädesrätt gäller 13 §.

**15 §** Företagsinteckningar som har inbördes lika rätt eller gäller omedelbart efter varandra får på ansökan av den vars egendom intecknats och efter medgivande av företagsinteckningsbrevens innehavare föras samman till en inteckning (sammanföring). Denna inteckning ska gälla med den förmånsrätt som tillkommer den av de sammanförda inteckningarna som har sämsta rätt. Sammanföring får ske endast om inteckningarna är bestämda i samma valuta.

En inteckning som avses i första stycket ska förklaras gälla för ett lägre belopp än det som de sammanförda inteckningarna sammanlagt uppgår till, om sökanden begär det och inteckningsbrevets innehavare medger det.

**16 §** En företagsinteckning får på ansökan av den vars egendom intecknats och efter medgivande av företagsinteckningsbrevets innehavare sättas ned efter en annan inteckning (nedsättning). En inteckning som sätts ned efter en annan inteckning gäller också efter en inteckning med lika rätt som eller bättre rätt än den andra inteckningen, även om detta inte anges i beslutet.

**17 §** På ansökan av den vars egendom intecknats och efter medgivande av företagsinteckningsbrevets innehavare får en företagsinteckning dödas (dödning).

Bestämmelser om dödning av inteckning när inteckningsbrevet har förkommit finns i lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling.

**18 §** I fall då medgivande krävs enligt 14–17 §§ ska företagsinteckningsbrevet lämnas in till inskrivningsmyndigheten.

## *Anteckning och rättelse i företagsinteckningsregistret*

**19 §** På ansökan av den som innehar ett företagsinteckningsbrev ska innehavet antecknas i företagsinteckningsregistret. Sökanden ska föreläggas att visa upp inteckningsbrevet, om det finns anledning att anta att sökanden inte innehar detta. Om någon annan redan är antecknad som innehavare, ska inskrivningsmyndigheten sedan det nya innehavet har antecknats ta bort den tidigare anteckningen och underrätta den vars innehav var antecknat.

En anteckning om innehav ska tas bort, om den vars innehav har antecknats anmäler att innehavet har upphört.

**20 §** I företagsinteckningsregistret ska det antecknas när

1. en borgenär enligt 2 kap. 3 § andra stycket har anmält att han eller hon väckt talan om betalning ur egendom som omfattas av företagshypotek, eller

2. det har anmälts till inskrivningsmyndigheten att betalning vid utmätning eller i konkurs har utfallit på ett företagsinteckningsbrevs belopp.

Det kan även i andra fall följa av lag eller annan författning att ett visst förhållande ska antecknas i registret.

En anteckning i registret ska tas bort, om den uppenbarligen inte längre har någon betydelse.

**21 §** En uppgift som har förts in i företagsinteckningsregistret ska rättas, om uppgiften innehåller någon uppenbar oriktighet till följd av inskrivningsmyndighetens eller någon annans skrivfel eller liknande förbiseende eller till följd av något tekniskt fel. Det inbördes företrädet mellan inteckningar som berörs av en rättelse ska bestämmas efter vad som är skäligt, om rättelsen kan skada den vars egendom har intecknats eller någon innehavare av företagsinteckningsbrev.

Innan rättelse sker, ska inskrivningsmyndigheten ge den som berörs av åtgärden, om han eller hon är känd, tillfälle att yttra sig. Även den myndighet som avses i 5 kap. 3 § ska ges tillfälle att yttra sig. Något yttrande behöver dock inte inhämtas, om det är uppenbart obehövligt.

En anteckning om ärendet ska göras i registret, om inte beslut meddelas samma dag som ärendet har tagits upp.

Denna paragraf gäller i stället för 28 § personuppgiftslagen (1998:204).

**22 §** Ett beslut i ett ärende om rättelse meddelas genom att beslutet förs in i registret. Skälen för beslutet antecknas i akten eller i dagboken. I stället för bevis eller handling som har utfärdats i enlighet med den uppgift som tidigare förts in ska en ny sådan handling utfärdas.

Den tidigare handlingen ska krävas in, göras obrukbar och behållas av inskrivningsmyndigheten. Den som innehar handlingen är skyldig att lämna in den för detta ändamål. I föreläggande att fullgöra en sådan skyldighet får vite sättas ut. Vitet döms ut av inskrivningsmyndigheten.

### *Överklagande*

**23 §** Ett beslut av inskrivningsmyndigheten i ett inskrivningsärende får överklagas till tingsrätten av den som beslutet rör, om det har gått honom eller henne emot. Ett beslut som inte är slutligt får överklagas endast i de fall som avses i 37 § lagen (1996:242) om domstolsärenden. Behörig domstol är den tingsrätt inom vars domkrets inskrivningsmyndigheten är belägen.

Vid överklagande tillämpas lagen om domstolsärenden, om inte annat följer av denna lag.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till hovrätten.

**24 §** Den som vill överklaga ett beslut av inskrivningsmyndigheten ska göra det skriftligen. Skrivelsen ska lämnas in till inskrivningsmyndigheten.

Om överklagandet avser ett slutligt beslut, ska skrivelsen ha kommit in till inskrivningsmyndigheten inom tre veckor från den dag då en under rättelse eller ett bevis om beslutet hölls tillgängligt för sökanden.

Skrivelsen får dock alltid lämnas in inom fyra veckor från den inskrivningsdag då beslutet meddelades.

I fråga om klagotid för överklagande av ett beslut som avses i 37 § lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas bestämmelserna i 38 § första och andra styckena samma lag.

**25 §** Om det överklagade beslutet har antecknats i företagsinteckningsregistret, ska uppgift om överklagandet föras in i registret. När det finns ett lagakraftvunnet beslut med anledning av överklagandet, ska beslutets innehåll antecknas i registret.

**26 §** Ett beslut i ett ärende om rättelse får överklagas även av den myndighet som avses i 5 kap. 3 §.

## **5 kap. Rätt till ersättning i vissa fall**

**1 §** Om någon lider skada till följd av ett tekniskt fel i företagsinteckningsregistret eller i någon anordning som hos inskrivningsmyndigheten eller annan statlig myndighet är ansluten till registret, har han eller hon rätt till ersättning av staten.

Ersättningen ska efter skälighet sättas ned eller helt falla bort, om den skadelidande har medverkat till förlusten genom eget vållande.

Om personuppgifter i företagsinteckningsregistret har behandlats i strid med denna lag eller andra föreskrifter om registret, är också 48 § personuppgiftslagen (1998:204) tillämplig.

**2 §** En rättsägare som avses i 4 kap. 21 § har rätt till ersättning av staten, om han eller hon lider skada till följd av ett beslut i ett ärende om rättelse. Ersättning betalas dock inte, om den skadelidande med hänsyn till felets beskaffenhet eller andra omständigheter borde ha insett att fel förekommit.

**3 §** Regeringen meddelar föreskrifter om vilken myndighet som företräder staten i ärenden om ersättning enligt 1 eller 2 §.

**4 §** Om den som enligt 1 eller 2 § är berättigad till ersättning av staten har haft rätt att kräva beloppet som skadestånd av någon annan, träder staten in i rätten mot denne.

Ersättning enligt 1 eller 2 § på grund av domstols dom betalas ut sedan domen har vunnit laga kraft.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009, då lagen (2003:528) om företagsinteckning ska upphöra att gälla med de begränsningar som följer av denna lag.

2. I fråga om en företagsinteckning som beviljats före ikraftträdandet gäller lagen (2003:528) om företagsinteckning fram till den 1 januari 2010. Under den tiden gäller den upphävda lagen också i övrigt i frågor som berör den vars egendom omfattas av en företagsinteckning enligt den lagen.

3. Om lagen (2003:528) om företagsinteckning gäller för en företagsinteckning när en ansökan om konkurs, företagsrekonstruktion eller utmätning inkommer till domstolen eller Kronofogdemyndigheten, tillämpas den lagen under hela förfarandet.

4. Om en borgenär har väckt talan enligt punkten 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (2008:000) om ändring i förmånsrättslagen (1970:979) gäller, i stället för vad som sägs i 2, lagen (2003:528) om företagsinteckning till dess att tre månader förflutit från det att domstolen skilt sig från målet genom dom eller beslut som vunnit laga kraft.

5. När lagen (2003:528) om företagsinteckning inte längre gäller för en företagsinteckning, ska företagsinteckningen anses som en företagsinteckning enligt denna lag. En upplåten företagsinteckning ska anses vara ett företagshypotek.

6. En inteckning som är begränsad enligt 3 kap. 1 § andra stycket lagen (1984:649) om företagshypotek och en regional inteckning enligt 13 § lagen (1984:650) om införande av lagen om företagshypotek behåller sitt tillämpningsområde.

## 2.2 Förslag till lag om ändring i ärvdabalken

Härigenom föreskrivs att 21 kap. 3 § ärvdabalken<sup>1</sup> ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

### **21 kap.**

#### **3 §<sup>2</sup>**

Finns det flera delägare i dödsboet eller är allmänna arvsfonden ensam delägare, får en skuld som inte förfaller till betalning inom sex månader sägas upp hos borgenären till betalning sex månader efter uppsägningen. Om borgenären till säkerhet för sin fordran har panträtt på grund av inteckning och *han* inom tre månader efter uppsägningen meddelar att han vill hålla sig endast till säkerheten, *är han dock inte skyldig att ta emot betalning* före förfallodagen.

Finns det flera delägare i dödsboet eller är allmänna arvsfonden ensam delägare, får en skuld som inte förfaller till betalning inom sex månader sägas upp hos borgenären till betalning sex månader efter uppsägningen. Om borgenären till säkerhet för sin fordran har *företagshypotek eller* panträtt på grund av inteckning och inom tre månader efter uppsägningen meddelar att han *eller hon* vill hålla sig endast till säkerheten, *behöver betalning dock inte tas emot* före förfallodagen.

---

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

<sup>1</sup> Balken omtryckt 1981:359.

<sup>2</sup> Senaste lydelse 2003:529.

## 2.3 Förslag till lag om ändring i jordabalken

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 4 § och 24 kap. 2 § jordabalken<sup>1</sup> ska ha följande lydelse.

*Lydelse enligt prop. 2007/08:54*

*Föreslagen lydelse*

### **2 kap.**

#### **4 §**

Föremål som nyttjanderättshavare eller annan än fastighetsägaren tillfört fastigheten hör inte till denna, om inte föremålet och fastigheten kommit i samme ägares hand. Detsamma gäller i fråga om föremål som enligt 3 § kan hör till fastigheten och tillförts denna av fastighetsägaren utan att han eller hon ägde föremålet. Har fastighetsägaren tillfört fastigheten föremål som enligt 3 § kan hör till fastigheten och som han eller hon förvärvat under villkor att överlåtaren har rätt att återta föremålet om förvärvaren åsidosätter vad som åligger honom eller henne enligt överlåtelseavtalet, hör föremålet inte till fastigheten så länge villkoret gäller.

*Omfattas föremål, som tillförts fastigheten av annan än fastighetsägaren, av företagsinteckning och har föremålet och fastigheten kommit i samme ägares hand genom att föremålets ägare förvärvat fastigheten, hör föremålet ändå inte till fastigheten, om inte sex månader förflutit från det han eller hon sökt lagfart på sitt fäng. Har inteckningsborgenären före utgången av angivna tid väckt talan om betalning och anmält detta till den inskrivningsmyndighet som avses i 19 kap. 3 §, hör föremålet inte till fastigheten, om inte två månader förflutit från det talan avgjorts genom dom eller beslut som vunnit laga kraft.*

*Ett föremål som omfattas av företagshypotek och som tillförts fastigheten av annan än fastighetsägaren hör, sedan föremålet och fastigheten kommit i samma ägares hand, till fastigheten, om*

*1. föremålet upphört att omfattas av företagshypoteket, eller*

*2. i det fall näringsidkaren förvärvat fastigheten, sex månader har förflutit från det att han eller hon sökte lagfart på sitt fäng.*

*Har inteckningsborgenären före utgången av den tid som anges i andra stycket 2 väckt talan om betalning och anmält detta till den inskrivningsmyndighet som avses i 19 kap. 3 §, hör föremålet inte till fastigheten, om inte två månader förflutit från det att talan*

<sup>1</sup> Balken omtryckt 1971:1209.

*avgjordes genom dom eller beslut  
som vunnit laga kraft.*

I lagen (1992:1461) om verkan av vissa förbehåll vid överlåtelse av fastighet som tillhör staten, m.m. finns särskilda bestämmelser om att föremål som tillhör staten upphör att höra till fastigheten.

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

## **24 kap.**

### **2 §<sup>2</sup>**

En inskrivning av förklaring som avses i 2 kap. 3 § *skall avföras* på ansökan av fastighetsägaren.

För en ansökan enligt första stycket gäller 1 § andra och tredje styckena. I stället för vad som föreskrivs i 1 § andra stycket 2 gäller dock att ansökan *skall* avslås, om inte varje borgenär som har *företagsinteckning* i fastighetsägarens *egendom* har medgett ansökan genom att ge in företagsinteckningsbrevet till inskrivningsmyndigheten.

En inskrivning av förklaring som avses i 2 kap. 3 § *ska tas bort* på ansökan av fastighetsägaren.

För en ansökan enligt första stycket gäller 1 § andra och tredje styckena. I stället för vad som föreskrivs i 1 § andra stycket 2 gäller dock att ansökan *ska* avslås, om inte varje borgenär som har *företagshypotek* i fastighetsägarens *näringsverksamhet* har medgett ansökan genom att ge in företagsinteckningsbrevet till inskrivningsmyndigheten.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

2. I fråga om en företagsinteckning enligt den upphävda lagen (2003:528) om företagsinteckning tillämpas äldre bestämmelser.

<sup>2</sup> Senaste lydelse 2004:449.

## 2.4 Förslag till lag om ändring i utsökningsbalken

Härigenom föreskrivs att det i utsökningsbalken  
*dels* att 6 kap. 5 § ska ha följande lydelse,  
*dels* att det i balken ska införas en ny paragraf, 8 kap. 13 §, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

### 6 kap.

#### 5 §<sup>1</sup>

Pantbrev eller annan inteckningshandling, som gäller i utmätt skepp eller luftfartyg eller i utmätta reservdelar till luftfartyg eller i utmätt egendom som är intecknad enligt lagen (2003:528) om *företagsinteckning* och *ej* är belånad, får *tagas* i förvar. Sedan handlingen har tagits i förvar, får den *ej* pantförskrivas utan *kronofogdemyndighetens* tillstånd.

Pantbrev eller annan inteckningshandling, som gäller i utmätt skepp eller luftfartyg eller i utmätta reservdelar till luftfartyg eller i utmätt egendom som är intecknad enligt lagen (2008:000) om *företagshypotek* och *inte* är belånad, får *tas* i förvar. Sedan handlingen har tagits i förvar, får den *inte* pantförskrivas utan *Kronofogdemyndighetens* tillstånd.

### 8 kap.

#### 13 §<sup>2</sup>

*En borgenär, vars fordran är förenad med företagshypotek i utmätt egendom, har rätt att få betalning ur egendomen, om borgenären anmäler sin fordran hos Kronofogdemyndigheten innan egendomen säljs. Om försäljning sker under hand eller utmätt fordran drivs in eller försäljning i annat fall inte behövs, görs anmälan senast när fördelning ska äga rum.*

*Sökanden har dock företräde i den mån betalning till en borgenär som avses i första stycket är obehövlig för att trygga borgenären och dem som har sämre förmånsrätt i egendomen på grund av företagshypotek. Vid prövningen ska hänsyn tas även till säkerhet*

<sup>1</sup> Senaste lydelse 2003:531.

<sup>2</sup> Tidigare 8 kap. 13 § upphävd genom 2003:531.

*som borgenären på annan grund  
har i egendom som tillhör gälde-  
nären.*

---

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

## 2.5 Förslag till lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979)

Härigenom föreskrivs i fråga om förmånsrättslagen (1970:979)<sup>1</sup>  
*dels att 11 § ska upphöra att gälla,*  
*dels att 9, 12 a, 14, 15 och 18 §§ ska ha följande lydelse,*  
*dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 5 §, av följande lydelse.*

### *Nuvarande lydelse*

### *Föreslagen lydelse*

#### *5 §<sup>2</sup>*

*Förmånsrätt i lös egendom som hör till näringsverksamhet följer med företagshypotek.*

#### *9 §<sup>3</sup>*

Särskilda förmånsrätter gäller inbördes efter paragrafernas följd och efter den i 3 a–7 §§ angivna numreringen.

Förmånsrätt enligt 4 § 3 har dock företräde framför förmånsrätt enligt 4 § 2 på grund av annan retentionsrätt än som avses i 3 kap. 39 § sjölagen (1994:1009).

Förmånsrätt på grund av utmätning har företräde framför förmånsrätt på grund av inteckning, vilken har sökts samma inskrivningsdag som ett ärende angående anteckning om utmätningen har tagits upp eller senare.

Förmånsrätt på grund av utmätning har företräde framför förmånsrätt på grund av

*1. företagsinteckning, som har sökts samma dag som beslutet om utmätning meddelades eller senare, och*

*2. annan inteckning, som har sökts samma inskrivningsdag som ett ärende angående anteckning om utmätningen har tagits upp eller senare.*

Utmätning ger företräde framför senare utmätning av samma egendom, om inte annat följer av 4 kap. 30 § andra stycket eller 7 kap. 13 § utsökningsbalken. Utmätning för flera fordringar på en gång ger lika rätt om inte något annat följer av 7 kap. 14 eller 16 § utsökningsbalken. Om det inbördes företrädet i övrigt mellan fordringar med samma slag av förmånsrätt finns för vissa fall särskilda bestämmelser.

#### *12 a §<sup>4</sup>*

Förmånsrätt för lön eller annan ersättning på grund av anställningen gäller för varje arbetstagare med ett belopp som motsvarar

Förmånsrätt för lön eller annan ersättning på grund av anställningen gäller för varje arbetstagare med ett belopp som motsvarar

<sup>1</sup> Senaste lydelse av 11 § 2003:535.

<sup>2</sup> Tidigare 5 § upphävd genom 2003:535.

<sup>3</sup> Senaste lydelse 2004:572.

<sup>4</sup> Senaste lydelse 2003:535

högst tio gånger det vid tiden för konkursbeslutet gällande prisbasbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:382) om allmän försäkring.

högst tio gånger det vid tiden för konkursbeslutet gällande prisbasbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:382) om allmän försäkring, *med avdrag för det som betalats ut enligt 7 § lönegarantilagen (1992:497).*

14 §<sup>5</sup>

Fordringar som har allmän förmånsrätt enligt samma paragraf har inbördes lika rätt. *Av lagen (2003:528) om företagsinteckning följer att företagsinteckningar kan ha olika företrädesrätt.*

Fordringar som har allmän förmånsrätt enligt samma paragraf har inbördes lika rätt.

15 §<sup>6</sup>

Särskild förmånsrätt har företräde framför allmän förmånsrätt. En fordran med allmän förmånsrätt enligt 10 eller 10 a § tas dock, om det behövs, ut före fordringar med särskild förmånsrätt enligt 8 § i annan lös egendom än tomträtt. Vad som tas ut på detta sätt *skall*, när det finns särskilda förmånsrätter i olika egendomsgrupper, fördelas på grupperna i förhållande till den köpeskillning som har erhållits för varje grupp.

Särskild förmånsrätt har företräde framför allmän förmånsrätt. En fordran med allmän förmånsrätt enligt 10 eller 10 a § tas dock, om det behövs, ut före fordringar med särskild förmånsrätt enligt 5 eller 8 § i annan lös egendom än tomträtt. Vad som tas ut på detta sätt *ska*, när det finns särskilda förmånsrätter i olika egendomsgrupper, fördelas på grupperna i förhållande till den köpeskillning som har erhållits för varje grupp.

18 §<sup>7</sup>

Fordringar som inte är förenade med förmånsrätt har inbördes lika rätt. En borgenär kan dock enligt fordringsavtalet ha rätt till betalning först efter övriga borgenärer.

Har en fordran särskild förmånsrätt i viss egendom men räcker egendomen inte för att betala fordringen, behandlas återstoden av denna som en fordran utan förmånsrätt. *Detsamma gäller en fordran med förmånsrätt på grund av företagsinteckning till den del fordringen inte har betalats på grund av förmånsrätten.*

Har en fordran särskild förmånsrätt i viss egendom men räcker egendomen inte för att betala fordringen, behandlas återstoden av denna som en fordran utan *sådan* förmånsrätt.

<sup>5</sup> Senaste lydelse 2003:535.

<sup>6</sup> Senaste lydelse 2003:535.

<sup>7</sup> Senaste lydelse 2003:535.

- 
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.
  2. I fråga om en företagsinteckning enligt den upphävda lagen (2003:528) om företagsinteckning tillämpas äldre bestämmelser.
  3. Skulle de nya bestämmelserna, om de hade tillämpats den 1 januari 2009, ha medfört att en företagsinteckning tillsammans med övriga säkerheter inte längre hade utgjort betryggande säkerhet, får borgenären kräva att gäldenären ställer kompletterande säkerhet. Om gäldenären inte inom en månad efter anmodan ställer kompletterande säkerhet som borgenären skäligen kan nöja sig med, får borgenären före den 1 januari 2010 säga upp den fordran för vilken företagsinteckningen upplåtits till betalning inom sex månader, trots att det har avtalats att längre uppsägningstid ska löpa eller att uppsägning inte får ske. Om borgenären före den 1 januari 2010 har väckt talan om betalning av en sådan fordran och anmält detta till inskrivningsmyndigheten för företagsinteckning, tillämpas äldre bestämmelser i fråga om förmånsrätt som följer med företagsinteckningen i en konkurs eller en utmätning som har beslutats på grund av en ansökan som inkommit till domstolen eller Kronofogdemyndigheten innan tre månader förflutit från det att domstolen skilt sig från målet genom dom eller beslut som har vunnit laga kraft.
  4. I en konkurs som har beslutats på grund av en ansökan som inkommit till domstolen före ikraftträdandet tillämpas 12 a § i paragrafens äldre lydelse.

## 2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter

Härigenom föreskrivs att 38 a och 39 a §§ lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter ska ha följande lydelse.

### *Nuvarande lydelse*

#### 38 a §<sup>1</sup>

Beslut enligt denna lag av inskrivningsmyndigheten enligt 2 kap. 2 § lagen (2003:528) om *företagsinteckning* får överklagas av den skattskyldige och av den myndighet som har förordnats till granskningsmyndighet enligt 41 § till den tingsrätt inom vars domkrets inskrivningsmyndigheten är belägen. Skrivelsen *skall* ges in till inskrivningsmyndigheten. Vid överklagande tillämpas den klagotid som anges i 2 kap. 24 § lagen om *företagsinteckning*. Vid handläggningen i övrigt av ett överklagande tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till hovrätten.

Beslut om föreläggande enligt 28 § får inte överklagas.

#### 39 a §<sup>2</sup>

Ett beslut av inskrivningsmyndigheten enligt 2 kap. 2 § lagen (2003:528) om *företagsinteckning* som innefattar prövning av en fråga om fastställande av skatt, efterbeskattning eller återvinning får överklagas inom tre år från dagen för beslutet. Har en part överklagat beslutet och vill även motparten överklaga, *skall* dennes skrivelse ha kommit in till den tingsrätt som avses i 38 a § inom två månader från det att tingsrätten har delgett motparten ett föreläggande enligt 15 § lagen (1996:242) om domstolsärenden

### *Föreslagen lydelse*

Beslut enligt denna lag av inskrivningsmyndigheten enligt 4 kap. 2 § lagen (2008:000) om *företagshypotek* får överklagas av den skattskyldige och av den myndighet som har förordnats till granskningsmyndighet enligt 41 § till den tingsrätt inom vars domkrets inskrivningsmyndigheten är belägen. Skrivelsen *ska* ges in till inskrivningsmyndigheten. Vid överklagande tillämpas den klagotid som anges i 4 kap. 24 § lagen om *företagshypotek*. Vid handläggningen i övrigt av ett överklagande tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Ett beslut av inskrivningsmyndigheten enligt 4 kap. 2 § lagen (2008:000) om *företagshypotek* som innefattar prövning av en fråga om fastställande av skatt, efterbeskattning eller återvinning får överklagas inom tre år från dagen för beslutet. Har en part överklagat beslutet och vill även motparten överklaga, *ska* dennes skrivelse ha kommit in till den tingsrätt som avses i 38 a § inom två månader från det att tingsrätten har delgett motparten ett föreläggande enligt 15 § lagen (1996:242) om domstolsärenden

<sup>1</sup> Senaste lydelse 2003:537.

<sup>2</sup> Senaste lydelse 2005:153.

att svara på överklagandet. Tingsrätten *skall* pröva frågan om motpartens överklagande har skett inom rätt tid.

Vid överklagande av ett beslut som avses i första stycket *skall* tingsrätten, om ärendet tas upp till prövning, alltid höra motparten.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till hovrätten.

att svara på överklagandet. Tingsrätten *ska* pröva frågan om motpartens överklagande har skett inom rätt tid.

Vid överklagande av ett beslut som avses i första stycket *ska* tingsrätten, om ärendet tas upp till prövning, alltid höra motparten.

---

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

## 2.7 Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 11 och 21 §§ samt 14 kap. 18 § konkurslagen (1987:672) ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

### 12 kap.

#### 11 §<sup>1</sup>

Vid omröstning i ackordsfrågan får rösträtt utövas endast för bevakade fordringar. En borgenär som kan få täckning för sin fordran genom kvittning eller vars fordran är förenad med förmånsrätt deltar dock inte i omröstningen. En borgenär, som har rätt till betalning först efter övriga borgenärer, deltar inte heller i omröstningen, såvida inte de övriga borgenärerna medger det.

Om en borgenär helt eller delvis avstår från kvittningsrätt eller förmånsrätt, deltar han i motsvarande mån. Kan en borgenärs fordran endast till viss del täckas genom kvittning eller understiger värdet av den egendom i vilken borgenären har särskild förmånsrätt *eller förmånsrätt på grund av företagsinteckning hans* fordran, deltar han med återstående del av fordringen.

Om en borgenär helt eller delvis avstår från kvittningsrätt eller förmånsrätt, deltar han *eller hon* i motsvarande mån. Kan en borgenärs fordran endast till viss del täckas genom kvittning, eller understiger värdet av den egendom i vilken borgenären har särskild förmånsrätt *borgenärens* fordran, deltar han *eller hon* med återstående del av fordringen.

En svarande som med anledning av en återvinningstalan har fått eller kan få en fordran mot gäldenären, får utan bevakning delta med fordringen i omröstningen.

Innebär ackordsförslaget att borgenärer som inte har förmånsrätt *skall* få full betalning intill visst belopp, får rösträtt inte utövas för de fordringar som därigenom får full betalning.

Innebär ackordsförslaget att borgenärer som inte har förmånsrätt *ska* få full betalning intill visst belopp, får rösträtt inte utövas för de fordringar som därigenom får full betalning.

Med borgenärer som har förmånsrätt likställs en borgenär som till säkerhet för sin fordran har gjort förbehåll om återtaganderätt.

#### 21 §<sup>2</sup>

Ett fastställt ackord är bindande för alla borgenärer, kända och okända, som har haft rätt att efter bevakning rösta om ackordsförslaget.

En borgenär, som har rätt till betalning först efter övriga borgenärer, förlorar sin rätt till betalning av gäldenären, om inte alla borgenärer som enligt 11 § hade rätt att rösta om ackordsförslaget tillgodoses fullt ut genom ackordet.

<sup>1</sup> Senaste lydelse 2003:538.

<sup>2</sup> Senaste lydelse 2003:538.

Den som har förmånsrätt i viss egendom *eller förmånsrätt på grund av företagsinteckning* är bunden av ackordet i fråga om belopp som inte kan tas ut ur *egendom som omfattas av förmånsrätten*.

En borgenär har, utan hinder av ackordet, den rätt till kvittning som *han kan ha enligt* 5 kap. 15 och 16 §§.

Den som har förmånsrätt i viss egendom är bunden av ackordet i fråga om belopp som inte kan tas ut ur *egendomen*.

En borgenär har, utan hinder av ackordet, den rätt till kvittning som *följer av* 5 kap. 15 och 16 §§.

#### 14 kap.

##### 18 §<sup>3</sup>

Av arvodet till förvaltaren eller sådan rådgivare eller förlikningsman som har utsetts enligt 7 kap. 7 § *skall*, om det i boet finns egendom i vilken särskild förmånsrätt *äger rum* och i den mån det inverkar på de borgenärers rätt som inte har sådan förmånsrätt i egendomen eller på statens ansvar för konkurskostnaderna, den del som avser egendomen i fråga fastställas att betalas ur egendomens avkastning och köpeskillning.

Då särskild förmånsrätt *äger rum* i boet tillhörig egendom, får inte till skada för någon med samma eller bättre förmånsrätt, av egendomens avkastning och köpeskillning betalas någon annan konkurskostnad än som har sagts i första stycket.

Av arvodet till förvaltaren eller sådan rådgivare eller förlikningsman som har utsetts enligt 7 kap. 7 § *ska*, om det i boet finns egendom i vilken särskild förmånsrätt *gäller* och i den mån det inverkar på de borgenärers rätt som inte har sådan förmånsrätt i egendomen eller på statens ansvar för konkurskostnaderna, den del som avser egendomen i fråga fastställas att betalas ur egendomens avkastning och köpeskillning.

Då särskild förmånsrätt *gäller* i boet tillhörig egendom, får inte till skada för någon med samma eller bättre förmånsrätt, av egendomens avkastning och köpeskillning betalas någon annan konkurskostnad än som har sagts i första stycket. *Särskild förmånsrätt enligt 5 § förmånsrättslagen (1970:979), hindrar dock inte att egendomen används till betalning också av övriga konkurskostnader, i den mån det inte finns annan egendom i boet som kan användas till betalning.*

Med arvode som sägs i första stycket jämfställs vid tillämpningen av denna paragraf konkursboets kostnader för vård och försäljning av egendomen i fråga.

<sup>3</sup> Senaste lydelse 2003:538.

- 
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.
  2. I fråga om en företagsinteckning enligt den upphävda lagen (2003:528) om företagsinteckning tillämpas äldre bestämmelser.

## 2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning

Härigenom föreskrivs att 2 och 42 §§ lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning ska ha följande lydelse.

### *Nuvarande lydelse*

### *Föreslagen lydelse*

#### 2 §<sup>1</sup>

En ansökan om *betalningsföreläggande* får avse åläggande för svaranden att betala en penningfordran som är förfallen till betalning, om förlikning är tillåten i saken.

Den som har en fordran som avses i första stycket, för vilken panträtt i fast egendom, skepp eller skeppsbygge har upplåtits skriftligen, kan i en ansökan om betalningsföreläggande begära att betalningen *skall* fastställas att utgå ur den egendom i vilken panträdden gäller. Så kan också den göra, som för fordringen har in-teckning i luftfartyg eller reservdelar till luftfartyg.

Den som har en fordran som avses i första stycket, för vilken panträtt i fast egendom, skepp eller skeppsbygge *eller företagshypotek* har upplåtits skriftligen, kan i en ansökan om betalningsföreläggande begära att betalningen *ska* fastställas att utgå ur den egendom i vilken panträdden *eller företagshypoteket* gäller. Så kan också den göra, som för fordringen har in-teckning i luftfartyg eller reservdelar till luftfartyg.

#### 42 §<sup>2</sup>

Har i mål om *betalningsföreläggande* eller *vanlig handräckning* svaranden inte i rätt tid bestritt ansökningen, *skall kronofogdemyndigheten* snarast meddela utslag i enlighet med ansökningen. Om svaranden har bestritt endast en del av ansökningen, *skall* utslag meddelas i enlighet med den obestridda delen av ansökningen.

I fall som avses i 2 § andra stycket *skall* i utslaget fastställas att fordringen *skall* utgå med förmånsrätt i den pantsatta egendomen i den omfattning som gäller enligt lag.

Har i mål om *betalningsföreläggande* eller *vanlig handräckning* svaranden inte i rätt tid bestritt ansökningen, *ska Kronofogdemyndigheten* snarast meddela utslag i enlighet med ansökningen. Om svaranden har bestritt endast en del av ansökningen, *ska* utslag meddelas i enlighet med den obestridda delen av ansökningen.

I fall som avses i 2 § andra stycket *ska* i utslaget fastställas att fordringen *ska* utgå med förmånsrätt i den pantsatta *eller in-tecknade* egendomen i den omfattning som gäller enligt lag.

---

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

<sup>1</sup> Senaste lydelse 2003:542.

<sup>2</sup> Senaste lydelse 2003:542.

## 2.9 Förslag till lag om ändring i lönegarantilagen (1992:497)

Härigenom föreskrivs att 28 § lönegarantilagen (1992:497) ska ha följande lydelse.

### *Nuvarande lydelse*

I fråga om utbetalat garanti-belopp inträder staten i arbetstaga-rens rätt mot konkursgäldenären eller gäldenären vid företagsrekon-struktion.

Utdelning i konkurs för arbetstagarens fordran som ersatts av garantin tillfaller staten upp till detta belopp.

### *Föreslagen lydelse*

#### 28 §<sup>1</sup>

I fråga om utbetalat garanti-belopp inträder staten i arbetstaga-rens rätt mot konkursgäldenären eller gäldenären vid företagsrekon-struktion. *Staten inträder dock inte i arbetstagarens rätt enligt 12 eller 13 § förmånsrättslagen (1970:979).*

- 
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.
  2. I en konkurs eller företagsrekonstruktion som har beslutats på grund av en ansökan som har inkommit till domstolen före ikraftträdandet tillämpas äldre bestämmelser.

<sup>1</sup> Senaste lydelse 2005:273.

## 2.10 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

Härigenom föreskrivs att 11 och 13 §§ lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. ska ha följande lydelse.

### *Nuvarande lydelse*

### *Föreslagen lydelse*

#### 11 §<sup>1</sup>

Säkerhet får bestå av pant, borgen eller *företagsinteckning*.

Borgen *skall* ställas såsom för egen skuld. Om borgen ställs av två eller flera personer gemensamt *skall* den vara solidarisk.

Säkerhet får bestå av pant, borgen eller *företagshypotek*.

Borgen *ska* ställas såsom för egen skuld. Om borgen ställs av två eller flera personer gemensamt *ska* den vara solidarisk.

#### 13 §<sup>2</sup>

Sedan Kronofogdemyndigheten beslutat att ta säkerhet i anspråk gäller, om säkerheten utgörs av

1. pant: att den får tillgodogöras i den ordning som gäller för utmätt egendom,

2. borgen: att den genast får utsökas och att bestämmelserna om indrivning i denna lag då gäller samt att utmätning av lön med företrädesrätt enligt 2 § får äga rum om det är medgivet för den fordran som säkerheten avser,

3. *företagsinteckning*: att utmätning genast får ske i den egendom som omfattas av *företagsinteckningen*, även när denna gäller i annan näringsverksamhet än gäldenärens.

3. *företagshypotek*: att utmätning genast får ske i den egendom som omfattas av *företagshypoteket*, även när denna gäller i annan näringsverksamhet än gäldenärens.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

2. I fråga om en företagsinteckning enligt den upphävda lagen (2003:528) om företagsinteckning tillämpas äldre bestämmelser.

<sup>1</sup> Senaste lydelse 2003:545.

<sup>2</sup> Senaste lydelse 2006:715.

## 2.11 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 3, 8, 14 och 16 §§ lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

### 3 kap.

#### 3 §<sup>1</sup>

I ackordsförhandling deltar endast borgenärer vilkas fordringar uppkommit före ansökan om företagsrekonstruktion. En borgenär som kan få täckning för sin fordran genom kvittning eller vars fordran är förenad med förmånsrätt deltar inte i förhandlingen. En borgenär som vid konkurs skulle ha rätt till betalning först efter övriga borgenärer deltar inte heller i förhandlingen om inte övriga borgenärer som deltar i förhandlingen medger det

Om en borgenär helt eller delvis avstår från kvittningsrätt eller förmånsrätt, deltar han i förhandlingen i motsvarande mån. Kan en borgenärs fordran endast till viss del täckas genom kvittning eller understiger värdet av den egendom i vilken en borgenär har särskild förmånsrätt *eller förmånsrätt på grund av företagsinteckning hans* fordran, deltar *han* med återstående del av fordringen.

Innehåller ackordsförslaget en bestämmelse att borgenärer som inte har förmånsrätt *skall* få full betalning intill ett visst belopp, *skall* deras fordringar i ackordsförfarandet anses som förmånsberättigade i motsvarande mån.

En borgenär får delta i förhandlingen, även om *hans fordran* inte är förfallen till betalning eller den är beroende av särskilt villkor.

Med borgenärer som har förmånsrätt likställs en borgenär som till säkerhet för sin fordran har gjort förbehåll om återtaganderätt.

Om en borgenär helt eller delvis avstår från kvittningsrätt eller förmånsrätt, deltar han *eller hon* i förhandlingen i motsvarande mån. Kan en borgenärs fordran endast till viss del täckas genom kvittning eller understiger värdet av den egendom i vilken en borgenär har särskild förmånsrätt *borgenärens* fordran, deltar *han eller hon* med återstående del av fordringen.

Innehåller ackordsförslaget en bestämmelse *om* att borgenärer som inte har förmånsrätt *ska* få full betalning intill ett visst belopp, *ska* deras fordringar i ackordsförfarandet anses som förmånsberättigade i motsvarande mån.

En borgenär får delta i förhandlingen, även om *fordringen* inte är förfallen till betalning eller den är beroende av särskilt villkor.

<sup>1</sup> Senaste lydelse 2003:549.

## 8 §<sup>2</sup>

Ett fastställt ackord är bindande för alla borgenärer, såväl kända som okända, som enligt 3 § hade rätt att delta i ackordsförhandlingen.

En borgenär som vid konkurs skulle ha rätt till betalning först efter övriga borgenärer förlorar sin rätt till betalning av gäldenären, om inte alla borgenärer som enligt 3 § hade rätt att delta i ackordsförhandlingen tillgodoses fullt ut genom ackordet.

En borgenär med förmånsrätt i viss egendom *eller förmånsrätt på grund av företagsinteckning* är bunden av ackordet i fråga om belopp som inte kan tas ut ur *egendom som omfattas av förmånsrätten*.

En borgenär med förmånsrätt i viss egendom är bunden av ackordet i fråga om belopp som inte kan tas ut ur *egendomen*.

## 14 §<sup>3</sup>

I den bouppteckning som avses i 10 § andra stycket *skall* tillgångarna tas upp till noggrant uppskattade värden. Om möjligt *skall* även lämnas specificerad uppgift om de värden som i bokföringshandlingarna har åsatts tillgångarna eller, när sådan värdering inte har gjorts, om anskaffningskostnaden. Bouppteckningen *skall* vidare innehålla uppgift om varje borgenärs namn och postadress.

Ränta på en borgenärs fordran *skall* inte beräknas längre än till dagen för ansökan om företagsrekonstruktion. Fordran i utländskt myntslag *skall* beräknas efter den kurs som gällde nämnda dag.

Har en borgenär förmånsrätt, *skall* det anges jämte grunden till det.

Förekommer anmärkning mot fordran eller bedöms värdet av egendom, vari en borgenär har särskild förmånsrätt *eller förmånsrätt på grund av företagsinteckning*, understiga hans fordran, *skall* det anges.

I den bouppteckning som avses i 10 § andra stycket *ska* tillgångarna tas upp till noggrant uppskattade värden. Om möjligt *ska det* även lämnas specificerad uppgift om de värden som i bokföringshandlingarna har åsatts tillgångarna eller, när sådan värdering inte har gjorts, om anskaffningskostnaden. Bouppteckningen *ska* vidare innehålla uppgift om varje borgenärs namn och postadress.

Ränta på en borgenärs fordran *ska* inte beräknas längre än till dagen för ansökan om företagsrekonstruktion. *En* fordran i utländskt myntslag *ska* beräknas efter den kurs som gällde nämnda dag.

Har en borgenär förmånsrätt, *ska* det anges jämte grunden till det.

*Om någon anmärker* mot en fordran eller bedöms värdet av *den* egendom, *i vilken* en borgenär har särskild förmånsrätt, understiga hans *eller hennes* fordran, *ska* det anges.

<sup>2</sup> Senaste lydelse 2003:549.

<sup>3</sup> Senaste lydelse 2003:549.

Om gäldenären eller en borgenär vill *framställa anmärkning* mot en fordran som skulle omfattas av ackordet, *skall* han göra det skriftligen hos rekonstruktören i så god tid som möjligt och i vart fall före omröstningen vid borgenärssammanträdet under ackordsförhandlingen.

Finner rekonstruktören anledning till anmärkning mot en fordran som skulle omfattas av ackordet eller framställer gäldenären eller en borgenär sådan anmärkning hos rekonstruktören, *skall* denne skyndsamt underrätta den borgenär vars fordran avses med anmärkningen. Detsamma gäller när *en borgenär har särskild förmånsrätt eller förmånsrätt på grund av företagsinteckning och* värdet av den egendom i vilken borgenären har sådan säkerhet bedöms understiga fordringen.

Om gäldenären eller en borgenär vill *anmärka* mot en fordran som skulle omfattas av ackordet, *ska* han *eller hon* göra det skriftligen hos rekonstruktören i så god tid som möjligt och i vart fall före omröstningen vid borgenärssammanträdet under ackordsförhandlingen.

Finner rekonstruktören anledning till anmärkning mot en fordran som skulle omfattas av ackordet eller framställer gäldenären eller en borgenär sådan anmärkning hos rekonstruktören, *ska* denne skyndsamt underrätta den borgenär vars fordran avses med anmärkningen. Detsamma gäller, när värdet av egendom vari borgenär har särskild förmånsrätt bedöms understiga fordringen.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

2. I fråga om en företagsinteckning enligt den upphävda lagen (2003:528) om företagsinteckning tillämpas äldre bestämmelser.

<sup>4</sup> Senaste lydelse 2003:549.

### 3 Ärendet och dess beredning

En ny lag om företagsinteckning och nya bestämmelser om förmånsrätt på grund av företagsinteckning trädde i kraft den 1 januari 2004. Lagändringarna var huvudsakligen betingade av det år 1996 införda företagsrekonstruktionsförfarandet. I propositionen till lagen om företagsrekonstruktion ansåg regeringen att vissa förslag angående företagsinteckningens förmånsrätt måste utredas ytterligare, särskilt med hänsyn till effekterna på kreditgivningen (prop. 1995/96:5). Vid riksdagsbehandlingen av propositionen uttalade lagutskottet att lagen om företagsrekonstruktion fick ses som en första etapp mot ett mer fullständigt regelsystem som innefattar också en för rekonstruktion lämplig och ändamålsenlig förmånsrättsordning (bet. 1995/96:LU11). Mot den bakgrunden tillkallade regeringen en parlamentarisk kommitté (Förmånsrättskommittén) för att utreda frågor rörande förmånsrättslagen (dir 1995:163). Förmånsrättskommittén lämnade år 1999 betänkandet Nya förmånsrättsregler (SOU 1999:1). Kommitténs förslag innebar bl.a. att de då gällande reglerna om företagshypotek skulle ersättas av regler om företagsinteckning. Företagsinteckningar skulle enligt kommitténs förslag ge allmän förmånsrätt i 50 procent av värdet av all egendom. Under Regeringskansliets beredning av betänkandet tillkännagav riksdagen att regeringen borde återkomma med lagförslag i enlighet med kommitténs förslag (bet. 2001/02:LU26 och rskr. 2001/02:303).

År 2003 överlämnade regeringen propositionen Nya förmånsrättsregler (prop. 2002/03:49) till riksdagen. I propositionen föreslogs bl.a. att företagshypoteket skulle ersättas med en företagsinteckning i enlighet med kommitténs förslag men att en utvärdering av konsekvenserna för kreditförsörjningen till små och medelstora företag skulle initieras. Lagutskottet delade regeringens bedömning att den föreslagna reformen skulle få en rad positiva effekter, bl.a. genom en ökad intressegemenskap mellan borgenärerna, bättre förutsättningar för rekonstruktionslösningar, noggrannare kreditprövning och bättre kredituppföljning (bet. 2002/03:LU17). I flera motioner hade dock riktats kritik mot förslaget om en ny företagsinteckning. Enligt kritiken skulle förslaget komma att påverka kreditgivningen negativt, särskilt för små och medelstora företag. Riksdagen beslutade därför att höja den andel av gäldenärens egendom som inteckningen skulle ge förmånsrätt i från 50 procent till 55 procent. De nya förmånsrättsreglerna trädde, som nämnts, i kraft den 1 januari 2004.

Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) fick i oktober 2004 i uppdrag att utvärdera förmånsrättsreformen. ITPS har lämnat två rapporter (i december 2004 och i juni 2007). Sammanfattningsvis anser ITPS att reformen har haft negativa effekter på företagens kapitalförsörjning och att dessa effekter har övervägt reformens positiva effekter.

I mars 2006 uttalade riksdagen att den i huvudsak stod bakom förmånsrättsreformen men att en skyndsam återgång av företagsinteckningens värde från nuvarande 55 procent till 100 procent är den mest rimliga åtgärden mot bakgrund av bl.a. ITPS:s rapport (bet. 2005/06:LU18, rskr 2005/06:188).

I februari 2007 tillkallade regeringen en särskild utredare med uppgift att föreslå en förstärkning av företagsinteckningens förmånsrätt i syfte att underlätta för företagen att låna pengar (dir. 2007:13). I uppdraget ingick också att utreda om förmånsrätten för statens återkrav för utbetald lönegaranti skulle avskaffas mot bakgrund av att enbart en förstärkning av företagsinteckningen skulle gå ut över oprioriterade borgenärer, ofta mindre företag.

Utredningen lade i oktober 2007 fram betänkandet *En starkare företagsinteckning* (SOU 2007:71). Förslaget innebär att företagsinteckningen ska gälla i 75 procent av gäldenärens egendom i stället för i 55 procent. En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning av remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (Ju2007/8738/L2). Dessutom hölls i november 2007 en hearing där deltagarna lämnade synpunkter på frågan hur företagsinteckningen skulle stärkas och särskilt om företagsinteckningen i stället, liksom före förmånsrättsreformen, skulle gälla i viss egendom och ges särskild förmånsrätt.

I januari 2008 remitterades en promemoria med utkast till lagrådsremiss med förslaget att ersätta företagsinteckningen som säkerhetsrätt med ett företagshypotek som ger särskild förmånsrätt i viss egendom, i allt väsentligt likt det tidigare företagshypoteket. Utkastet till lagrådsremiss och svaren finns tillgängliga i lagstiftningsärendet. Utkastets lagförslag finns i *bilaga 4*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5*.

Företagsrekonstruktionsförfarandet är för närvarande föremål för en statlig utredning (dir. 2007:29, Ett samordnat insolvensförfarande). Utredningen ska bl.a. överväga hur förfarandet för företagsrekonstruktion kan förbättras och samordnas med konkursförfarandet.

## 4 Förmånsrättsordningen

### *Vissa fordringar har förmånsrätt i konkurs*

I förmånsrättslagen (1970:979) regleras i vilken ordning olika fordringar ska betalas vid konkurs. Utgångspunkten är att alla fordringar ska få betalt i konkursen med samma andel, dvs. de ska ha lika rätt. Genom bestämmelserna om att vissa fordringar har förmånsrätt har lagstiftaren emellertid gjort ett avsteg från denna grundläggande likabehandlingsprincip.

En förmånsrätt kan vara allmän eller särskild. Särskild förmånsrätt har företräde framför allmän förmånsrätt. En innehavare av en panträtt, som är en särskild förmånsrätt, har alltså rätt till betalning ur panten innan andra fordringsägare med allmän förmånsrätt för sina fordringar får betalt, t.ex. arbetstagare med en lönefordran. Allmänna förmånsrätter gäller enbart i konkurs, medan särskilda förmånsrätter gäller både vid utmätning och i konkurs. Allmän förmånsrätt gäller i all egendom som ingår i konkursboet, men särskild förmånsrätt gäller bara i viss egendom.

### *1984 års lag om företagshypotek*

Fram till utgången av år 2003 fanns det regler om s.k. företagshypotek. Företagshypoteket hade utvecklats för att en näringsidkares rörelseegendom skulle kunna utnyttjas som kreditsäkerhet utan att näringsidkaren behövde avstå från besittningen. Näringsidkaren hade rätt att förfoga över den egendom som ingick i hypoteksunderlaget, och underlaget kunde växla från dag till dag. På så sätt skilde sig alltså företagshypoteket från vad som i allmänhet gäller för en säkerhetsrätt i lös egendom. Ett företagshypotek tillkom genom ett förfarande i flera steg. Först tog näringsidkaren ut en företagsinteckning som gällde i hans eller hennes näringsverksamhet. I samband därmed utfärdades ett företagshypoteksbrev. Därefter upplät näringsidkaren företagshypotek i verksamheten genom att överlämna företagshypoteksbrevet som säkerhet för fordran.

Företagshypotek omfattade enligt lagen (1984:679) om företagshypotek näringsidkarens lösa egendom i den mån egendomen hörde till den intecknade verksamheten upp till ett visst belopp. Att egendomen skulle höra till den intecknade verksamheten innebar att egendom som näringsidkaren hade skaffat för privat bruk inte ingick i hypoteksunderlaget. Ytterligare några slag av egendom var undantagna. En betydelsefull kategori var kassa- och bankmedel, aktier, obligationer och liknande skuldebrev avsedda för allmän omsättning. En annan kategori tillgångar som undantogs var egendom som kunde vara föremål för panträtt på grund av inteckning. Den tredje kategorin tillgångar som undantogs var egendom som varken kunde utmätas eller ingå i konkurs. Med detta avsågs bl.a. egendom som till följd av bestämmelser om gäldenärens beneficium vid utmätning och konkurs var undantagen.

Huvudregeln var att företagsinteckning beviljades i all näringsverksamhet som näringsidkaren vid varje tid utövade här i landet, oavsett var inom landet och oberoende av verksamhetens art. Det som omfattades av en inteckning kunde alltså komma att växla om en viss verksamhet lades ned eller näringsidkaren startade en ny verksamhet. Näringsidkaren kunde också överlåta en verksamhet eller verksamhetsgren som omfattades av företagsinteckning och i vilken företagshypotek hade upplåtits. Företagshypoteket bestod som regel inte om verksamheten övergick till ny ägare. Vid sådan överlåtelse gällde företagshypoteket dock under viss tid i den överlåtna hypoteksegendomen hos förvärvaren (s.k. förföljelserätt). Förföljelserätten motiverades av att företagshypotekshavaren saknade säkerhet i den betalning som säljaren av verksamheten fått som vederlag, eftersom hypoteket inte gällde i kassa- och bankmedel.

### *2003 års lag om företagsinteckning*

En väsentligt del i den reform av förmånsrättsreglerna som har berörts i avsnitt 3 är lagen (2003:528) om företagsinteckning, som trädde i kraft den 1 januari 2004. Lagen ersatte då 1984 års lag om företagshypotek. Den nya lagen innebär en principiell nyordning jämfört med vad som gällde enligt lagen om företagshypotek. De mest framträdande skillnaderna är att företagsinteckningen ger allmän förmånsrätt i stället för särskild förmånsrätt och att inteckningsunderlaget är ett annat, nämligen

55 procent av all gäldenärens egendom som återstår sedan borgenärer med bättre förmånsrätt har fått betalt.

Företagsinteckningen ger alltså allmän förmånsrätt och gäller inte vid utmätning utan endast vid konkurs. En företagsinteckning beviljas med visst belopp i all sökandens egendom. Den förmånsrätt som följer med en upplåtelse av en företagsinteckning hos en fysisk person omfattar alltså även hans eller hennes privata egendom och några undantag för kassa- och bankmedel görs inte heller. Företagsinteckningen ger inte heller upphov till någon förföljelserätt. Företagsinteckningen omfattar ju även en köpeskilling om verksamheten säljs.

### *Förmånsrätt för lön och lönegaranti*

En arbetstagares fordran på lön har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen och är i förmånsrättsordningen placerad efter företagsinteckningen. Löneförmånsrätten är alltså en allmän förmånsrätt. Förmånsrätten omfattar fordran på lön eller annan ersättning på grund av anställning och är tidsbegränsad. Som huvudregel omfattas fordringar som har intjänats tre månader innan konkursansökningen kom in till tingsrätten och en månad efter konkursbeslutet. Förmånsrätten kan omfatta högst tio gånger det prisbasbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gäller vid konkursbeslutet. Beloppsgränsen, som för år 2008 är 410 000 kr, kan medföra att arbetstagare med hög lön inte har förmånsrätt för hela sin lönefordran. Av 5 kap. 2 § konkurslagen följer att en lönefordran inte får göras gällande om den uppenbart överstiger vad som kan anses skäligt med hänsyn till gjord arbetsinsats.

Bestämmelserna om lönegaranti finns huvudsakligen i lönegarantilagen (1992:497). Lönegarantin innebär att staten svarar för betalning av den fordran som en arbetstagare har hos en arbetsgivare som är föremål för konkurs eller företagsrekonstruktion. För varje arbetstagare är garantin begränsad till ett belopp som motsvarar högst fyra gånger det prisbasbelopp som gäller när ett beslut om konkurs eller företagsrekonstruktion fattas. Garantin gäller för en sammanlagd anställningstid om högst åtta månader. Garantibeloppet, som får betalas ut först när arbetstagarens fordran har förfallit till betalning, betalas av länsstyrelsen i det län dit den tingsrätt som handlägger konkursen eller företagsrekonstruktionen hör.

När staten har betalat ut ett garantibelopp inträder staten i arbetstagarens rätt mot arbetsgivaren (28 § lönegarantilagen). Staten övertar alltså arbetstagarens lönefordran med den löneförmånsrätt som arbetstagaren har i konkursen eller vid företagsrekonstruktion i den mån lönegaranti har utbetalats. Lönegarantin är med ett undantag knuten till att arbetstagarens fordran är förenad med förmånsrätt enligt 12 eller 13 § förmånsrättslagen. För de allra flesta regressfordringar innebär det att staten har förmånsrätt enligt dessa bestämmelser. Men när betalning enligt garantin lämnas för fordran på uppsägningslön för tid efter en månad från konkursbeslutet (7 a § lönegarantilagen), är statens fordran oprioriterad enligt 18 § förmånsrättslagen. I den mån det blir aktuellt har statens regressanspråk företräde i konkursen framför arbetstagarens återstående fordran (28 § andra stycket lönegarantilagen).

## 5 Företagares möjlighet att lämna säkerhet för lån ska stärkas

**Regeringens förslag:** Företagsinteckningen ersätts av en säkerhetsrätt benämnd företagshypotek. Säkerhetsrätten ska gälla i den lösa egendom som ingår i näringsverksamheten. Den ska inte omfatta kassa- och bankmedel eller finansiella instrument avsedda för allmän omsättning. Inte heller ska den omfatta egendom som kan intecknas på annat sätt eller egendom som varken kan utmätas eller ingå i en konkurs. Företagshypoteket ska ge särskild förmånsrätt. Också i övrigt ska den reglering som gällde för företagshypotek före 2004 års ändringar återinföras, om det inte finns särskilda skäl mot det.

**Utredningens förslag:** Företagsinteckningen ska gälla i 75 procent av gäldenärens egendom och ge allmän förmånsrätt.

**Remissinstanserna:** Flertalet remissinstanser anser att företagsinteckningen bör stärkas. Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, LO, Sveriges advokatsamfund, Föreningen Sveriges kronofogdar och Stiftelsen Ackordscentralen avstyrker dock förslaget och anser att ingen ändring bör göras i nuvarande regler. Dessa remissinstanser framhåller särskilt att förmånsrättsreformen har gällt under alltför kort tid för att det ska vara möjligt att dra några säkra slutsatser om effekterna. Skatteverket anser att en höjning av procentsatsen till 75 procent inte förbättrar företagets möjlighet till krediter. Skatteverket och Kronofogdemyndigheten uttalar vidare att resultatet av utredningen om ett samordnat insolvensförfarande bör avvaktas.

Remissinstanserna är delade i frågan om den förmånsrätt som följer med företagsinteckningen ska vara allmän och gälla i en procentuell andel av all gäldenärens egendomen eller om förmånsrätten ska vara särskild och gälla i viss egendom.

Företagarna, Svensk Handel, Svensk Inkasso och TCO stöder utredningens förslag. Svensk Inkasso menar dock att det egentligen saknas skäl att höja procentsatsen, eftersom nuvarande regler har gällt under alltför kort tid för att några slutsatser ska kunna dras. Stiftelsen Ackordscentralen anser att, om företagsinteckningen ska stärkas, utredningens förslag är det mest tilltalande. Också Föreningen Sveriges kronofogdar anser att förmånsrätten bör vara allmän. Enligt *Institutet för Företagsrekonstruktion* bör företagsinteckningen ges allmän förmånsrätt i 100 procent av gäldenärens egendom upp till ett visst belopp och däröver med 55 procent.

Verket för näringslivsutveckling (Nutek), Svenskt Näringsliv, FöretagarFörbundet, Svenska Bankföreningen, Sparbankernas Riksförbund, Lantbrukarnas Riksförbund, Rekonstruktör- och konkursförvaltarkollegiet i Sverige, Almi Företagsparter AB, Näringslivets regelnämnd och De små kommunernas samverkan (SmåKom) förordar att företagsinteckningen i stället ska ge en särskild förmånsrätt. Flertalet av dessa remissinstanser anser att säkerheten bör begränsas till att gälla i vissa egendomsslag och endast i egendom som finns i näringsverksamheten. Finansbolagens Förening menar att endast en höjning av procentsatsen inte är tillräcklig för att förbättra företagets möjligheter att låna.

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet anser att en särskild förmånsrätt med samma omfattning som det tidigare företagshypoteket i och för sig är mindre skadlig vid fortsatt drift och rekonstruktion av företag än en allmän förmånsrätt i en så hög andel av tillgångarna som utredningen föreslår.

*Nyköpings tingsrätt* anser att företagsinteckningen bör gälla i hela inteckningsunderlagets värde.

*Juridiska institutionen vid Stockholms universitet* anser att företagsinteckningens ställning med allmän förmånsrätt har lett till att lagstiftningen i flera avseenden inte är tillfredsställande systematiskt. Enligt institutionen är därför en höjning av procentsatsen inte tillräcklig för att företagsinteckningens värde som kreditsäkerhet ska förbättras.

*Konkurrensverket* anser att det är önskvärt om lagstiftningen korresponderar med vad som gäller i övriga EU-stater framför allt vid tillämpning av den s.k. insolvensförordningen.

**Promemorians förslag** stämmer i huvudsak överens med regeringens. Lagen om företagshypotek disponeras dock något annorlunda och det föreslås inte något återinförande av den regel i 1984 års lag enligt vilken hypotekshavaren har rätt till betalning även sedan fordringen preskriberats.

**Remissinstanserna:** Enligt vad som särskilt angivits i remisskrivelsen har yttrandena i huvudsak begränsats till lagtekniska frågor. De flesta remissinstanser lämnar promemorians lagförslag utan erinran. *Skatteverket* föreslår att bestämmelserna i 1984 års lag återinförs utan några ändringar, även i de delar som avser inteckning i en del av en verksamhet och förhållandet till lagen (1845:50 s. 1) om handel med lösören som köparen låter i säljarens vård kvarbliva (lösöreköplagen). Verket föreslår vidare att statens ställning som borgenär stärks genom att betalningssäkring ges samma ställning som kvarstad. Även *Stiftelsen Ackordscentralen* förespråkar att den tidigare regleringen om förhållandet till överlåtelser enligt lösöreköplagen återinförs. *Kronofogdemyndigheten* och *Föreningen Sveriges kronofogdar* anför att företagshypoteket inte bör gälla i fordringar på återbetalning av skatt. *Bolagsverket* menar att det bör klarläggas vilka följder de föreslagna ändringarna får i stämpelskatt hänseende. *Svenska Bankföreningen* förespråkar att företagshypotek bör omfatta även egendom som inte finns i Sverige och att den tidigare regeln som innebar att borgenärens rätt till betalning gäller även när fordringen preskriberats återinförs. *Juridiska fakultetsnämnden* föreslår en annan disposition av lagen om företagshypotek som ansluter närmare till 1984 års lag. Nämnden förespråkar också att den tidigare regeln enligt vilken hypotekshavaren har rätt till betalning även sedan fordringen preskriberats återinförs.

## Skälen för regeringens förslag

*Företagens möjlighet att låna mot säkerhet i lös egendom i näringsverksamhet bör stärkas*

Förmånsrättsreformen innebar att företagsinteckningens värde som säkerhet försämrades i jämförelse med det tidigare företagshypoteket. Syftet med reformen var framför allt att ge bättre förutsättningar för rekonstruk-

tion av företag och skapa incitament för att mer beakta lönsamheten än säkerheten vid kreditgivning. Enligt de utvärderingar som ITPS har gjort av reformen har dock företagets kreditvillkor försämrats i sådan grad att reformens nackdelar måste anses överstiga fördelarna. Också från näringslivet framförs en liknande kritik, även om den kritiken inte är helt samstämmig.

Det är i och för sig riktigt att relativt kort tid har förflutit sedan dagen regler trädde i kraft och att alla effekter ännu inte är helt klarlagda. Effekterna på företagets kreditmöjligheter framstår dock som tillräckligt tydliga. Enligt regeringens bedömning står det klart att lagstiftningsåtgärder som förstärker företagsinteckningens värde som kreditsäkerhet inte bör anstå ytterligare. En sådan förstärkning bör dock inte medföra att säkerhetsrätten ges en starkare ställning än den hade före reformen, särskilt eftersom detta skulle gå ut över de oprioriterade borgenärerna i en konkurs. Förstärkningen bör därför ske på ett sådant sätt att säkerhetsrätten får ett värde motsvarande det som den hade före förmånsrättsreformen.

Som utredningen anför finns det i praktiken två sätt att återställa säkerhetsrättens värde vid kreditgivningen. Det ena sättet är att också fortsättningsvis låta företagsinteckningen ge allmän förmånsrätt men öka den procentuella andelen som inteckningen omfattar. Detta är utredningens förslag.

Alternativet är att utforma säkerhetsrätten så att den medför särskild förmånsrätt och låta den gälla enbart i vissa slag av egendom. Detta innebär i allt väsentligt en återgång till det system med företagshypotek som gällde före reformen. Det skulle i och för sig kunna finnas fördelar med att bestämma inteckningsunderlaget på ett något annorlunda sätt än vad som gällde för företagshypoteket, men det saknas tillräckligt underlag för att i detta sammanhang föreslå sådana ändringar. Alternativet bör därför innebära att fast egendom, annan egendom som kan intecknas särskilt (t.ex. skepp och luftfartyg), omsättningsbara värdepapper samt kassa- och bankmedel undantas från underlaget. Också egendom som inte ingår i näringsverksamheten bör undantas från underlaget. Detsamma bör naturligtvis gälla egendom som inte kan utmätas eller ingå i en konkurs.

Det första sättet – att endast höja den andel i inteckningsunderlaget som förmånsrätten ska gälla i – innebär ett mindre avsteg från de tankegångar som förmånsrättsreformen byggde på. Ett framträdande syfte med reformen var att underlätta för livskraftiga företag att genomföra företagsrekonstruktion i stället för att gå i konkurs, bl.a. genom en ökad intressegemenskap mellan olika borgenärskategorier. En förmånsrätt i en procentuellt begränsad tillgångsmassa innebär att kreditgivaren i en insolvenssituation riskerar sin kredit på ett liknande sätt som andra borgenärer. På detta sätt ges bättre förutsättningar för sunda företagsrekonstruktioner av i grunden livskraftiga företag. Det finns då också en mindre risk för att olönsamma verksamheter drivs vidare i ny juridisk person efter rekonstruktion i konkurs på grund av att oprioriterade borgenärsfordringar fallit bort i konkursen. Samtidigt blir dessa fördelar mindre framträdande vid en höjning av procentsatsen. Som Uppsala universitet framhåller kan en inteckning som ger allmän förmånsrätt i en större del av tillgångarna leda till att likabehandlingen av borgenärerna

minskar, eftersom ett överskott vid fortsatt drift då huvudsakligen tillfaller inteckningshavaren. Ytterligare en fördel med den allmänna förmånsrätten är att underlaget inte ändras genom att tillgångsslagen växlar. En kreditgivare drabbas inte av att egendom som omfattas av inteckningen strax före en konkurs ersätts av egendom som inte omfattas. Dessutom blir utmättningsprocessen betydligt enklare med en allmän förmånsrätt, eftersom det vid utmätning av en tillgång inte behöver tas hänsyn till en borgenärs säkerhetsrätt. Det kan också ses som en fördel med en allmän förmånsrätt att insolvenshanteringen ofta sker tidigare, medan vissa tillgångar ännu finns i behåll. Eftersom utmätning kan ske i tillgångarna oberoende av en inteckning, blir den inteckningshavare som vill bevaka sin rätt hänvisad till att söka gäldenären i konkurs.

Samtidigt finns det tydliga fördelar med en säkerhetsrätt som ger särskild förmånsrätt fullt ut i vissa tillgångsslag. Med en sådan konstruktion kan näringsidkaren utnyttja sina tillgångar till fullo som kreditsäkerhet och möjligheterna att få kredit på fördelaktiga villkor förbättras. Egendom som omfattas av säkerhetsrätten kan användas fullt ut som säkerhet samtidigt som fast egendom och värdepapper kan pantförskrivas separat. Också andra skäl talar för en särskild förmånsrätt. Att en förmånsrätt är särskild innebär i vissa avseenden en speciell fördel för kreditgivaren och för den som erbjuder säkerheten. En särskild förmånsrätt gäller inte bara i konkurs utan också vid utmätning. Egendomen som omfattas kan alltså inte utmätas för någon annan fordran. Med en sådan mer pantlik konstruktion står det också mera klart att inteckningen kommer att godtas i ett insolvensförfarande i ett annat EU-land (jfr artikel 5 i rådets förordning [EG] nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden, den s.k. insolvensförordningen).

Regeringen kan konstatera att det finns goda skäl för båda alternativen. Att företagen på goda villkor ska kunna låna pengar för investeringar och expansion bör dock tillmätas en stor betydelse. Till detta kommer att lagstiftningen främst rör villkoren för företagandet, och betydande hänsyn bör tas till näringslivets inställning. Även om de remissinstanser som företräder näringslivet inte är helt samstämmiga, ger ändå en majoritet uttryck för att en återgång till en särskild förmånsrätt är att föredra. Liksom flera remissinstanser anser regeringen därför att säkerhetsrätten bör utformas enligt alternativet, dvs. säkerhetsrätten bör gälla i vissa tillgångsslag och ge särskild förmånsrätt.

En sådan förändring kan i och för sig innebära sämre möjligheter för företag med ekonomiska problem att genomföra en företagsrekonstruktion. Som har redovisats i avsnitt 3 utreds dock för närvarande frågan om förutsättningarna för företagsrekonstruktion. Utredaren ska överväga hur förfarandet för företagsrekonstruktion kan förbättras och samordnas med konkursförfarandet. Enligt utredningsdirektiven ska utredaren sträva efter en ordning där företag som bedöms kunna bli lönsamma rekonstrueras.

### *Den närmare utformningen av företagshypoteket*

En omvandling av företagsinteckningen till ett företagshypotek på det sätt som nu har angetts aktualiserar ytterligare frågor.

Som redan antytts finns det inte i detta lagstiftningsärende möjlighet att göra några stora ändringar i förhållande till 1984 års lag. Vad som varit föremål för remissbehandling och hearing, vid sidan av utredningsförslaget, är en återgång till den ordning som gällde enligt 1984 års lag. Några remissinstanser har föreslaget ändringar i regleringen i förhållande till 1984 års lag. Även om det kan finnas goda skäl till ändringar i förhållande till den regleringen, är sådana förändringar inte möjliga att genomföra nu annat än i undantagsfall. En fördel med att nära ansluta till 1984 års lag är att tidigare praxis och doktrin aktualiseras igen. Som flera remissinstanser anger bör därför de nya bestämmelserna inte avvika från motsvarande bestämmelser i 1984 års lag utan goda skäl. Det är lämpligt att även lagens struktur och disposition anknyter nära till den äldre regleringen. Det är då också naturligt att återinföra begreppet företagshypotek som beteckning på själva säkerhetsrätten och benämna lagen lag om företagshypotek.

En fråga som redan har berörts är hur inteckningsunderlaget ska bestämmas. Enligt regeringens mening bör underlaget bestämmas på samma sätt som för företagshypoteket enligt 1984 års lag. Det innebär att kassa- och bankmedel bör undantas liksom olika slag av värdepapper avsedda för allmän omsättning. Begreppet finansiella instrument bör dock i lagtexten kunna ersätta den uppräkningslista av olika slag av värdepapper som fanns tidigare. Egendom som kan intecknas på annat sätt, bl.a. skepp och luftfartyg, bör också undantas. Också egendom som inte kan utmätas eller ingå i en konkurs bör naturligtvis undantas. Det gäller bl.a. gäldenärens beneficium.

*Svenska Bankföreningen* föreslår, som en avvikelse från 1984 års lag, att hypoteket inte ska begränsas till egendom här i landet för att undvika gränsdragningsproblem. Emellertid är det svårt att överblicka konsekvenserna av en sådan ändrad reglering inom ramen för detta lagstiftningsarbete. Regleringen bör därför i den delen utformas i enlighet med vad som gällde tidigare.

Enligt 1984 års lag hade inteckningshavaren en s.k. förföljelserätt. Den innebär att om näringsidkaren överlät verksamheten så gällde företagshypoteket under en viss tid i den överlåtna hypoteksegendomen. Vid förmånsrättsreformen togs förföljelserätten bort, eftersom företagsinteckningen kom att omfatta även kassa- och bankmedel som flöt in efter överlåtelsen. I och med att kassa- och bankmedel enligt den nu föreslagna ordningen inte ska ingå i underlaget bör förföljelserätten återinföras. På så sätt får företagshypotekshavaren under en övergångstid säkerhet i en överlåten verksamhet hos förvärvaren av verksamheten. Enligt 1984 års lag hade hypotekshavaren också säkerhet i en fordran på köpeskilling om en intecknad verksamhet överläts. Också denna bestämmelse bör återinföras. Hypotekshavaren bör också – liksom enligt 1984 års lag – i vissa situationer när säkerheten påverkas, för att skydda sin fordran, ha rätt att söka betalning ur egendomen trots att fordringen inte är förfallen till betalning. Det bör gälla när en verksamhet överläts, upphör eller övergår till någon annan eller i vissa fall när egendomens värde minskat väsentligt. Vidare bör hypotekshavaren ha rätt till betalning ur egendomen som omfattas av säkerhetsrätten vid utmätning, även om han eller hon inte har någon exekutionstitel. En borgenär som beviljats kvarstad på egendom innan säkerheten upplåtits, bör ha företräde till

den egendomen framför en hypotekshavare. Kvarstadsbelagd egendom bör alltså inte ingå i säkerhetsunderlaget. Också detta stämmer överens med vad som gällde för företagshypoteket enligt 1984 års lag. Som *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala Universitet* och *Svenska Bankföreningen* påpekar är det mest följdriktigt att också den reglering i 1984 års lag enligt vilken en hypotekshavare har rätt till betalning, även sedan fordringen preskriberats eller inte anmälts efter kallelse på okända borgenärer, återinförs.

I några avseenden bör dock nuvarande rättsläge behållas. Således bör det inte vara möjligt att upplåta säkerhet i endast en del av en verksamhet. Sådana inteckningar var möjliga enligt 1984 års lag, men Förmånsrättskommittén konstaterade att möjligheten knappast utnyttjades. Intresset av tydlighet och enhetlighet i inteckningsförhållandena talar under sådana förhållanden för att möjligheten till begränsade inteckningar inte bör återinföras.

I promemorian föreslås att det, till skillnad från vad som gällde enligt 1984 års lag, att det inte bör finnas något hinder för en näringsidkare som upplåtit företagshypotek att överlåta egendom i enlighet med lösöreköplagen. Några remissinstanser, bl.a. *Skatteverket* och *Stiftelsen Ackordscentralen*, ifrågasätter om man inte bör återinföra den äldre regleringen även i detta avseende. Företagshypoteket är till sin konstruktion en säkerhetsrätt som gäller i en skiftande egendomsmassa. Att gäldenären kan avyttra egendom som omfattas av hypoteket är därmed något som företagshypotekshavaren har att räkna med och förhålla sig till. Vad som nu måste övervägas är om det finns anledning att i det avseendet göra åtskillnad mellan sådana överlåtelser där egendom försvinner ur den egendomsmassa som hypoteket gäller i genom tradition och sådana där det, enligt lösöreköplagen, sker genom registrering. Förmånsrättskommittén gjorde för sin del bedömningen att effekten av att lösöreköp enligt tidigare reglering särbehandlats var att en näringsidkare som ska finansiera tillverkningen av något som inte kan intecknas som skepps- eller båtbygge (där särskild inteckning är möjlig) kommit att bli hänvisad till kredit från hypotekshavaren. En sådan inskränkning ansåg kommittén på ett olämpligt sätt begränsa konkurrensen om projektfinansieringen. Regeringen delar den bedömningen. Det bör därför inte i lagen tas in någon regel som förhindrar den som upplåtit företagshypotek att överlåta egendom enligt lösöreköplagen.

Det bedöms inte heller vara nödvändigt att återinföra den regel som fanns i 1984 års lag om att näringsverksamhet som flera utövar gemensamt endast får intecknas som en enhet för sig. En sådan regel skulle knappast komma att tillämpas, eftersom det numera sällan förekommer att flera gemensamt driver näringsverksamhet annat än i bolagsform. Skulle det ändå förekomma att någon söker inteckning i en ideell andel av gemensamt utövad näringsverksamhet och att en kreditgivare accepterar en sådan säkerhet, torde det ändå ske i så liten skala att det bör kunna hanteras vid utmätning och konkurs.

Eftersom företagshypoteket ger särskild förmånsrätt med säkerhet i viss egendom, är det naturligt att hypotek bör godtas som säkerhet vid utsökning enligt 2 kap. 25 § utsökningsbalken, att företagsinteckningsbrevet bör kunna tas i förvar vid utmätning enligt 6 kap. 5 § utsökningsbalken och att förföljelserätten bör gälla för industritillbehör vid över-

låtelse av fastighet i 2 kap. 4 § jordabalken. Detta stämmer överens med det som gällde före förmånsrättsreformen och har gällt även efter reformen.

Övergången från en allmän till en särskild förmånsrätt nödvändiggör också följdändringar i annan lagstiftning. I förmånsrättslagen, konkurslagen, lagen om betalningsföreläggande och handräckning samt lagen om företagsrekonstruktion gjordes ett antal ändringar i samband med införandet av den nuvarande företagsinteckningen med allmän förmånsrätt. Dessa bestämmelser bör nu återfå den innebörd de hade före förmånsrättsreformen (se prop. 2002:03:49 s. 100 f.).

Eftersom den förmånsrätt som ska följa med företagshypoteket är en särskild förmånsrätt, bör den ge skydd för inteckningshavaren vid utmätning för annan borgenärs fordran. Den bestämmelse i 8 kap. 13 § utskenningsbalken om rätt till betalning ur viss egendom som upphävdes vid förmånsrättsreformen bör alltså återinföras.

Enligt 21 kap. 3 § ärvdabalken kan dödsbodelägarna säga upp en skuld, som den döde hade och som inte förfaller till betalning inom sex månader, till betalning i förtid. Ett undantag från uppsägningsmöjligheten gäller dock om borgenären har panträtt på grund av inteckning. Liksom före förmånsrättsreformen bör undantaget även gälla för borgenärer med företagshypotek.

Det bedöms inte finnas behov av annat än redaktionella ändringar i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter. Förutsättningarna för skatteplikt och skattesatsen påverkas inte av de föreslagna ändringarna. När det gäller regleringen i 22 § om undantag från skatteplikt är det klart att vid en samtidig dödning av en inteckning som meddelats enligt äldre bestämmelser och nyinteckning får åtgärderna anses avse egendom som helt eller delvis omfattar de dödade inteckningarna, varför stämpelskatteplikt endast ska föreligga för mellanskillnaden.

## 6 Förmånsrätten för statens återkrav avseende utbetald lönegaranti

**Regeringens förslag:** Förmånsrätten för statens återkrav avseende utbetald lönegaranti avskaffas.

**Utredningens förslag** överensstämmer med regeringens.

**Remissinstanserna:** De flesta remissinstanserna stöder utredningens förslag, vissa med förbehåll för att ökade kostnader för lönegarantin inte får innebära avgiftshöjningar för företagen. *Skatteverket*, *Kronofogdemyndigheten* och *Föreningen Sveriges kronofogdar* avstyrker förslaget. *LO* anser att finansieringen av lönegarantin försvagas och att det på sikt riskerar att försvaga lönegarantin. *TCO* menar att en förutsättning för förslaget är att lönegarantin får en stabil och långsiktig finansiering inom ramen för statsbudgeten. *Stiftelsen Ackordscentralen*, som är positiv till förslaget, anser att effekterna av förslaget bör utredas bättre, bl.a. behövs en komplettering för att förhindra överkompensation till en arbetstagare.

Skatteverket anser att förslaget medför kostnader för verket. När staten blir oprioriterad fordringsägare, måste skattefordringar utredas fullständigt för att fordringarna ska kunna bevakas och ge utdelning, något som inte var nödvändigt om det kunde antas att fordringarna inte skulle ge utdelning. Verket ifrågasätter också om resurser ska läggas ned på konkursansökningar och konkursbevakningar om detta normalt endast ådrar staten kostnader. Skatteverket och Kronofogdemyndigheten påpekar också att fler konkurser med bevakningsförfarande innebär ökad administration för myndigheter, konkursförvaltare och borgenärer.

**Skälen för regeringens förslag:** Förslaget om att återinföra företagshypotek med särskild förmånsrätt innebär att utdelningen på oprioriterade fordringar och förmånsberättigade lönefordringar minskar.

Oprioriterade borgenärer är ofta mindre företag som t.ex. har fordringar som gäller levererade varor och tjänster. Fördelen av lägre kostnader för krediter som uppnås genom förslaget om återinfört företagshypotek kan försvinna i form av ökade kreditförluster i konkurser. Ett förslag att införa företagshypotek bör kombineras med ett förslag som kompenserar de oprioriterade borgenärerna. Regeringen anser därför att statens förmånsrätt för återkrav av utbetald lönegaranti helt bör avskaffas. Som utredningen redogjort för, kan ett avskaffande inte anses komma i konflikt med EG:s statsstödsregler (se bet. s. 131 f.).

En sådan ändring innebär naturligtvis att staten går miste om intäkter, och flera remissinstanser har uttryckt oro för den fortsatta finansieringen av lönegarantin. I budgetpropositionen för år 2007 (prop. 2006/07: 1, utgiftsområde 13, s. 99) samt i den följande vårpropositionen (prop. 2006/07:100, s. 158) avsätts dock medel för att täcka den ökning av utgifterna som väntas följa av föreliggande förslag. Det finns inte någon avsikt att höja avgifterna för företagen med anledning av förslaget. Förslaget kommer inte heller att leda till någon försämring av det sociala skydd som lönegarantin innebär, även om kostnaderna för lönegarantin skulle öka. Det finns dessutom enligt det EG-direktiv som gäller för lönegarantin, begränsningar som innebär att det sociala syftet med garantin inte får undergrävas. Därmed avses bl.a. att ersättningen ska vara av sådan storlek att direktivets syfte upprätthålls.

Ett avskaffande av förmånsrätten innebär att staten blir den ojämförligt störste oprioriterade borgenären och erhåller en stor del av utdelningen som går till oprioriterade borgenärer. Staten kommer därför ofta även fortsättningsvis ha ett intresse av att bevaka sina fordringar i obeståndssituationer och vara en aktiv fordringsägare. Det är dock naturligt att statens intresse av att söka gäldenärer i konkurs minskar i och med att statens utdelning i konkurser i allmänhet minskar. Staten får då, liksom andra borgenärer, noga överväga för- och nackdelar med olika tillvägagångssätt för att bevaka sina intressen.

Utdelningen till löneborgenärer enligt 12 § förmånsrättslagen torde komma att öka, eftersom staten inte längre konkurrerar med löneborgenärerna utan får betalt för regressfordringar först efter att de förmånsberättigade lönefordringarna fått betalt. Antalet konkurser med bevakningsförfarande kan antas öka. På grund av statens allmänna förmånsrätt för regressfordran är det i dag förhållandevis ovanligt. Ett förfarande där borgenärerna ska bevaka sina fordringar innebär naturligtvis, som bl.a. *Skatteverket* påpekar, mer administration för konkursförvaltare,

domstolar och borgenärer. Man bör dock kunna räkna med att när bevakningsförfaranden blir vanligare kommer rutiner att inarbetas kring det regelverk som redan finns för att hålla ned administrationen.

Lönegaranti utgår som nämnts också för fordringar med förmånsrätt enligt 13 § förmånsrättslagen. Den bestämmelsen torde numera knappast ha någon betydelse. Av systematiska skäl bör dock förmånsrätten för regressfordran avskaffas också för dessa fordringar.

Ändringen för med sig en del konsekvenser för hanteringen i ett insolvensförfarande. Eftersom staten inte längre träder in i löntagarens förmånsrätt, blir som *Stiftelsen Ackordscentralen* påpekar statens regressfordran eftersatt i förhållande till löntagarens förmånsberättigade fordran. Löntagaren bör trots det inte kunna göra gällande en större förmånsberättigad fordran än enligt dagens regler. En kompletterande bestämmelse bör alltså införas, som innebär att utbetald lönegaranti kan räknas av från löntagarens fordran med förmånsrätt.

## 7      Ikraftträdande och övergångsregler

**Regeringens förslag:** Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2009. I fråga om företagsinteckningar som har beviljats före ikraftträdandet ska äldre bestämmelser tillämpas under en övergångstid om ett år. I konkurser, utmätningar och företagsrekonstruktioner som beslutas på grund av en ansökan som inkommit före ikraftträdandet eller under övergångstiden tillämpas de regler som gällde på ansökningdagen under hela förfarandet.

**Utredningens förslag:** Äldre bestämmelser ska tillämpas i fråga om företagsinteckningar som upplåtits som säkerhet före ikraftträdandet.

**Remissinstanserna:** Flertalet remissinstanser kommenterar inte förslagen. *Svenskt Näringsliv* stöder förslaget om att äldre företagsinteckningar ska fortsätta att gälla enligt äldre bestämmelser men anmärker att upplåtelse tidpunkten inte registreras i företagsinteckningsregistret. *Svenska Bankföreningen* avstyrker förslaget om övergångsbestämmelse för företagsinteckningar som har upplåtits som säkerhet före ikraftträdandet och menar att de nya reglerna bör gälla omedelbart också för dessa. Också *REKON* anser att det saknas behov av en övergångsbestämmelse för tidigare upplåtna säkerheter. *FöretagarFörbundet* anser att alla äldre företagsinteckningar efter en viss tid bör omvandlas till nya företagsinteckningar och att det dessförinnan bör vara möjligt att omregistrera äldre inteckningar till nya. *Kronofogdemyndigheten* och *Föreningen Sveriges kronofogdar* anser att övergångsbestämmelserna i fråga om företagsinteckningen bör knyta an till tidpunkten för beviljandet av företagsinteckningen i stället för till upplåtelsen av säkerheten och i fråga om avskaffandet av regressrätten till tidpunkten för ansökan om konkurs i stället för till konkursbeslutet.

**Promemorians förslag:** För företagsinteckningar som upplåtits som säkerhet före ikraftträdandet ska äldre bestämmelser tillämpas. Om det i en konkurs både finns fordringar med särskild förmånsrätt på grund av

företagshypotek och allmän förmånsrätt på grund av företagsinteckning, tillämpas en särskild övergångsordning.

**Remissinstanserna:** Flertalet remissinstanser avstyrker eller är skeptiska till promemorians förslag. Framför allt anses systemet med en särskild övergångsordning för den situationen att en gäldenär upplåtit såväl företagsinteckning som företagshypotek kunna leda till tillämpningsproblem och tvister. *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* menar att det också finns en risk för att möjligheten till två slag av säkerhetsrätter utnyttjas för att skapa en maximal säkerhet och att övergångsordningen då kommer att permanentas. Fakultetsnämnden, liksom *Svenska Bankföreningen* och *REKON*, anser att de nya reglerna utan särskild övergångstid bör gälla också för äldre företagsinteckningar. Flera andra remissinstanser anser att äldre företagsinteckningar bör omvandlas efter en kortare övergångstid.

**Skälen för regeringens förslag:** Lagrådsremissens förslag innebär att företagsinteckningen, som ger allmän förmånsrätt i en viss andel av all gäldenärens egendom, ersätts av företagshypoteket, som ger särskild förmånsrätt i vissa tillgångsslag. Vid en sådan övergång uppkommer frågor om hur företagsinteckningar som beviljats och upplåtits som säkerhet före ikraftträdandet ska behandlas i olika situationer.

I promemorian, liksom i betänkandet, föreslås att äldre bestämmelser ska gälla för säkerhet som upplåtits före ikraftträdandet av de nya bestämmelserna. Promemorians förslag, liksom utredningens, motiveras av att en gäldenärs egendom inte ska kunna tas i anspråk som säkerhet för en kredit utöver vad som gäller enligt avtalet utan att gäldenären ges möjlighet till kompensation. En sådan lösning framstår som principiellt tilltalande, eftersom den inte innebär något ingrepp i ingångna avtal.

Emellertid finns det, som flertalet remissinstanser påpekar, avsevärda praktiska problem med en sådan lösning. Det gäller särskilt för det nu aktuella förslaget som innebär en övergång till särskild förmånsrätt och bygger på att underlaget till säkerhetsrätten ändras. En särskild övergångsordning måste konstrueras för de fall där båda slagen av säkerhet kan göras gällande. I konkurser och företagsrekonstruktioner kan ett sådant system bli svårt att tillämpa och leda till tvister. Effekter av en sådan reglering för olika kategorier av borgenärer blir också svår att förutse. Beroende bl.a. på fördelningen mellan olika slag av tillgångar i boet kan utfallet bli närmast slumpartat. En sannolik effekt torde dock vara att i konkurser, där båda formerna av säkerhetsrätt finns, kommer en större del av boets tillgångar att gå till borgenärer med dessa säkerhetsrätter än om det fanns endast en form. Sammantagna kan säkerhetsrätterna alltså ge en borgenär en mycket stark ställning, beroende på hur gäldenärens tillgångsmassa ser ut i det enskilda fallet. En borgenär och en gäldenär kan alltså låta säkerheten bli maximal genom att använda sig av båda formerna av säkerhetsrätt parallellt. Vad som avses om en övergångslösning kan då komma att leva vidare under i princip obegränsad tid. Regeringen delar remissinstansernas inställning att nackdelarna med en sådan ordning överstiger fördelarna.

Några remissinstanser förespråkar att det inte införs någon övergångsreglering, annat än för de fall då en ansökan om konkurs eller utmätning gjorts före ikraftträdandet. Detta innebär att en företagsinteckning som beviljats före ikraftträdandet genast anses som en inteckning enligt de

nya reglerna och att säkerhetsupplåtelser som gjorts enligt de gamla reglerna omedelbart blir att bedöma enligt de nya. För en sådan lösning talar enkelheten och att de nya reglerna får ett snabbt genomslag. Mot en sådan lösning talar att man förändrar värdet av en säkerhet som upplåtits före lagens ikraftträdande. I många fall torde det leda till att borgenären får en starkare säkerhet än vad han eller hon betingat sig vid avtals-tillfället. Men om tillgångarna huvudsakligen består av egendom som inte omfattas av företagshypotek enligt de nya reglerna, urholkas i stället värdet av den upplåtna säkerheten.

Vid införandet av lagen om företagsinteckning den 1 januari 2004 valdes en övergångsreglering som innebar att gamla regler under en övergångstid fortsatte att gälla för inteckningar som beviljats före ikraftträdandet. Under övergångstiden tillämpades den äldre lagen om företagshypotek och den nya lagen om företagsinteckning parallellt. Därefter omvandlades företagshypotek upplåtna före ikraftträdandet till inteckningar enligt den nya lagen, med bibehållen ställning i inteckningsordningen. Det infördes vidare en särskild reglering om rätt att säga upp en kredit i förtid. Regleringen innebar att det infördes en definitiv ordning för avvecklingen av det tidigare systemet, samtidigt som parterna gavs möjlighet att under en tid anpassa sina mellanhavanden till den nya regleringen. En liknande reglering gällde också när 1984 års lag infördes.

Regeringens sammantagna bedömning är att övervägande skäl talar för att ikraftträdandet av de nya reglerna bör ske med en kortare övergångstid med avseende på äldre företagsinteckningar. Vid övergångstidens slut bör alltså de nya reglerna få fullt genomslag också på äldre företagsinteckningar. Härigenom skapas en möjlighet för parterna att se över kreditavtalet och säkerheten mot bakgrund av de nya reglerna och vid behov omförhandla villkor eller säga upp en kredit om säkerheten skulle beräknas bli otillräcklig. En borgenär vars säkerhet väsentligt försämrats bör ges en rätt att begära betalning i förtid och, under vissa förutsättningar, då vara bevarad vid sin förmånsrätt enligt äldre regler. Övergångsperioden bör, i likhet med vad som gällde för 2004 års regler, vara ett år.

Enligt promemorians, och utredningens, förslag är det tidpunkten för *upplåtelsen* av säkerheten som är avgörande för om äldre regler ska fortsätta tillämpas. Företagsinteckningar som inte upplåtits som säkerhet vid ikraftträdandet kan då omedelbart upplåtas enligt de nya reglerna. Flera remissinstanser förordar dock att Bolagsverkets *beviljande* av företagsinteckningen i stället ska vara avgörande. Frågan om vilken tidpunkt som ska vara avgörande aktualiseras också med den nu diskuterade övergångsregleringen. Upplåtelse av företagsinteckning och företagshypotek sker genom att företagsinteckningsbrev överlämnas. Denna rättshandling är inte är synbar för tredje man, dvs. den antecknas inte i företagsinteckningsregistret. Den som erbjuder säkerhet i form av företagshypotek kan därmed under en övergångstid inte säkert veta vilken förmånsrätt som följer med äldre företagsinteckningar. Det skulle kunna leda till efterhandskonstruktioner och missbruk. Ett alternativ är att i stället knyta an till tidpunkten för beviljande av företagsinteckningen. Dessa uppgifter framgår av företagsinteckningsregistret.

Promemorians förslag syftade till att ge de nya reglerna ett så snabbt genomslag som möjligt. Med den korta övergångstid som nu föreslås får

reglerna i alla fall ett snabbt genomslag. Enligt regeringens bedömning talar övervägande skäl för att den avgörande tidpunkten bör vara beviljandet av företagsinteckningen. Det innebär att en företagsinteckning som är beviljad före ikraftträdandet, och upplåts som säkerhet efter ikraftträdandet, behåller sin omfattning och sin allmänna förmånsrätt i enlighet med äldre regler under övergångstiden. Vidare innebär det att sådana regler som nu införs om bl.a. förföljelserätt och om rätt att under vissa förhållanden kräva förtida betalning inte gäller för en sådan företagsinteckning under övergångstiden.

För att undvika de problem som skulle kunna uppkomma som en följd av att två olika slags säkerhetsrätter, som gäller i delvis samma tillgångsmassa, förekommer i samma konkurs bör en gäldenär som före ikraftträdandet upplåtit en företagsinteckning som säkerhet inte kunna upplåta ett företagshypotek under övergångstiden. En sådan gäldenär bör dock inte berövas möjligheten att använda lös egendom som kreditsäkerhet under övergångstiden. I stället bör gäldenären även efter ikraftträdandet kunna upplåta en företagsinteckning som säkerhet enligt äldre bestämmelser. För att möjliggöra sådana säkerhetsupplåtelser bör gäldenären även kunna beviljas en ny inteckning enligt äldre bestämmelser.

En gäldenär som har upplåtit en företagsinteckning och efter ikraftträdandet vill upplåta ett företagshypotek innan den gamla företagsinteckningen omvandlas kan alltså inte göra detta utan vidare. En möjlighet kan vara att upplåta säkerheten på nytt efter ikraftträdandet eller ta ut en ny inteckning samtidigt som den gamla dödas. Stämpelskatt tas ut endast för eventuell skillnad vid sådant byte (se 22 § lagen [1984:404] om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter). I princip innebär det dock att ny säkerhet ställs, vilket kan aktualisera frågor om återvinning. En alternativ kan vara att i stället upplåta en företagsinteckning enligt äldre regler som sedan, den 1 januari 2010, omvandlas till ett företagshypotek.

Ytterligare några frågor bör regleras övergångsvis. Ansökningar om företagsinteckning som getts in före ikraftträdandet men ännu inte lett till beslut bör, i enlighet med det grundläggande önskemålet om ett snabbt genomslag för reformen, som huvudregel behandlas enligt de nya reglerna. Har sökanden före ikraftträdandet upplåtit en företagsinteckning, bör ansökningen dock behandlas, och avse en företagsinteckning, enligt äldre rätt. I konkurser, företagsrekonstruktioner och utmätningar bör de regler som gällde i fråga om företagsinteckningen och säkerhetsrätten när ansökan om förfarandet inkom till domstolen eller Kronofogdemyndigheten gälla under förfarandet i dess helhet.

Också förslaget om avskaffande av förmånsrätten för statens regressrätt för utbetald lönegaranti bör regleras övergångsvis. Har en konkurs eller en företagsrekonstruktion beslutats på grund av en ansökan som inkommit till domstolen före ikraftträdandet, bör äldre bestämmelser gälla under hela förfarandet.

## 8 Ekonomiska konsekvenser av förslagen

Lagrådsremissen innehåller två förslag. Det ena innebär att en ny säkerhetsrätt, företagshypotek, ersätter företagsinteckningen, det andra att förmånsrätten för statens regressrätt för utbetald lönegaranti avskaffas.

Utredningen har bedömt de ekonomiska konsekvenserna av sina förslag. Även om regeringens förslag skiljer sig från utredningens, bör utredningens bedömningar av de ekonomiska konsekvenserna kunna tjäna som underlag även i den delen. Utredningens förslag att höja procentsatsen till 75 procent är tänkt att ge en kreditgivare i huvudsak samma utdelning i en konkurs som det gamla företagshypoteket. Och regeringens förslag innebär ju en återgång till det gamla systemet.

Samtidigt bör det noteras att utredningens beräkningar bygger på uppgifter från studier av ett begränsat antal konkurser (442 stycken), i ett begränsat område (Västra Götaland) och från en begränsad period (2001–2002). Därtill kommer antalet konkurser kan variera starkt från år till år. Utredningen har beräknat förhållandena på riksnivå för år 2006 och då uppskattat antalet konkurser till 8 000. Utredningen påpekar att beräkningarna mer ska ses som en indikation på ekonomiska effekter än en regelrätt prognos. Det torde vara svårt att utan en än mer omfattande undersökning av enskilda konkurser göra mer exakta bedömningar av förslagens kostnadseffekter.

En stärkning av företagsinteckningens förmånsrätt syftar huvudsakligen till att underlätta för företagen att låna pengar. Ändringen kan förväntas förbättra framför allt små och medelstora företags möjligheter att låna pengar på goda villkor. Främst gäller det företag i tillverkningsindustrin, som är den kategori av företag som använder sig av företagsinteckningar mest.

Eftersom företagshypoteket får en starkare ställning än företagsinteckningen, kommer utdelningen i konkurs till hypoteksborgenärerna att öka. Enligt utredningens beräkningar rör det sig om en omfördelning av 133 miljoner kr per år från borgenärer med sämre rätt till företagshypoteken. Eftersom kreditgivarna efter förmånsrättsreformen har kompenserat sig genom att begära andra säkerheter, kanske i högre utsträckning än beräknat, är dessa effekter osäkra. Att utdelningen till oprioriterade borgenärer har ökat efter reformen kan dock antas, liksom att den föreslagna övergången till företagshypoteket i sig kommer att minska utdelningen.

Ett slopande av statens förmånsrätt för återkrav för utbetald lönegaranti kommer dock att medföra ökad utdelning för oprioriterade borgenärer i en konkurs. Av utredningens beräkningar framgår att utdelningen till oprioriterade privata borgenärer, trots den ökade utdelningen till företagsinteckningshavare, kommer att öka med 126 miljoner kr per år. Även om staten kommer att vara den enskilt klart största borgenären i den kategorin, kommer ändringarna att medföra ekonomiska fördelar för ett antal oprioriterade borgenärer, ofta små och medelstora företag.

Att staten förlorar sin förmånsrätt för återkrav av utbetald lönegaranti beräknas minska statens intäkter med 298 miljoner kr per år. Samtidigt beräknas samma förslag medföra att utdelningen till staten i egenskap av oprioriterad borgenär ökar med 38 miljoner kr per år. Som nämns i

avsnitt 6 har förslaget behandlats i budgetpropositionen för 2007 och vårpropositionen för 2007 där de ekonomiska konsekvenserna av förslagen beaktats.

Det nya företagshypoteket kan antas leda till att antalet konkurser ökar i relation till antalet företagsrekonstruktioner. Detta torde i princip innebära att antalet som friställs på grund av konkurser ökar med ökade kostnader för lönegarantin som följd. Samtidigt har antalet företagsrekonstruktioner varit mycket litet också under den period som nuvarande regler gällt. Vid en kommande lågkonjunktur skulle den starkare företagsinteckningen dock kunna leda till att statens kostnader för lönegarantin blir högre.

En mer attraktiv säkerhetsrätt kan leda till fler ansökningar om företagsinteckning hos Bolagsverket och därmed en ökning av statens inkomster från stämpelskatten. Under den period (åren 2004–2006) nuvarande regler har gällt har statens inkomster enligt Bolagsverket minskat med 37,5 procent jämfört med år 2003 eller ca 90 miljoner kr.

För Kronofogdemyndigheten innebär, som nämnts i avsnitt 5, återgången till ett företagshypotek med särskild förmånsrätt, att verkställighetsförfaranden kompliceras.

Genom att statens förmånsrätt för regressfordringar avskaffas torde antalet konkurser med bevakningsförfarande öka. Ett avskaffande innebär dels att fordringar med allmän förmånsrätt minskar i antal, dels att fordringarna avser mindre belopp. Därmed kommer det att bli vanligare att oprioriterade borgenärer får utdelning. I dag är det ovanligt med bevakningsförfaranden. Lagändringarna kommer sannolikt att innebära merkostnader i form av ökad administration för konkursförvaltare, domstolar och borgenärer. Det finns dock ett legalt system för att ta hand om bevakningskonkurser. Man bör kunna räkna med att, om antalet bevakningskonkurser ökar kraftigt, också handläggningsrutinerna kommer att förbättras och effektiviseras, exempelvis genom att nya förlagor och blanketter tas fram.

De merkostnader som kan komma att uppstå vid myndigheter och domstolar ska finansieras inom befintliga anslagsramar.

## 9 Författningskommentar

### 9.1 Förslaget till lag om företagshypotek

Kapitel 1–3 i den nya lagen om företagshypotek överensstämmer i huvudsak med vad som gällde enligt lagen (1984:649) om företagshypotek (FHL), som upphörde att gälla den 1 januari 2004. För lagens förarbeten hänvisas till prop. 1983/84:128 och bet. LU 1983/84:36. Som 4 och 5 kap. överförs, med endast de justeringar som föranleds av nya riktlinjer om utformning av författningstext, 2 och 3 kap. lagen (2003:528) om företagsinteckning. För förarbetena till de bestämmelserna hänvisas till prop. 2002/03:49 och bet. 2002/03:LU17.

## 1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Med företagshypotek avses en säkerhetsrätt enligt bestämmelserna i denna lag.

Paragrafen, som innehåller en bestämning av begreppet företagshypotek, överensstämmer med 1 kap. 1 § FHL.

2 § En näringsidkare som vill upplåta företagshypotek i sin näringsverksamhet har rätt att få inskrivning av ett visst belopp i verksamheten (företagsinteckning). Bevis om inteckningen kallas företagsinteckningsbrev.

Det som sägs om näringsidkare i denna lag gäller även den som avser att utöva näringsverksamhet men som ännu inte har påbörjat verksamheten. Om en näringsidkare avlider, träder dödsboet i näringsidkarens ställe.

Paragrafens *första stycke* innehåller grundläggande regler om rätten för en näringsidkaren att inteckna sin verksamhet och om bevis om inteckningen. Stycket motsvarar 1 kap. 2 § FHL. En avvikelse i förhållande till den regleringen är dock att bevis om inteckningen ska benämnas företagsinteckningsbrev.

*Andra stycket första meningen* innebär en viss modifiering av första styckets bestämmelse om att endast en näringsidkare kan beviljas inskrivning. Bestämmelsen överensstämmer med 1 kap. 4 § tredje stycket FHL. Av *andra meningen*, som överensstämmer med 1 kap. 4 § andra stycket FHL, följer att dödsboet efter en näringsidkare har rätt att såväl inteckna verksamhet som upplåta företagshypotek.

3 § Ett företagshypotek upplåts genom att näringsidkaren överlämnar företagsinteckningsbrevet som säkerhet för en fordran.

I paragrafen regleras hur företagshypotek upplåts. Den motsvarar 1 kap. 3 § FHL.

4 § Ett konkursbo kan inte beviljas företagsinteckning och kan inte heller upplåta företagshypotek.

I paragrafen slås fast att ett konkursbo inte har rätt att få en företagsinteckning och inte heller kan upplåta företagshypotek. Bestämmelsen motsvarar 1 kap. 4 § första stycket FHL.

## 2 kap. Företagshypotek

### *Egendom som omfattas av företagshypotek*

1 § Ett företagshypotek omfattar näringsidkarens lösa egendom i den mån egendomen hör till den intecknade verksamheten.

Företagshypoteket omfattar inte

1. kassa- och bankmedel,
2. aktier och andra finansiella instrument, avsedda för allmän omsättning,
3. egendom som kan vara föremål för panträtt på grund av inteckning, eller
4. egendom som varken kan utmätas eller ingå i konkurs.

Paragrafen innehåller huvudregeln om vilken egendom som omfattas av ett företagshypotek. Den motsvarar 2 kap. 1 § FHL. I andra stycket har punkten 1 delats upp på två punkter och moderniserats. Med finansiella instrument avses detsamma som i 1 kap. 4 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

2 § Om en intecknad verksamhet överläts, omfattar företagshypoteket överlåtarens fordran på ersättning till den del denna avser egendom som omfattades av hypoteket vid överlåtelsen.

Bestämmelsen kompletterar regleringen i 1 § av vilken egendom som företagshypoteket gäller i. Paragrafen motsvarar 2 kap. 2 § FHL.

### *Förföljelserätt*

3 § Om en intecknad verksamhet överläts och det i överlåtelsen ingår egendom som omfattas av företagshypoteket, gäller hypoteket i egendomen hos förvärvaren. Om förvärvaren överlåter egendomen eller upplåter särskild rätt i den eller om egendomen skadas eller tas i anspråk genom expropriation eller liknande förfarande, omfattar företagshypoteket förvärvarens fordran på ersättning. Företagshypoteket ger företräde till betalning framför ett hypotek i samma egendom som grundar sig på upplåtelse av förvärvaren.

Borgenären förlorar sin rätt enligt första stycket, om han eller hon inte inom sex månader från det att överlåtare eller förvärvaren har underrättat henne eller honom om överlåtelsen och senast inom arton månader från det att verksamheten frånträdades väcker talan mot förvärvaren om betalning ur egendomen och anmäler det till inskrivningsmyndigheten.

Det som sägs i denna paragraf om förvärvaren gäller också förvärvarens dödsbo.

I paragrafen regleras den s.k. förföljelserätten, som innebär att en borgenär under vissa förutsättningar kan göra företagshypoteket gällande även sedan den intecknade verksamheten överlåtits. Paragrafen motsvarar 2 kap. 3 § FHL.

4 § Bestämmelserna i 3 § ska tillämpas också när den intecknade verksamheten och egendom som omfattas av ett företagshypotek övergår till någon annan genom skifte av handelsbolags tillgångar eller genom bodelning av någon annan anledning än näringsidkarens död.

Enligt bestämmelsen gäller förföljelserätten även när den intecknade verksamheten jämte rörelseegendom går över i någon annans hand genom skifte av handelsbolag eller genom bodelning av annan anledning än näringsidkarens död. Paragrafen motsvarar 2 kap. 4 § första stycket FHL.

### *Borgenärens rätt till betalning på grund av företagshypotek*

5 § En borgenär som har företagshypotek för sin fordran har rätt att vid utmätning eller i konkurs, med den företrädesrätt inteckningen medför enligt lag, få betalt för fordringen ur egendom som omfattas av hypoteket upp till företagsinteckningsbrevets belopp.

I den mån inteckningsbrevets belopp inte räcker till betalning, har borgenären rätt att få betalt ur egendomen genom ett tillägg. Tillägget får inte överstiga femton procent av inteckningsbrevets belopp samt ränta på detta belopp från den dag då egendomen utmättes eller konkursansökningen gjordes. Räntan beräknas för år enligt en räntefot som motsvarar den av Riksbanken fastställda, vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635), ökad med fyra procentenheter.

En borgenärs rätt till betalning omfattar inte tillägget, om inteckningsbrevet utgör säkerhet för borgenären i andra hand.

I paragrafens *första stycke* regleras borgenärens rätt till betalning och inteckningens företrädesrätt. Av *andra stycket* framgår att borgenären har rätt till betalning ur egendom med ett belopp som överstiger inteckningsbrevets belopp (tillägg) och hur tillägget beräknas. Första och andra styckena överensstämmer med 2 kap. 5 § första stycket FHL. I *tredje stycket* slås fast att rätten till betalning ur tillägget inte gäller den som har fått inteckningsbrevet som säkerhet i andra hand. Stycket överensstämmer med 2 kap. 5 § fjärde stycket FHL som infördes 1986. För förarbetena till bestämmelsen se prop. 1984/85:54.

**6 §** Överlämnas flera företagsinteckningsbrev som säkerhet för en fordran och har inteckningarna samma företrädesrätt eller gäller de omedelbart efter varandra, ska bestämmelserna i 5 § om inteckningsbrevets belopp avse inteckningsbrevens sammanlagda belopp.

Paragrafen ger uttryck för den s.k. blockregeln. Den motsvarar 2 kap. 5 § andra stycket FHL.

**7 §** Borgenärens rätt till betalning ur egendomen gäller även om fordringen har preskriberats eller inte har anmälts av borgenären efter kallelse på okända borgenärer.

Paragrafen reglerar följderna av att en fordring, som det upplåtits företagshypotek som säkerhet för, preskriberats eller inte anmälts efter kallelse på okända borgenärer. Bestämmelsen överensstämmer med 2 kap. 5 § tredje stycket FHL.

**8 §** En borgenär som har företagshypotek som säkerhet för sin fordran har rätt att söka betalning ur egendom som omfattas av företagshypoteket trots att fordringen inte är förfallen till betalning, om

1. den intecknade verksamheten eller en väsentlig del av den överläts, upphör eller övergår till någon annan genom skifte av handelsbolags tillgångar eller genom bodelning av någon annan anledning än näringsidkarens död, eller

2. egendomen till följd av vanvård, naturhändelse eller av någon annan därmed jämförlig orsak försämras eller minskas så att säkerhetens värde går ned väsentligt.

Vid utmätning av egendom som omfattas av företagshypotek har inteckningsborgenären rätt till betalning ur egendomen enligt 8 kap. utsökningsbalken även om fordringen inte är förfallen till betalning.

Paragrafen reglerar borgenärens rätt till förtida betalning i vissa fall. Den motsvarar 2 kap. 7 § FHL.

### *Företagshypotekets förhållande till kvarstad*

**9 §** Företagshypotek omfattar inte kvarstadsbelagd egendom, om inteckningen söks samma dag som kvarstadsbeslutet eller senare. Hävs kvarstaden, gäller dock företagshypoteket även i den egendomen såvida den inte är utmätt eller tagen i anspråk genom betalningssäkring.

I paragrafen regleras förhållandet mellan kvarstad för fordran och företagshypotek. Paragrafen motsvarar 2 kap. 6 § FHL.

## **3 kap. Företagsinteckning**

### *Inteckningens omfattning*

**1 §** En företagsinteckning beviljas i all den näringsverksamhet som näringsidkaren vid varje tid utövar i Sverige.

Bestämmelsen innehåller den grundläggande regeln om vad en företagsinteckning omfattar. Den motsvarar 3 kap. 1 § första stycket FHL.

### *Inteckningars företrädere*

**2 §** Bestämmelser om den förmånsrätt som följer med företagsinteckning finns i förmånsrättslagen (1970:979).

Paragrafen, som överensstämmer med 3 kap. 3 § FHL, hänvisar till förmånsrättslagens bestämmelse om förmånsrätt för fordringar med företagshypotek.

**3 §** En företagsinteckning ger företrädere i förhållande till annan företagsinteckning i den tidsföljd i vilken inteckningarna söks. Inteckningar som söks på samma inskrivningsdag ger lika rätt, om inte annat följer av 4 kap. 13 §.

I paragrafen regleras företrädesrätten mellan flera företagsinteckningar. Paragrafen motsvarar 3 kap. 4 § FHL.

### *Inteckningars och inteckningsbrevs giltighet i vissa fall*

**4 §** Om egendom som omfattas av företagshypotek har blivit utmätt och inteckningsborgenären har tillerkänts betalning ur egendomen, är företagsinteckningen utan verkan till ett belopp som motsvarar vad som har erhållits på företagsinteckningsbrevets belopp. Detsamma gäller om borgenären har tillerkänts betalning ur sådan egendom i konkurs.

I paragrafen regleras vissa frågor om en företagsintecknings verkan när en borgenär tillerkänts betalning efter utmätning eller konkurs. Paragrafen motsvarar 3 kap. 5 § FHL.

**5 §** Om en företagsinteckning blir utan verkan, är även företagsinteckningsbrevet utan verkan. Ändras i annat fall en inteckning, får inteckningsbrevet verkan i enlighet med inteckningens ändrade innehåll.

Dödning av förkommet inteckningsbrev medför inte att inteckningen blir utan verkan.

I paragrafen, som överensstämmer med 3 kap. 6 § FHL, regleras sambandet mellan företagsinteckning och företagsinteckningsbrev.

#### **4 kap. Inskrivningsförfarandet**

##### *Företagsinteckningsregister och inskrivningsmyndighet*

**1 §** För inskrivning enligt denna lag ska det föras ett register med hjälp av automatiserad behandling, benämnt företagsinteckningsregistret. Detta ska ge offentlighet åt den information som ingår i registret.

Regeringen meddelar föreskrifter om registrets innehåll, närmare ändamål och behandling av uppgifter samt om personuppgiftsansvar enligt personuppgiftslagen (1998:204).

Regeringen får meddela föreskrifter om expeditionsavgifter för bevis om inskrivningsåtgärd.

**2 §** Ärenden om företagsinteckning eller annan införing i företagsinteckningsregistret på grund av bestämmelse i denna lag eller annan författning (inskrivningsärenden) handläggs av en för landet gemensam inskrivningsmyndighet. Regeringen bestämmer vilken myndighet som ska vara inskrivningsmyndighet.

##### *Handläggningen av inskrivningsärenden*

**3 §** Vid behandlingen hos inskrivningsmyndigheten av inskrivningsärenden tillämpas inte bestämmelserna i 10 § andra stycket, 27 och 28 §§ förvaltningslagen (1986:223). Av 37 a och 37 b §§ lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter framgår att inskrivningsmyndigheten ska ompröva beslut om stämpelskatt i vissa fall.

Ansökningar och anmälningar i inskrivningsärenden ska vara skriftliga.

**4 §** Inskrivningsärenden tas upp på en inskrivningsdag. Inskrivningsdag hålls till klockan tolv varje måndag, tisdag, onsdag, torsdag och fredag som inte är helgdag. Med helgdag avses även midsommarafton, julafton och nyårsafton. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att en inskrivningsdag ska ställas in, om det finns särskilda skäl till det.

En ansökan eller anmälan som har kommit in efter klockan tolv en viss dag anses gjord på nästföljande inskrivningsdag.

**5 §** Hos inskrivningsmyndigheten förs dagbok över inskrivningsärendena. Handlingarna i sådana ärenden förs samman i akter.

Har sökanden eller någon annan lämnat en uppgift eller förklaring av betydelse för ärendets prövning eller har en särskild utredning gjorts i ärendet, ska detta antecknas i akten. I akten tas även upp förelägganden och andra beslut som inte ska föras in i företagsinteckningsregistret.

**6 §** Om det är nödvändigt för utredningen, får ett inskrivningsärende skjutas upp till en viss senare inskrivningsdag.

Om ett ärende skjuts upp, får sökanden föreläggas att lägga fram den utredning eller de uppgifter som behövs. Ansökningen får förklaras förfallen, om sökanden inte följer föreläggandet. Föreläggandet ska innehålla en upplysning om detta.

Ett inskrivningsärende får vidare skjutas upp till en viss senare inskrivningsdag, om ärendet med hänsyn till beskaffenhet eller omfattning inte lämpligen kan prövas omedelbart. Ett ärende som har skjutits upp av denna anledning ska tas

upp till prövning senast på femte inskrivningsdagen efter den inskrivningsdag då ansöknings gjordes.

**7 §** Ett beslut ska föras in i företagsinteckningsregistret, om beslutet innebär att en ansökan i ett inskrivningsärende bifalls, avslås eller förklaras förfallen eller att ett ärende skjuts upp. Skälen för beslutet ska antecknas i akten eller i dagboken, om beslutet innebär att ansöknings inte bifalls.

Ett beslut som ska föras in i registret meddelas genom införandet och ska anses ha det innehåll som framgår av registret.

**8 §** Om ett beslut i ett inskrivningsärende har gått emot sökanden eller någon annan, ska denne genast underrättas om beslutet. I underrättelsen ska anges de skäl för beslutet som har antecknats i akten eller i dagboken och vad den som vill överklaga beslutet ska göra.

**9 §** Om ett inskrivningsärende enligt beslut av domstol ska tas upp till ny handläggning av inskrivningsmyndigheten, ska det ske genast efter det att beslutet har kommit myndigheten till handa.

### *Inteckningsansökan*

**10 §** En ansökan om företagsinteckning ska innehålla uppgift om det belopp på vilket inteckningen ska lyda.

Inteckningens belopp ska anges i svenska kronor eller i sådan utländsk valuta för vilken det löpande finns tillgång till en tillförlitlig kurs för växling mellan den aktuella valutan och svenska kronor.

Sökanden ska lämna styrkt uppgift om namn eller firma och person- eller organisationsnummer. Om uppgifterna redan finns registrerade hos inskrivningsmyndigheten behöver sökanden inte styrka dessa.

**11 §** En ansökan om företagsinteckning ska avslås, om

1. bestämmelserna i 3 § andra stycket eller 10 § inte har följts, eller
2. sökanden är i konkurs eller försätts i konkurs den inskrivningsdag då inteckningen söks.

**12 §** Om det inte finns något som hindrar det, ska företagsinteckning beviljas och företagsinteckningsbrev utfärdas på grund av inteckningen.

Bestämmelser om utfärdande av nytt inteckningsbrev i stället för inteckningsbrev som har dödats finns i lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling.

**13 §** En företagsinteckning som skulle medföra lika företrädesrätt som en annan inteckning ska vid inskrivningen förklaras gälla efter den andra inteckningen, om sökanden begär det. En inteckning som sätts efter en annan inteckning gäller också efter en inteckning med lika rätt som eller bättre rätt än den andra inteckningen, även om detta inte anges i beslutet.

### *Inteckningsåtgärder*

**14 §** Ett företagsinteckningsbrev får på ansökan av den vars egendom intecknats och efter medgivande av inteckningsbrevets innehavare bytas ut mot två eller flera nya inteckningsbrev (utbyte). I fråga om de nya inteckningsbrevens inbördes företrädesrätt gäller 13 §.

**15 §** Företagsinteckningar som har inbördes lika rätt eller gäller omedelbart efter varandra får på ansökan av den vars egendom intecknats och efter medgivande av

företagsinteckningsbrevens innehavare föras samman till en inteckning (sammanföring). Denna inteckning ska gälla med den förmånsrätt som tillkommer den av de sammanförda inteckningarna som har sämsta rätt. Sammanföring får ske endast om inteckningarna är bestämda i samma valuta.

En inteckning som avses i första stycket ska förklaras gälla för ett lägre belopp än det som de sammanförda inteckningarna sammanlagt uppgår till, om sökanden begär det och inteckningsbrevens innehavare medger det.

**16 §** En företagsinteckning får på ansökan av den vars egendom intecknats och efter medgivande av företagsinteckningsbrevets innehavare sättas ned efter en annan inteckning (nedsättning). En inteckning som sätts ned efter en annan inteckning gäller också efter en inteckning med lika rätt som eller bättre rätt än den andra inteckningen, även om detta inte anges i beslutet.

**17 §** På ansökan av den vars egendom intecknats och efter medgivande av företagsinteckningsbrevets innehavare får en företagsinteckning dödas (dödning).

Bestämmelser om dödning av inteckning när inteckningsbrevet har förkommit finns i lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling.

**18 §** I fall då medgivande krävs enligt 14–17 §§ ska företagsinteckningsbrevet lämnas in till inskrivningsmyndigheten.

### *Anteckning och rättelse i företagsinteckningsregistret*

**19 §** På ansökan av den som innehar ett företagsinteckningsbrev ska innehavet antecknas i företagsinteckningsregistret. Sökanden ska föreläggas att visa upp inteckningsbrevet, om det finns anledning att anta att sökanden inte innehar detta. Om någon annan redan är antecknad som innehavare, ska inskrivningsmyndigheten sedan det nya innehavet har antecknats ta bort den tidigare anteckningen och underrätta den vars innehav var antecknat.

En anteckning om innehav ska tas bort, om den vars innehav har antecknats anmäler att innehavet har upphört.

**20 §** I företagsinteckningsregistret ska det antecknas när

1. en borgenär enligt 2 kap. 3 § andra stycket har anmält att han eller hon väckt talan om betalning ur egendom som omfattas av företagshypotek, eller

2. det har anmälts till inskrivningsmyndigheten att betalning vid utmätning eller i konkurs har utfallit på ett företagsinteckningsbrevs belopp.

Det kan även i andra fall följa av lag eller annan författning att ett visst förhållande ska antecknas i registret.

En anteckning i registret ska tas bort, om den uppenbarligen inte längre har någon betydelse.

**21 §** En uppgift som har förts in i företagsinteckningsregistret ska rättas, om uppgiften innehåller någon uppenbar oriktighet till följd av inskrivningsmyndighetens eller någon annans skrivfel eller liknande förbiseende eller till följd av något tekniskt fel. Det inbördes företrädet mellan inteckningar som berörs av en rättelse ska bestämmas efter vad som är skäligt, om rättelsen kan skada den vars egendom har intecknats eller någon innehavare av företagsinteckningsbrev.

Innan rättelse sker, ska inskrivningsmyndigheten ge den som berörs av åtgärden, om han eller hon är känd, tillfälle att yttra sig. Även den myndighet som avses i 5 kap. 3 § ska ges tillfälle att yttra sig. Något yttrande behöver dock inte inhämtas, om det är uppenbart obehövligt.

En anteckning om ärendet ska göras i registret, om inte beslut meddelas samma dag som ärendet har tagits upp.

Denna paragraf gäller i stället för 28 § personuppgiftslagen (1998:204).

**22 §** Ett beslut i ett ärende om rättelse meddelas genom att beslutet förs in i registret. Skälen för beslutet antecknas i akten eller i dagboken. I stället för bevis eller handling som har utfärdats i enlighet med den uppgift som tidigare förts in ska en ny sådan handling utfärdas.

Den tidigare handlingen ska krävas in, göras obrukbar och behållas av inskrivningsmyndigheten. Den som innehar handlingen är skyldig att lämna in den för detta ändamål. I föreläggande att sådana skyldighet får vite sättas ut. Vitet döms ut av inskrivningsmyndigheten.

### *Överklagande*

**23 §** Ett beslut av inskrivningsmyndigheten i ett inskrivningsärende får överklagas till tingsrätten av den som beslutet rör, om det har gått honom eller henne emot. Ett beslut som inte är slutligt får överklagas endast i de fall som avses i 37 § lagen (1996:242) om domstolsärenden. Behörig domstol är den tingsrätt inom vars domkrets inskrivningsmyndigheten är belägen.

Vid överklagande tillämpas lagen om domstolsärenden, om inte annat följer av denna lag.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till hovrätten.

**24 §** Den som vill överklaga ett beslut av inskrivningsmyndigheten ska göra det skriftligen. Skrivelsen ska lämnas in till inskrivningsmyndigheten.

Om överklagandet avser ett slutligt beslut, ska skrivelsen ha kommit in till inskrivningsmyndigheten inom tre veckor från den dag då en underrättelse eller ett bevis om beslutet hölls tillgängligt för sökanden. Skrivelsen får dock alltid lämnas in inom fyra veckor från den inskrivningsdag då beslutet meddelades.

I fråga om klagotid för överklagande av ett beslut som avses i 37 § lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas bestämmelserna i 38 § första och andra styckena samma lag.

**25 §** Om det överklagade beslutet har antecknats i företagsinteckningsregistret, ska uppgift om överklagandet föras in i registret. När det finns ett lagakraftvunnet beslut med anledning av överklagandet, ska beslutets innehåll antecknas i registret.

**26 §** Ett beslut i ett ärende om rättelse får överklagas även av den myndighet som avses i 5 kap. 3 §.

## **5 kap. Rätt till ersättning i vissa fall**

**1 §** Om någon lider skada till följd av ett tekniskt fel i företagsinteckningsregistret eller i någon anordning som hos inskrivningsmyndigheten eller annan statlig myndighet är ansluten till registret, har han eller hon rätt till ersättning av staten.

Ersättningen ska efter skälighet sättas ned eller helt falla bort, om den skadelidande har medverkat till förlusten genom eget vållande.

Om personuppgifter i företagsinteckningsregistret har behandlats i strid med denna lag eller andra föreskrifter om registret, är också 48 § personuppgiftslagen (1998:204) tillämplig.

**2 §** En rättsägare som avses i 4 kap. 21 § har rätt till ersättning av staten, om han eller hon lider skada till följd av ett beslut i ett ärende om rättelse. Ersättning betalas dock inte, om den skadelidande med hänsyn till felets beskaffenhet eller andra omständigheter borde ha insett att fel förekommit.

**3 §** Regeringen meddelar föreskrifter om vilken myndighet som företräder staten i ärenden om ersättning enligt 1 eller 2 §.

**4 §** Om den som enligt 1 eller 2 § är berättigad till ersättning av staten har haft rätt att kräva beloppet som skadestånd av någon annan, träder staten in i rätten mot denne.

Ersättning enligt 1 eller 2 § på grund av domstols dom betalas ut sedan domen har vunnit laga kraft.

## **Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser**

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009, då lagen (2003:528) om företagsinteckning ska upphöra att gälla med de begränsningar som följer av denna lag.

2. I fråga om en företagsinteckning som beviljats före ikraftträdandet gäller lagen (2003:528) om företagsinteckning fram till den 1 januari 2010. Under den tiden gäller den upphävda lagen också i övrigt i frågor som berör den vars egendom omfattas av en företagsinteckning enligt den lagen.

3. Om lagen (2003:528) om företagsinteckning gäller för en företagsinteckning när en ansökan om konkurs, företagsrekonstruktion eller utmätning inkommer till domstolen eller Kronofogdemyndigheten, tillämpas den lagen under hela förfarandet.

4. Om en borgenär har väckt talan enligt punkten 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (2008:000) om ändring i förmånsrättslagen (1970:979) gäller, i stället för vad som sägs i 2, lagen (2003:528) om företagsinteckning till dess att tre månader förflutit från det att domstolen skilt sig från målet genom dom eller beslut som vunnit laga kraft.

5. När lagen (2003:528) om företagsinteckning inte längre gäller för en företagsinteckning, ska företagsinteckningen anses som en företagsinteckning enligt denna lag. En upplåten företagsinteckning ska anses vara ett företagshypotek.

6. En inteckning som är begränsad enligt 3 kap. 1 § andra stycket lagen (1984:649) om företagshypotek och en regional inteckning enligt 13 § lagen (1984:650) om införande av lagen om företagshypotek behåller sitt tillämpningsområde.

Enligt punkten 1 träder lagen i kraft den 1 januari 2009. Vid den tidpunkten upphör lagen (2003:528) om företagsinteckning, med de undantag som anges i punkterna 2–4 att gälla.

Enligt punkten 2 första meningen ska tillämpningen av den upphävda lagen fortsätta fram till den 1 januari 2010 för sådana inteckningar som beviljats före ikraftträdandet. Det innebär bl.a. att inteckningarna fortsätter gälla i all näringsidkarens egendom, att reglerna om förföljelserätt inte är tillämpliga och att den som har inteckningen upplåten till sig som säkerhet inte, med tillämpning av nya 2 kap. 9 §, kan begära betalning av en fordran som inte är förfallen till betalning.

Punkten 2 andra meningen utsträcker tillämpningen av den upphävda lagen ytterligare. För en näringsidkare som beviljats en företagsinteckning före ikraftträdandet och inte låtit döda inteckningen, gäller den upphävda lagen i stället för den nya också i alla andra avseenden. Näringsidkaren kan alltså inte beviljas en inteckning enligt den nya lagen. I stället kan han eller hon beviljas ytterligare inteckningar enligt 2003 års lag. En ansökan om inteckning som en sådan näringsidkare gjort före ikraftträdandet ska även efter ikraftträdandet behandlas enligt den

upphävda lagen. Också när det gäller upplåtelse av säkerhet omfattas gäldenären av den upphävda lagen. Detta oberoende av om den företagsinteckning som upplåts beviljats före eller efter ikraftträdandet och oavsett om upplåtelsen sker i första eller andra hand. Säkerhet som upplåts av en sådan gäldenär utgör alltså säkerhet upplåten enligt 2003 års lag och likställs därmed med före ikraftträdandet som säkerhet upplåtna företagsinteckningar. I likhet med vad som gäller enligt första meningen upphör tillämpningen av den äldre lagen i detta sammanhang den 1 januari 2010. En följd av regleringen är att det inte kan förekomma både företagsinteckningar som upplåtits som säkerhet enligt 2003 års lag och företagshypotek enligt den nya lagen i samma konkurs eller utmätning.

Punkten 3 ger uttryck för den så kallade frysningsprincipen. De regler – inklusive vad som sägs i punkterna 2 och 4 om fortsatt tillämpning av lagen (2003:528) om företagsinteckning – som gäller för en företagsinteckning när en konkurs eller företagsrekonstruktion eller ett utmättningsförfarande inleds, ska alltså tillämpas under hela förfarandet, oavsett hur länge det pågår. Bestämmelsen i denna punkt utsträcker alltså tillämpningen av äldre bestämmelser utöver vad som gäller enligt föregående punkt.

Enligt övergångsbestämmelserna till lagen om ändring av förmånsrättslagen har en borgenär under vissa förutsättningar rätt att väcka talan om förtida betalning av en fordran. I en konkurs eller utmätning som beslutas på grund av en ansökan som inkommer inom tre månader från det att en sådan prövning avslutas är borgenären bevarad vid sin förmånsrätt enligt äldre regler. Av punkten 4 följer att lagen (2003:528) om företagsinteckning ska fortsätta tillämpas under den frist som borgenären har att ansöka om konkurs eller utmätning.

I punkten 5 klarläggs att, när den upphävda lagen inte längre ska tillämpas anses beviljade teckningar som teckningar enligt denna lag och som säkerhet upplåtna företagsinteckningar som företagshypotek.

Enligt punkten 6 behåller sådana företagsinteckningar som enligt äldre regler är begränsade till en viss verksamhet eller ett visst geografiskt område sitt tillämpningsområde.

## 9.2 Förslaget till lag om ändring i ärvdabalken

### 21 kap.

**3 §** Finns det flera delägare i dödsboet eller är allmänna arvsfonden ensam delägare, får en skuld som inte förfaller till betalning inom sex månader sägas upp hos borgenären till betalning sex månader efter uppsägningen. Om borgenären till säkerhet för sin fordran har *företagshypotek eller* panträtt på grund av inteckning och inom tre månader efter uppsägningen meddelar att han *eller hon* vill hålla sig endast till säkerheten, *behöver betalning dock inte tas emot* före förfallodagen.

I paragrafen regleras ett dödsbos rätt att i vissa fall betala en skuld i förtid. Till följd av förslaget att företagshypotek ska ge särskild förmånsrätt ändras bestämmelsen så att borgenär med företagshypotek inte är skyldig att ta emot betalning i förtid. Paragrafen återfår i huvudsak den

lydelse som den hade vid utgången av år 2003. Förarbetena till paragrafen i dess äldre lydelse finns i NJA II 1933 s. 445 f.

### 9.3 Förslaget till lag om ändring i jordabalken

#### 2 kap.

**4 §** Föremål som nyttjanderättshavare eller annan än fastighetsägaren tillfört fastigheten hör inte till denna, om inte föremålet och fastigheten kommit i samme ägares hand. Detsamma gäller i fråga om föremål som enligt 3 § kan hör till fastigheten och tillförts denna av fastighetsägaren utan att han eller hon ägde föremålet. Har fastighetsägaren tillfört fastigheten föremål som enligt 3 § kan hör till fastigheten och som han eller hon förvärvat under villkor att överlåtaren har rätt att återta föremålet om förvärvaren åsidosätter vad som åligger honom eller henne enligt överlåtelseavtalet, hör föremålet inte till fastigheten så länge villkoret gäller.

*Ett föremål som omfattas av företagshypotek och som tillförts fastigheten av annan än fastighetsägaren hör, sedan föremålet och fastigheten kommit i samma ägares hand, till fastigheten, om*

*1. föremålet upphört att omfattas av företagshypoteket, eller*

*2. i det fall näringsidkaren förvärvat fastigheten, sex månader har förflutit från det att han eller hon sökte lagfart på sitt fäng.*

*Har inteckningsborgenären före utgången av den tid som anges i andra stycket 2 väckt talan om betalning och anmält detta till den inskrivningsmyndighet som avses i 19 kap. 3 §, hör föremålet inte till fastigheten, om inte två månader förflutit från det att talan avgjordes genom dom eller beslut som vunnit laga kraft.*

I lagen (1992:1461) om verkan av vissa förbehåll vid överlåtelse av fastighet som tillhör staten, m.m. finns särskilda bestämmelser om att föremål som tillhör staten upphör att hör till fastigheten.

I paragrafen behandlas frågor om i vilka fall föremål som tillförts en fastighet av någon annan än fastighetsägaren utgör fastighetstillbehör. I andra och nya tredje stycket regleras den situationen att ett föremål som omfattas av företagshypotek tillförts en fastighet och föremålet och fastigheten sedan kommer i samma ägares hand. Ändringarna föranleds av förslaget att företagshypotek ska ge särskild förmånsrätt och av att den s.k. förföljelserätten ska återinföras. Paragrafens utformningen moderniseras, men den återfår i sak den innebörd som den hade vid utgången av år 2003. Förarbetena till paragrafen i dess äldre lydelse finns i NJA II 1966 s. 64 f.

#### 24 kap.

**2 §** En inskrivning av förklaring som avses i 2 kap. 3 § *ska tas bort* på ansökan av fastighetsägaren.

För en ansökan enligt första stycket gäller 1 § andra och tredje styckena. I stället för vad som föreskrivs i 1 § andra stycket 2 gäller dock att ansökan *ska* avslås, om inte varje borgenär som har *företagshypotek* i fastighetsägarens *näringsverksamhet* har medgett ansökan genom att ge in företagsinteckningsbrevet till inskrivningsmyndigheten.

I paragrafen regleras hur en inskriven förklaring om att maskiner m.m. som tillförts en fastighet inte utgör fastighetstillbehör tas bort.

Ändringen i *första stycket* är enbart av redaktionellt slag.

Bestämmelsen i *andra stycket* har ändrats med anledning av förslaget att företagshypotek ges särskild förmånsrätt som endast gäller i viss egendom. Stycket återfår därmed i huvudsak den lydelse som det hade vid utgången av år 2003. Lydelsen före den 1 januari 2004 innehöll dock en bestämmelse om att medgivande inte behövdes, om fastighetsägaren visade att åtgärden att ta bort inskrivningen endast berörde egendom som inte omfattades av företagshypoteket. En företagsinteckning ska dock inte kunna beviljas endast i en del av verksamhet, varför egendom i dessa fall alltid omfattas av inteckningen. Förarbeten till paragrafen i dess äldre lydelse finns i NJA II 1984 s. 384.

### **Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser**

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

2. I fråga om en företagsinteckning enligt den upphävda lagen (2003:528) om företagsinteckning tillämpas äldre bestämmelser.

Enligt punkten 1 träder lagen i kraft den 1 januari 2009. Enligt punkten 2 tillämpas den äldre lydelsen av 2 kap. 4 § och 24 kap. 2 § när det är fråga om en företagsinteckning enligt 2003 års lag.

När det gäller 2 kap. 4 § betyder det att den äldre lydelsen av bestämmelsen ska tillämpas även efter ikraftträdandet, när ett föremål som omfattas av en företagsinteckning enligt 2003 års lag och en fastighet kommer i samma ägares hand. Med inteckning enligt den upphävda lagen avses både sådana inteckningar som beviljats före den 1 januari 2009 och sådana som beviljats därefter enligt punkten 2 andra meningen i övergångsbestämmelserna till lagen (2008:000) om företagshypotek. I fråga om ett företagshypotek som upplåtits enligt den nya lagen om företagshypotek ska den äldre lydelsen inte tillämpas. Enligt övergångsregleringen till lagen om företagshypotek omvandlas företagsinteckningar enligt 2003 års lag normalt den 1 januari 2010 till inteckningar enligt den nya lagen. Som säkerhet upplåtna inteckningar anses därefter utgöra företagshypotek. Under vissa förutsättningar utsträcks dock giltigheten av äldre bestämmelser ytterligare (se punkten 4). Sedan en företagsinteckning som upplåtits som säkerhet enligt 2003 års lag omvandlats till ett företagshypotek, ska den äldre lydelsen av 2 kap. 4 § inte längre tillämpas.

I praktiken innebär tillämpning av bestämmelsens äldre lydelse att, om en fastighetsägare efter den 1 januari 2009 förvärvar ett föremål som omfattas av en inteckning enligt 2003 års lag, så blir föremålet omedelbart tillbehör till fastigheten. I den situationen att det är föremålets ägare som förvärvar fastigheten finns det inte någon saklig skillnad mellan den äldre och den nya lydelsen av bestämmelsen.

För 24 kap. 2 § innebär övergångsregleringen att medgivande från företagsintecknings- eller hypotekshavaren alltid krävs, oavsett om säkerhet är upplåten enligt den äldre eller enligt den nya lagen.

## 9.4 Förslaget till lag om ändring i utsökningsbalken

### 6 kap.

**5 §** Pantbrev eller annan inteckningshandling, som gäller i utmätt skepp eller luftfartyg eller i utmäta reservdelar till luftfartyg eller i utmätt egendom som är intecknad enligt lagen (2008:000) om *företagshypotek* och *inte* är belånad, får *tas* i förvar. Sedan handlingen har tagits i förvar, får den *inte* pantförskrivas utan *Kronofogdemyndighetens* tillstånd.

Paragrafen ändras till följd av att lagen om företagsinteckning ska benämnas lag om företagshypotek.

### 8 kap.

**13 §** *En borgenär, vars fordran är förenad med företagshypotek i utmätt egendom, har rätt att få betalning ur egendomen, om borgenären anmäler sin fordran hos Kronofogdemyndigheten innan egendomen säljs. Om försäljning sker under hand eller utmätt fordran drivs in eller försäljning i annat fall inte behövs, görs anmälan senast när fördelning ska äga rum.*

*Sökanden har dock företräde i den mån betalning till en borgenär som avses i första stycket är obehövlig för att trygga borgenären och dem som har sämre förmånsrätt i egendomen på grund av företagshypotek. Vid prövningen ska hänsyn tas även till säkerhet som borgenären på annan grund har i egendom som tillhör gäldenären.*

I paragrafen regleras rätten till betalning vid utmätning för en borgenär som har företagshypotek i den utmäta egendomen. En tidigare paragraf med motsvarande innebörd upphävdes den 1 januari 2004. Ändringarna i förhållande till lydelsen före den 1 januari 2004 är föranledda av att förmånsrätten för hyresfordringar avskaffats. Paragrafens bestämmelser är inte tillämpliga i fråga om borgenärer som har företagsinteckningar enligt 2003 års lag om säkerhet. För paragrafens förarbeten hänvisas till prop. 1980/81:8 s. 589 f.

## 9.5 Förslaget till lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979)

**5 §** *Förmånsrätt i lös egendom som hör till näringsverksamhet följer med företagshypotek.*

I paragrafen regleras vilken förmånsrätt som företagshypotek ger. Paragrafen har i denna del i sak samma innehåll som den hade före den 1 januari 2004. De ändringar som har gjorts i förhållande till paragrafens tidigare lydelse är föranledda av att förmånsrätten för hyresfordringar avskaffats. Bestämmelsen överfördes vid förmånsrättslagens tillkomst från 17 kap. 7 § handelsbalken. För förarbeten till bestämmelsen, se NJA II 1883 s. 25, 1921 s. 690, 1932 s. 239 och 1966 s. 191.

**9 §** Särskilda förmånsrätter gäller inbördes efter paragrafernas följd och efter den i 3 a–7 §§ angivna numreringen.

Förmånsrätt enligt 4 § 3 har dock företräde framför förmånsrätt enligt 4 § 2 på grund av annan retentionsrätt än som avses i 3 kap. 39 § sjölagen (1994:1009).

Förmånsrätt på grund av utmätning har företräde framför förmånsrätt på grund av

1. *företagsinteckning, som har sökts samma dag som beslutet om utmätning meddelades eller senare, och*

2. *annan inteckning, som har sökts samma inskrivningsdag som ett ärende angående anteckning om utmätningen har tagits upp eller senare.*

Utmätning ger företräde framför senare utmätning av samma egendom, om inte annat följer av 4 kap. 30 § andra stycket eller 7 kap. 13 § utsökningsbalken. Utmätning för flera fordringar på en gång ger lika rätt om inte något annat följer av 7 kap. 14 eller 16 § utsökningsbalken. Om det inbördes företrädet i övrigt mellan fordringar med samma slag av förmånsrätt finns för vissa fall särskilda bestämmelser.

Ändringen i paragrafen är en följd av att företagshypotek med särskild förmånsrätt återinförs. Lydelsen efter ändringen motsvarar den lydelse paragrafen hade före den 1 januari 2004. Förarbeten till paragrafen i denna äldre lydelse finns i NJA II 1971 s. 328.

**12 a §** Förmånsrätt för lön eller annan ersättning på grund av anställningen gäller för varje arbetstagare med ett belopp som motsvarar högst tio gånger det vid tiden för konkursbeslutet gällande prisbasbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:382) om allmän försäkring, *med avdrag för det som betalats ut enligt 7 § lönegarantilagen (1992:497).*

Paragrafen innehåller en beloppsmässig begränsning av arbetstagarens förmånsrätt. Som huvudregel gäller att en arbetstagares förmånsberättigade fordran är begränsad till högst tio prisbasbelopp. Genom ändringen har det klargjorts att man vid beräkning av storleken på den fordran som har förmånsrätt ska räkna av den ersättning som arbetstagaren fått som statlig lönegaranti enligt 7 § lönegarantilagen (1992:497). Utbetalningar av lönegaranti enligt 7 a § lönegarantilagen påverkar inte storleken på arbetstagarens förmånsberättigade fordran. Ett exempel kan anges. En arbetstagare har i en konkurs en fordran för lön och annan ersättning som uppgår till tolv prisbasbelopp. Lönegaranti betalas med maximala fyra prisbasbelopp (9 § lönegarantilagen). Arbetstagarens fordran i konkursen uppgår därmed till åtta prisbasbelopp, medan staten har en regressfordran om fyra prisbasbelopp. Förmånsrätten gäller, enligt denna bestämmelse, för tio basbelopp med avdrag för vad som utbetalats som lönegaranti (i detta fall fyra prisbasbelopp). Arbetstagaren kan därmed göra gällande förmånsrätt enligt 12 § för en fordran som uppgår till sex prisbasbelopp. Resterande två prisbasbelopp utgör, liksom statens regressfordran, en oprioriterad fordran.

**14 §** Fordringar som har allmän förmånsrätt enligt samma paragraf har inbördes lika rätt.

Paragrafen behandlar förhållandet mellan fordringar som har allmän förmånsrätt på samma grund. En erinran om att företagsinteckningar har en inbördes ordning har tagits bort som en följd av att företagsinteckningen ersätts med ett företagshypotek med särskild förmånsrätt.

**15 §** Särskild förmånsrätt har företräde framför allmän förmånsrätt. En fordran med allmän förmånsrätt enligt 10 eller 10 a § tas dock, om det behövs, ut före fordringar med särskild förmånsrätt enligt 5 eller 8 § i annan lös egendom än tomträtt. Vad som tas ut på detta sätt ska, när det finns särskilda förmånsrätter i olika egendomsgrupper, fördelas på grupperna i förhållande till den köpeskilling som har erhållits för varje grupp.

I paragrafen behandlas förhållandet mellan särskild och allmän förmånsrätt. Ändringen är en följd av införandet av nya 5 §. Paragrafen har genom ändringen återfått den lydelse som den hade före den 1 januari 2004. Det innebär att fordringar med allmän förmånsrätt enligt 10 och 10 a §§, bl.a. borgenärens kostnader för att försätta gäldenären i konkurs samt revisors- och företagsrekonstruktörsarvoden – under den i paragrafen angivna förutsättningen – har företräde framför en fordran med företagshypotek.

**18 §** Fordringar som inte är förenade med förmånsrätt har inbördes lika rätt. En borgenär kan dock enligt fordringsavtalet ha rätt till betalning först efter övriga borgenärer.

Har en fordran särskild förmånsrätt i viss egendom men räcker egendomen inte för att betala fordringen, behandlas återstoden av denna som en fordran utan sådan förmånsrätt.

I paragrafens andra stycke regleras följderna av att den egendom i vilken en fordran med särskild förmånsrätt har säkerhet inte räcker till. Stycket ändras med anledning av att företagsinteckningen ersätts med ett företagshypotek med särskild förmånsrätt. Det förtydligats också att allmän förmånsrätt kan gälla för fordringen, om den säkerhet som ger den särskilda förmånsrätten inte är tillräcklig. I övrigt har endast språkliga justeringar gjorts i förhållande till lydelsen före den 1 januari 2004.

## **Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser**

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

2. I fråga om en företagsinteckning enligt den upphävda lagen (2003:528) om företagsinteckning tillämpas äldre bestämmelser.

3. Skulle de nya bestämmelserna, om de hade tillämpats den 1 januari 2009, ha medfört att en företagsinteckning tillsammans med övriga säkerheter inte längre hade utgjort betryggande säkerhet, får borgenären kräva att gäldenären ställer kompletterande säkerhet. Om gäldenären inte inom en månad efter anmodan ställer kompletterande säkerhet som borgenären skäligen kan nöja sig med, får borgenären före den 1 januari 2010 säga upp den fordran för vilken företagsinteckningen upplåtits till betalning inom sex månader, trots att det har avtalats att längre uppsägningstid ska löpa eller att uppsägning inte får ske. Om borgenären före den 1 januari 2010 har väckt talan om betalning av en sådan fordran och anmält detta till inskrivningsmyndigheten för företagsinteckning, tillämpas äldre bestämmelser i fråga om förmånsrätt som följer med företagsinteckningen i en konkurs eller en utmätning som har beslutats på grund av en ansökan som inkommit till domstolen eller Kronofogdemyndigheten innan tre månader förflutit från det att domstolen skilt sig från målet genom dom eller beslut som har vunnit laga kraft.

4. I en konkurs som har beslutats på grund av en ansökan som inkommit till domstolen före ikraftträdandet tillämpas 12 a § i paragrafens äldre lydelse.

Lagen träder enligt *punkten 1* i kraft den 1 januari 2009.

Enligt *punkten 2* tillämpas äldre bestämmelser när det är fråga om en företagsinteckning enligt 2003 års lag. Med inteckning enligt den upphävda lagen avses både sådana inteckningar som beviljats före den 1 januari 2009 och sådana som beviljats därefter enligt *punkten 2* andra meningen i övergångsbestämmelserna till lagen (2008:000) om företagshypotek. I fråga om ett företagshypotek som upplåtits enligt den nya lagen om företagshypotek ska den äldre lydelsen inte tillämpas. Enligt övergångsregleringen till lagen om företagshypotek omvandlas företagsinteckningar enligt 2003 års lag normalt den 1 januari 2010 till inteckningar enligt den nya lagen. Som säkerhet upplåtna inteckningar anses därefter utgöra företagshypotek. Under pågående konkurs, företagsrekonstruktion eller utmätning utsträcks dock giltigheten av äldre bestämmelser ytterligare. Sedan en företagsinteckning som upplåtits som säkerhet enligt 2003 års lag omvandlats till ett företagshypotek, ska äldre bestämmelser inte längre tillämpas.

Innebörden av att äldre bestämmelser tillämpas är att en företagsinteckning enligt 2003 års lag fortsatt ger allmän förmånsrätt enligt den upphävda 11 §. Även i fråga om andra förhållanden som hänger samman med företagsinteckningens förmånsrätt ska äldre bestämmelser ha fortsatt giltighet (se Högsta domstolens avgörande den 12 december 2007 i mål Ö 415-06). Det innebär att fordringar med särskild förmånsrätt, t.ex. panträtt, och borgenärer med förmånsrätt p.g.a. utmätning har företräde till betalning framför en borgenär med en företagsinteckning. Bestämmelsen innebär dock inte att den äldre lydelsen av 12 a § – som inte har något med företagsinteckningens förmånsrätt att göra – ska tillämpas (se *punkten 4*).

Bestämmelserna i *punkten 3* ger en kreditgivare möjlighet att se över utestående krediter och ompröva dessa med hänsyn till den nya situation som följer med ändringarna i förmånsrättslagen. Bestämmelsen har utformats efter förebild av *punkten 2* andra stycket i övergångsbestämmelserna till lagen (1966:453) om vad som är fast egendom och *punkten 4* i övergångsbestämmelserna till 2003 års ändringar i förmånsrättslagen (SFS 2003:535).

Skulle de nya bestämmelserna, om de hade tillämpats den 1 januari 2009, ha medfört att en företagsinteckning inte längre, ensam eller jämte andra säkerheter, utgjort en betryggande säkerhet för borgenärens fordran får borgenären kräva att gäldenären ställer kompletterande säkerhet. Eftersom tillämpningen av äldre bestämmelser enligt 2 utsträcks efter den 1 januari 2009 blir det fråga om ett hypotetiskt prov som ska genomföras. Avgörande för rätten att kräva kompletterande säkerhet är den bedömning som kan göras utifrån förhållandena vid ikraftträdandet. Kreditsäkerheten får härvid bedömas enligt värdet på gäldenärens egendom den 1 januari 2009. Om värdet den dagen är sådant att företagshypoteket enligt de nya bestämmelserna hade gett en betryggande säkerhet, kan borgenären inte utnyttja möjligheten att kräva kompletterande säkerhet på grund av att säkerhetens värde sjunker efter ikraftträdandet. En annan sak är att borgenären ofta enligt kreditavtalet har rätt att säga upp krediten om säkerheten inte längre är betryggande.

Om gäldenären inte inom en månad efter anmodan ställer kompletterande säkerhet som borgenären skäligen kan nöja sig med, får borgenären

säga upp fordringen till betalning inom sex månader. Detta gäller även om det har avtalats att en längre uppsägningstid ska finnas eller att uppsägning inte alls får ske. Om borgenären före den 1 januari 2010 har väckt talan om betalning av en sådan fordran och anmält detta till inskrivningsmyndigheten för företagsinteckning, ska företagsinteckningen medföra förmånsrätt enligt de äldre bestämmelserna i en konkurs eller vid en utmätning som beslutats på grund av en ansökan som inkommit till domstolen eller kronofogdemyndigheten inom tre månader från det att domstolen skilt sig från målet genom lagakraftvunnen dom eller lagakraftvunnet beslut.

I *punkten 4* klargörs att frysningsprincipen även ska tillämpas såvitt avser den ändring i 12 a § som föranleds av att statens förmånsrätt för regressfordringar för utgiven lönegaranti avskaffas.

## 9.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter

**38 a §** Beslut enligt denna lag av inskrivningsmyndigheten enligt 4 kap. 2 § lagen (2008:000) om *företagshypotek* får överklagas av den skattskyldige och av den myndighet som har förordnats till granskningsmyndighet enligt 41 § till den tingsrätt inom vars domkrets inskrivningsmyndigheten är belägen. Skrivelsen *ska* ges in till inskrivningsmyndigheten. Vid överklagande tillämpas den klagotid som anges i 4 kap. 24 § lagen om *företagshypotek*. Vid handläggningen i övrigt av ett överklagande tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till hovrätten.

Beslut om föreläggande enligt 28 § får inte överklagas.

Paragrafen ändras till följd av dels att lagen om företagsinteckning ska benämnas lag om företagshypotek, dels att lagen får en ny kapitelindelning.

**39 a §** Ett beslut av inskrivningsmyndigheten enligt 4 kap. 2 § lagen (2008:000) om *företagshypotek* som innefattar prövning av en fråga om fastställande av skatt, efterbeskattning eller återvinning får överklagas inom tre år från dagen för beslutet. Har en part överklagat beslutet och vill även motparten överklaga, *ska* dennes skrivelse ha kommit in till den tingsrätt som avses i 38 a § inom två månader från det att tingsrätten har delgett motparten ett föreläggande enligt 15 § lagen (1996:242) om domstolsärenden att svara på överklagandet. Tingsrätten *ska* pröva frågan om motpartens överklagande har skett inom rätt tid.

Vid överklagande av ett beslut som avses i första stycket *ska* tingsrätten, om ärendet tas upp till prövning, alltid höra motparten.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till hovrätten.

Paragrafen ändras till följd av dels att lagen om företagsinteckning ska benämnas lag om företagshypotek, dels att lagen får en ny kapitelindelning.

## 9.7 Förslaget till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

### 12 kap.

**11 §** Vid omröstning i ackordsfrågan får rösträtt utövas endast för bevakade fordringar. En borgenär som kan få täckning för sin fordran genom kvittning eller vars fordran är förenad med förmånsrätt deltar dock inte i omröstningen. En borgenär, som har rätt till betalning först efter övriga borgenärer, deltar inte heller i omröstningen, såvida inte de övriga borgenärerna medger det.

Om en borgenär helt eller delvis avstår från kvittningsrätt eller förmånsrätt, deltar han *eller hon* i motsvarande mån. Kan en borgenärs fordran endast till viss del täckas genom kvittning, eller understiger värdet av den egendom i vilken borgenären har särskild förmånsrätt *borgenärens* fordran, deltar han *eller hon* med återstående del av fordringen.

En svarande som med anledning av en återvinningstalan har fått eller kan få en fordran mot gäldenären, får utan bevakning delta med fordringen i omröstningen.

Innebär ackordsförslaget att borgenärer som inte har förmånsrätt *ska* få full betalning intill visst belopp, får rösträtt inte utövas för de fordringar som därigenom får full betalning.

Med borgenärer som har förmånsrätt likställs en borgenär som till säkerhet för sin fordran har gjort förbehåll om återtaganderätt.

I paragrafen behandlas frågor om omröstning om ackord. Andra stycket, som tidigare innehöll en särskild regel om fordringar med allmän förmånsrätt grundad på företagsinteckning, ändras till följd av att företagshypotek föreslås ge särskild förmånsrätt. Lydelsen motsvarar den som gällde före den 1 januari 2004.

**21 §** Ett fastställt ackord är bindande för alla borgenärer, kända och okända, som har haft rätt att efter bevakning rösta om ackordsförslaget.

En borgenär, som har rätt till betalning först efter övriga borgenärer, förlorar sin rätt till betalning av gäldenären, om inte alla borgenärer som enligt 11 § hade rätt att rösta om ackordsförslaget tillgodoses fullt ut genom ackordet.

Den som har förmånsrätt i viss egendom är bunden av ackordet i fråga om belopp som inte kan tas ut ur *egendomen*.

En borgenär har, utan hinder av ackordet, den rätt till kvittning som *följer av* 5 kap. 15 och 16 §§.

Paragrafen reglerar verkan av ett fastställt ackord. Tredje stycket, som tidigare innehöll en särskild regel om fordringar med allmän förmånsrätt grundad på företagsinteckning, ändras till följd av att företagshypotek föreslås ge särskild förmånsrätt. Lydelsen motsvarar den som gällde före den 1 januari 2004.

### 14 kap.

**18 §** Av arvodet till förvaltaren eller sådan rådgivare eller förlikningsman som har utsetts enligt 7 kap. 7 § *ska*, om det i boet finns egendom i vilken särskild förmånsrätt *gäller* och i den mån det inverkar på de borgenärs rätts som inte har sådan förmånsrätt i egendomen eller på statens ansvar för konkurskostnaderna, den del som avser egendomen i fråga fastställas att betalas ur egendomens avkastning och köpeskilling.

Då särskild förmånsrätt *gäller* i boet tillhörig egendom, får inte till skada för någon med samma eller bättre förmånsrätt, av egendomens avkastning och köpeskilling betalas någon annan konkurskostnad än som har sagts i första stycket. *Särskild förmånsrätt enligt 5 § förmånsrättslagen (1970:979) hindrar dock inte att egendomen används till betalning också av övriga konkurskostnader, i den mån det inte finns annan egendom i boet som kan användas till betalning.*

Med arvode som sägs i första stycket jämföras vid tillämpningen av denna paragraf konkursboets kostnader för vård och försäljning av egendomen i fråga.

I paragrafen regleras fördelning av arvode m.m. på olika slag av egendom. Andra stycket ändras med anledning av att företagshypotek föreslås ge särskild förmånsrätt. De ändringar som gjorts i förhållande till den lydelse som gällde före den 1 januari 2004 är endast redaktionella.

### **Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser**

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

2. I fråga om en företagsinteckning enligt den upphävda lagen (2003:528) om företagsinteckning tillämpas äldre bestämmelser.

Enligt första punkten träder lagen i kraft den 1 januari 2009.

Enligt punkten 2 tillämpas äldre bestämmelser när det är fråga om en företagsinteckning enligt 2003 års lag. Med inteckning enligt den upphävda lagen avses både sådana inteckningar som beviljats och upplåtits som säkerhet före den 1 januari 2009 och sådana som beviljats eller upplåtits därefter enligt punkten 2 andra meningen i övergångsbestämmelserna till lagen (2008:000) om företagshypotek. I fråga om ett företagshypotek som upplåtits enligt den nya lagen om företagshypotek ska de äldre bestämmelserna inte tillämpas. Enligt övergångsregleringen till lagen om företagshypotek omvandlas företagsinteckningar enligt 2003 års lag normalt den 1 januari 2010 till inteckningar enligt den nya lagen. Under pågående konkurs sker dock inte någon omvandling.

I praktiken innebär detta att för en borgenär, som har allmän förmånsrätt på grund av en företagsinteckning enligt 2003 års lag, gäller de äldre bestämmelserna om ackord.

## **9.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning**

**2 §** En ansökan om *betalningsföreläggande* får avse åläggande för svaranden att betala en penningfordran som är förfallen till betalning, om förlikning är tillåten i saken.

Den som har en fordran som avses i första stycket, för vilken panträtt i fast egendom, skepp eller skeppsbygge *eller företagshypotek* har upplåtits skriftligen, kan i en ansökan om betalningsföreläggande begära att betalningen *ska* fastställas att utgå ur den egendom i vilken panträtten *eller företagshypoteket* gäller. Så kan också den göra, som för fordringen har inteckning i luftfartyg eller reservdelar till luftfartyg.

Paragrafens andra stycke om fastställelse av att betalning ska utgå ur viss egendom ändras till följd av att företagshypotek föreslås ge särskild förmånsrätt och ges den lydelse som den hade före den 1 januari 2004.

**42 §** Har i mål om *betalningsföreläggande* eller *vanlig handräckning* svaranden inte i rätt tid bestritt ansökningen, ska *Kronofogdemyndigheten* snarast meddela utslag i enlighet med ansökningen. Om svaranden har bestritt endast en del av ansökningen, ska utslag meddelas i enlighet med den obestridda delen av ansökningen.

I fall som avses i 2 § andra stycket ska i utslaget fastställas att fordringen ska utgå med förmånsrätt i den pantsatta eller *intecknade* egendomen i den omfattning som gäller enligt lag.

I paragrafen regleras följden av att en ansökan om betalningsföreläggande eller vanlig handräckning inte bestrids i rätt tid. Andra stycket ändras till följd av att företagshypotek föreslås ge särskild förmånsrätt och ges den lydelse som den med några språkliga ändringar hade före den 1 januari 2004.

## 9.9 Förslaget till lag om ändring i lönegarantilagen (1992:497)

**28 §** I fråga om utbetalat garantibelopp inträder staten i arbetstagarens rätt mot konkursgäldenären eller gäldenären vid företagsrekonstruktion. *Staten inträder dock inte i arbetstagarens rätt enligt 12 eller 13 § förmånsrättslagen (1970:979).*

Utdelning i konkurs för arbetstagarens fordran som ersatts av garantin tillfaller staten upp till detta belopp.

Paragrafens första mening reglerar statens regressrätt mot den arbetsgivare vars arbetstagare fått ersättning ur lönegarantin. En mening har lagts till paragrafens första stycke. Genom tillägget avskaffas förmånsrätten för statens regressfordran. Bestämmelsen är ett avsteg från den princip som kommer till uttryck i 3 § förmånsrättslagen om att en förmånsrätt består om en fordran övergår till annan.

Eftersom arbetstagaren själv har kvar sin förmånsrätt enligt 12 eller 13 § förmånsrättslagen, har hans eller hennes resterande fordran företräde framför statens regressanspråk som är oprioriterat. En annan sak är att den lönegarantiersättning som staten utbetalat ska avräknas när det bestäms hur stor löntagarens förmånsberättigade fordran är (se 12 a § förmånsrättslagen).

### **Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser**

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

2. I en konkurs eller företagsrekonstruktion som har beslutats på grund av en ansökan som har inkommit till domstolen före ikraftträdandet tillämpas äldre bestämmelser.

Enligt punkten 1 träder lagen i kraft den 1 januari 2009. Punkten 2 ger uttryck för den så kallade frysningsprincipen. De regler som tillämpas

när en konkurs eller företagsrekonstruktion inleds ska alltså tillämpas under hela förfarandet, oavsett hur länge det pågår.

## 9.10 Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar

**11 §** Säkerhet får bestå av pant, borgen eller *företagshypotek*.

Borgen *ska* ställas såsom för egen skuld. Om borgen ställs av två eller flera personer gemensamt *ska* den vara solidarisk.

**13 §** Sedan Kronofogdemyndigheten beslutat att ta säkerhet i anspråk gäller, om säkerheten utgörs av

1. pant: att den får tillgodogöras i den ordning som gäller för utmätt egendom,
2. borgen: att den genast får utsökas och att bestämmelserna om indrivning i denna lag då gäller samt att utmätning av lön med företrädesrätt enligt 2 § får äga rum om det är medgivet för den fordran som säkerheten avser,
3. *företagshypotek*: att utmätning genast får ske i den egendom som omfattas av *företagshypoteket*, även när denna gäller i annan näringsverksamhet än gäldenärens.

Paragraferna 11 och 13 innehåller bestämmelser om säkerheter som kan ställas för en gäldenärs skuld vid uppskov med betalning av en statlig fordran. Paragraferna ändras till följd av att begreppet *företagshypotek* införs som benämning på säkerhet som upplåtits genom överlämnande av företagsinteckningsbrev.

### **Ikraftträdande och övergångsbestämmelser**

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.
2. I fråga om en företagsinteckning enligt den upphävda lagen (2003:528) om företagsinteckning tillämpas äldre bestämmelser.

Enligt punkten 1 träder lagen ikraft den 1 januari 2009.

Enligt punkten 2 tillämpas äldre bestämmelser när det är fråga om en företagsinteckning enligt 2003 års lag. Med inteckning enligt den upphävda lagen avses både sådana inteckningar som beviljats före den 1 januari 2009 och sådana som beviljats därefter enligt punkten 2 andra meningen i övergångsbestämmelserna till lagen (2008:000) om företagshypotek.

I praktiken innebär regleringen att en företagsinteckning enligt 2003 års lag kan nyttjas som säkerhet fram till den 1 januari 2010 då den, enligt övergångsreglerna till lagen om företagshypotek, omvandlas till ett företagshypotek eller längre, om företagsinteckningen finns kvar enligt punkten 4 i de övergångsbestämmelserna. När inteckningen omvandlas till en inteckning enligt den nya lagen om företagshypotek blir den nya lydelsen av 11 och 13 §§ tillämplig.

## 9.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion

### 3 kap.

**3 §** I ackordsförhandling deltar endast borgenärer vilkas fordringar uppkommit före ansökan om företagsrekonstruktion. En borgenär som kan få täckning för sin fordran genom kvittning eller vars fordran är förenad med förmånsrätt deltar inte i förhandlingen. En borgenär som vid konkurs skulle ha rätt till betalning först efter övriga borgenärer deltar inte heller i förhandlingen om inte övriga borgenärer som deltar i förhandlingen medger det.

Om en borgenär helt eller delvis avstår från kvittningsrätt eller förmånsrätt, deltar han *eller hon* i förhandlingen i motsvarande mån. Kan en borgenärs fordran endast till viss del täckas genom kvittning eller understiger värdet av den egendom i vilken en borgenär har särskild förmånsrätt *borgenärens* fordran, deltar *han eller hon* med återstående del av fordringen.

Innehåller ackordsförslaget en bestämmelse *om* att borgenärer som inte har förmånsrätt *ska* få full betalning intill ett visst belopp, *ska* deras fordringar i ackordsförfarandet anses som förmånsberättigade i motsvarande mån.

En borgenär får delta i förhandlingen, även om *fordringen* inte är förfallen till betalning eller den är beroende av särskilt villkor.

Med borgenärer som har förmånsrätt likställs en borgenär som till säkerhet för sin fordran har gjort förbehåll om återtaganderätt.

Paragrafen reglerar vilka borgenärer som deltar i ackordsförhandlingar. Andra stycket ändras till följd av att företagshypotek föreslås ge särskild förmånsrätt. I förhållande till den lydelse som gällde före den 1 januari 2004 har endast redaktionella ändringar gjorts.

**8 §** Ett fastställt ackord är bindande för alla borgenärer, såväl kända som okända, som enligt 3 § hade rätt att delta i ackordsförhandlingen.

En borgenär som vid konkurs skulle ha rätt till betalning först efter övriga borgenärer förlorar sin rätt till betalning av gäldenären, om inte alla borgenärer som enligt 3 § hade rätt att delta i ackordsförhandlingen tillgodoses fullt ut genom ackordet.

En borgenär med förmånsrätt i viss egendom är bunden av ackordet i fråga om belopp som inte kan tas ut ur *egendomen*.

Paragrafen reglerar verkningarna av ett ackord. Tredje stycket ändras till följd av att företagshypotek föreslås ge särskild förmånsrätt. Lydelsen motsvarar den som gällde före den 1 januari 2004.

**14 §** I den bouppteckning som avses i 10 § andra stycket *ska* tillgångarna tas upp till noggrant uppskattade värden. Om möjligt *ska det* även lämnas specificerad uppgift om de värden som i bokföringshandlingarna har åsatts tillgångarna eller, när sådan värdering inte har gjorts, om anskaffningskostnaden. Bouppteckningen *ska* vidare innehålla uppgift om varje borgenärs namn och postadress.

Ränta på en borgenärs fordran *ska* inte beräknas längre än till dagen för ansökan om företagsrekonstruktion. *En fordran* i utländskt myntslag *ska* beräknas efter den kurs som gällde nämnda dag.

Har en borgenär förmånsrätt, *ska det* anges jämte grunden till det.

*Om någon anmärker mot en fordran eller bedöms värdet av den egendom, i vilken en borgenär har särskild förmånsrätt, understiga hans eller hennes fordran, ska det* anges.

I paragrafen ges vissa föreskrifter om den bouppteckning som ska upprättas. Fjärde stycket ändras till följd av att företagshypotek föreslås ge särskild förmånsrätt. I förhållande till den lydelse som gällde före den 1 januari 2004 har endast redaktionella ändringar gjorts.

**16 §** Om gäldenären eller en borgenär vill *anmärka* mot en fordran som skulle omfattas av ackordet, *ska* han *eller hon* göra det skriftligen hos rekonstruktören i så god tid som möjligt och i vart fall före omröstningen vid borgenärs-sammanträdet under ackordsförhandlingen.

Finner rekonstruktören anledning till anmärkning mot en fordran som skulle omfattas av ackordet eller framställer gäldenären eller en borgenär sådan anmärkning hos rekonstruktören, *ska* denne skyndsamt underrätta den borgenär vars fordran avses med anmärkningen. Detsamma gäller, när värdet av egendom vari borgenär har särskild förmånsrätt bedöms understiga fordringen.

Paragrafen handlar om anmärkningar mot ett ackord. Andra stycket ändras till följd av att företagshypotek föreslås ge särskild förmånsrätt. Lydelsen motsvarar den som gällde före den 1 januari 2004.

### **Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser**

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

2. I fråga om en företagsinteckning enligt den upphävda lagen (2003:528) om företagsinteckning tillämpas äldre bestämmelser.

Enligt punkten 1 träder lagen i kraft den 1 januari 2009.

Enligt punkten 2 tillämpas äldre bestämmelser när det är fråga om en företagsinteckning enligt 2003 års lag. Med inteckning enligt den upphävda lagen avses både sådana inteckningar som beviljats och upplåtits som säkerhet före den 1 januari 2009 och sådana som beviljats eller upplåtits därefter enligt punkten 2 andra meningen i övergångsbestämmelserna till lagen (2008:000) om företagshypotek. I fråga om ett företagshypotek som upplåtits enligt den nya lagen om företagshypotek ska den äldre lydelsen inte tillämpas. Enligt övergångsregleringen till lagen om företagshypotek omvandlas företagsinteckningar enligt 2003 års lag normalt den 1 januari 2010 till inteckningar enligt den nya lagen. Som säkerhet upplåtna inteckningar anses därefter utgöra företagshypotek. Under pågående företagsrekonstruktion sker inte någon omvandling. Sedan en företagsinteckning som upplåtits som säkerhet enligt 2003 års lag omvandlats till ett företagshypotek, ska de äldre bestämmelserna inte längre tillämpas.

I praktiken innebär detta att för en borgenär som har allmän förmånsrätt på grund av en företagsinteckning enligt 2003 års lag gäller äldre bestämmelser vid ackord (3 och 8 §§), vid antecknande av uppgift i bouppteckning (14 §) och underrättelse till inteckningsborgenär om anmärkning på dennes fordran (16 §).

## Utredningens förslag

Utredningen om en starkare företagsinteckning föreslår i detta betänkande följande.

1. Företagsinteckningen ska – som för närvarande – vara en allmän förmånsrätt som gäller i en procentuell andel av inteckningsunderlagets värde. Inteckningsunderlaget ska – också det som för närvarande – bestå av all gäldenärens egendom. Den procentuella andelen som anges i 11 § förmånsrättslagen ska höjas från nuvarande 55 till 75 procent.

2. Förmånsrätten för statens återkrav avseende utbetald lönegaranti, ska genom en ändring i 28 § lönegarantilagen, avskaffas.

## Uppdraget

Utredningens huvuduppgift har varit att föreslå en förstärkning av företagsinteckningens förmånsrätt i syfte att underlätta för företagen att låna pengar.

Enligt direktiven ska utredningens förslag innebära att företagsinteckning ger förmånsrätt i en värdemässigt högre andel än nu. Det ska därvid utredas om förmånsrätten för företagsinteckning även i fortsättningen bör gälla i all egendom eller om inteckningen och förmånsrätten bör begränsas till egendom av visst slag. En anslutande fråga är om företagsinteckningen bör gälla enbart egendom som ingår i näringsverksamhet eller, som i dag, även i en enskild näringsidkares privata egendom. Utredningen ska ta ställning till om förmånsrätten bör gälla endast i konkurs eller också vid utmätning samt uppmärksamma hur olika ändringar kan väntas påverka tillämpningen av EG:s insolvensförordning.

Enbart en förstärkning av företagsinteckningen skulle, enligt direktiven, minska utdelningen till oprioriterade borgenärer, som inte sällan är små företagare. Utredningen har därför haft att överväga om förmånsrätten för statens återkrav avseende utbetald lönegaranti bör avskaffas helt eller delvis. I det sammanhanget ska EG:s regler om statsstöd beaktas.

I direktiven anges att utredningens förslag ska tillgodose de grundläggande syftena bakom förmånsrättsreformen. Utredningen ska vidare sträva efter en ordning som är tydlig och enkel att tillämpa.

## En starkare företagsinteckning

### Inledande överväganden

Utredningen har inledningsvis prövat två förslag på hur företagsinteckningen kan utformas och gjort följande bedömningar.

*En ordning där gäldenären och varje enskild borgenär kan avtala om vilken förmånsrätt varje inteckningssäkrad fordran ska ha ska inte väljas (avsnitt 5.2).*

Ett förslag innebärande att gäldenären kan påverka förmånsrättsordningen skulle enligt utredningens uppfattning ställa hela den gällande förmånsrättsordningen på ända. En så ingripande reform skulle därför kräva omfattande överväganden. Det skulle också vara svårt att göra ett sådant förslag enkelt och tydligt.

*En tröskelmodell ska inte införas (avsnitt 5.3).*

Med tröskelmodell avses att en del av gäldenärens egendom (en viss procentuell andel eller ett visst belopp) reserveras helt och hållet för innehavarna av företagsinteckning. Förmånsrätten för företagsinteckningen skulle alltså gälla i 100 procent av denna del. I resterande del av underlaget skulle inteckningshavarna enbart ha rätt till en viss andel, t.ex. som nu 55 procent.

Utredningen konstaterar att det är mycket svårt att finna rätt nivå på en tröskel. Att bestämma ett belopp rent skönsmässigt är knappast lämpligt. I själva verket krävs det förmodligen att man är tämligen träffsäker när ett tröskelbelopp fastställs. Annars riskerar en lösning innefattande en tröskelmodell att bli verkningslös. Redan de svårigheter som är förenade med att finna rätt nivå gör att förutsättningar för att lämna något förslag om en tröskelmodell saknas.

Utredningen har härefter analyserat ett antal olika komponenter som ingår i konstruktionen av företagsinteckningen och dragit följande slutsatser.

*Ur ett kreditgivningsperspektiv är det en fördel om företagsinteckningen görs till en särskild förmånsrätt. I ett vidare perspektiv är det dock nackdelar förenade med en sådan lösning (avsnitt 5.4).*

Särskild förmånsrätt skulle innebära att förmånsrätten för företagsinteckningen skulle gälla även vid utmätning, och inte som nu endast vid konkurs. Det skulle också innebära att fordringar med förmånsrätt i företagsinteckning skulle få betalt före fordringar med förmånsrätt enligt 10 och 10 a § förmånsrättslagen. Frågan om företagsinteckningen bör ges särskild eller allmän förmånsrätt är av avgörande betydelse för vilka verkningar inteckningen får i såväl kreditgivnings- som insolvenssituationen. Det har också från flera håll påtalats att det är av särskild vikt att företagsinteckningen ges särskild förmånsrätt för att den ska bli riktigt värdefull i kreditgivningssituationen.

Eftersom många av de i förmånsrättslagen angivna förmånsrätterna går före företagsinteckningen oavsett om den senare är en särskild eller allmän förmånsrätt är det för de flesta andra förmånsberättigade borgenärer – såväl ur ett kreditgivnings- som insolvensperspektiv – utan betydelse om företagsinteckningen är en särskild eller allmän förmånsrätt. När väl ett insolvensförfarande har inletts saknar frågan dessutom betydelse för oprioriterade borgenärer. Inte heller konkursförvaltningen torde i nämnvärd utsträckning påverkas av om företagsinteckningen är en

särskild eller allmän förmånsrätt, så länge underlaget är bestämt på det sätt som för närvarande gäller.

Eftersom en säkerhet med särskild förmånsrätt är skyddad mot utmätning är den en mer värdefull säkerhet än en säkerhet med allmän förmånsrätt. Ur ett kreditgivningsperspektiv är det därför en fördel om företagsinteckningen ges särskild förmånsrätt.

Vid begärd verkställighet hos inteckningsgäldenären måste Kronofogdemyndigheten fråga sig om viss egendom hos henne eller honom omfattas av inteckningen. Det förhållandet att man tvingas vidta en värdering av de samlade tillgångarna kan kräva omfattande utredning som kan bli såväl tidsödande som kostsam.

I någon utsträckning kan en allmän förmånsrätt sägas vara ”konkursdrivande”. Enligt utredningen behöver det emellertid inte vara någon nackdel med ett incitament till ett tidigt igångsättande av ett insolvensförfarande. Inte minst ur ett rekonstruktionsperspektiv kan detta tvärtom vara en fördel.

*En begränsning av företagsinteckningens underlag till att avse enbart viss slags egendom hos inteckningsgäldenären har negativa effekter. Effekterna mildras om endast sådan egendom som används som säkerhet i särskild ordning undantas, t.ex. fast egendom (avsnitt 5.5).*

En av de mer betydande fördelarna med förmånsrättsreformen är att det inte finns något behov av att beräkna företagshypoteksunderlagets värde på konkursdagen när underlaget förädlas i fortsatt drift (jfr NJA 1982 s. 900). Man slipper också hantera s.k. administrationskonton.

Ett grundläggande problem med en begränsning av inteckningsunderlaget till vissa egendomsslag är nämligen att man i en insolvenssituation måste hantera två egendomsmassor separat. Att värdet växlar mellan olika egendomsslag innebär typiskt sett också att värdet av den hypotekariska säkerheten i en kreditgivningssituation minskar. Det är dock möjligt att denna nackdel mildras – kanske t.o.m. elimineras beroende på övriga omständigheter – om man från underlaget undantar endast klart specificerad egendom som lätt kan utgöra säkerhet i annan ordning, t.ex. fast egendom.

*När underlaget för företagsinteckningen ska bestämmas bör inte något undantag göras för en företagares privata egendom (avsnitt 5.6).*

Det tidigare gällande företagshypoteket omfattade företagets lösa egendom i den mån egendomen hörde till den intecknade verksamheten. Företagarens privata egendom hörde alltså inte till underlaget. Den nuvarande företagsinteckningen däremot gäller i *all gäldenärens* egendom, dvs. även i företagarens privata egendom. Detta gäller när näringsidkaren driver enskild firma. Om verksamheten i stället bedrivs i en fristående juridisk person som ett aktiebolag eller ett handelsbolag är det endast bolagets egendom som ingår i inteckningsunderlaget. I praktiken är emellertid skillnaden vad gäller det personliga ansvaret inte så tydlig, eftersom kreditgivare ofta ställer krav på personlig borgen och/eller

*Det förhållandet att företagsinteckningen gäller i enbart en värdemässig procentandel av inteckningsunderlaget är till nackdel ur ett kreditgivningsperspektiv, men till en fördel ur ett insolvensperspektiv (avsnitt 5.7).*

Det förhållandet att företagsinteckningen ger förmånsrätt endast i en viss andel av underlagets värde kan enligt utredningens bedömning vara en viktig ingrediens i en ordning som totalt sett är ägnad att gynna konstruktiva insolvensrättsliga lösningar med betydande rekonstruktionsinslag. Det har vidare varit en förutsättning för att oprioriterade borgenärer ska få större utdelning i en konkurs.

Den kanske tyngsta invändningen mot att inte värdet av hela underlaget omfattas av företagsinteckningen är att ett företag i förhållande till en kreditgivare som lånar ut pengar (banken) inte kan utnyttja sin egendom till fullo som säkerhetsunderlag. Viss egendom går inte heller att utnyttja på annat sätt som säkerhet. Det innebär att en viss del av företagets egendom inte alls kan användas som säkerhet. I konsekvens med detta får företaget helt enkelt inte låna lika mycket med företagsinteckning som säkerhet som annars hade varit möjligt. Det är givet att detta i ett övergripande perspektiv är en nackdel sett till möjligheterna att erhålla kredit mot säkerhet i form av företagsinteckning. Det är emellertid inte enbart en nackdel. I enskilda situationer ska helt enkelt inte kredit lämnas, oavsett vilka säkerheter den presumptive kredittagaren kan ställa.

Det kan också sägas vara en fördel att en viss del av företagets egendom inte utgör underlag för den hypotekariska säkerheten, eller annan säkerhet, i det att det kan öka företagets allmänna kreditvärdighet. Med det avses att leverantörer och andra oprioriterade borgenärer kan räkna med att åtminstone en viss del av företagets tillgångar i en insolvenssituation kan användas för att tillgodose deras krav.

### **ITPS rapporter har utgjort underlag för utredningens bedömningar (avsnitt 5.8)**

Utredningen har i sitt arbete i denna del tagit del av och beaktat den utvärdering av 2003 års förmånsrättsreform som Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) har genomfört. Underlaget som sådant har varit av stor betydelse för utredningens ställningstaganden. Det underlag som ITPS har arbetat fram har utredningen emellertid värderat på ett sätt som i några avseenden skiljer från ITPS:s egen värdering av underlaget.

Det är i sammanhanget viktigt att framhålla – vilket även ITPS gör – att förmånsrättsreformen varit i kraft under en förhållandevis kort tid samt att undersökningens resultat givetvis påverkats av att den undersökta tidsperioden präglats av mycket god konjunktur. Det innebär enligt utredningen att man överlag måste vara försiktig med att dra alltför bestämda slutsatser av undersökningar rörande förmånsrättsreformens verkningar i skilda hänseenden.

Att enbart justera procentsatsen till 100 procent skulle innebära att företagsinteckningens värde skulle bli avsevärt starkare än det tidigare gällande företagshypoteket. Bland annat mot bakgrund av att de grundläggande syftena med förmånsrättsreformen ska iakttas kan en sådan lösning inte komma i fråga.

Utredningens två huvudalternativ är i praktiken *dels* att utforma företagsinteckningen som en särskild förmånsrätt med begränsningar till viss slags egendom, *dels* att inom ramen för vad som för närvarande gäller justera procentsatsen uppåt så att en större del av underlaget tillförsäkras inteckningshavaren.

Utredningen anser sig ha funnit att en särskild förmånsrätt är att föredra i ett kreditgivningsperspektiv men att den i ett vidare perspektiv för med sig flera nackdelar. Vid en samlad bedömning bör därför förslaget om att justera procentsatsen uppåt antas vara det som bäst balanserar de motstridiga intressen som görs gällande i sammanhanget.

Vid den avvägning av ett flertal olika intressen som utredningen måste göra har utredningen ansett att procentsatsen bör höjas från 55 till 75 procent.

Utredningen har – utan att frågå direktiven – i sitt arbete strävat efter att åstadkomma en lösning som i möjligaste mån kan anses innebära ett återställande av företagsinteckningens värde till vad som gällde före 2003 års förmånsrättsreform. Utredningen anser sig ha lyckats i denna sin strävan. Samtidigt anser utredningen att dess förslag i denna del inte behöver riskera att äventyra de fördelar som förmånsrättsreformen i övrigt har fört med sig, särskilt vad avser reformens rekonstruktionsgynnande komponenter. Det gäller i än högre grad om man också beaktar vad utredningen föreslår beträffande statens förmånsrätt för återkrav avseende utbetald lönegaranti.

### **Förmånsrätten för statens återkrav avseende utbetald lönegaranti**

Om företagsinteckningens förmånsrätt stärks på det sätt som utredningen har föreslagit kommer utdelningen till oprioriterade borgenärer att minska. Som anges i direktiven är oprioriterade borgenärer ofta mindre företag som t.ex. har fordringar som gäller levererade varor och tjänster. Risker är att den förbättring som uppnås genom att företagen får lättare att låna pengar motverkas av att de kan drabbas av ökade kreditförluster i konkurser är påtaglig. Ett förslag att stärka företagsinteckningens förmånsrätt bör därför kombineras med ett förslag som även gagnar de oprioriterade borgenärerna.

Utredningen har därför stannat för att föreslå att statens förmånsrätt avseende utbetald lönegaranti avskaffas i sin helhet.

### **Ikraftträdande och övergångsregler**

Utredningen bedömer att de föreslagna ändringarna kan träda i kraft den 1 juli 2008.

Om inget alls föreskrivs kommer värdet av redan upplåtna företagsinteckningar att gälla i 75 procent i stället för i 55 procent av näringsidkarens egendom fr.o.m. den 1 juli 2008. Det skulle innebära att kreditgivarens säkerhet stärks automatiskt utan att villkoren för krediten omförhandlas. Därför bör äldre regler i 11 § förmånsrättslagen tillämpas för företagsinteckningar som upplåtits som säkerhet innan lagändringen träder i kraft.

Äldre regler i 28 § lönegarantilagen ska tillämpas vid konkurser och företagsrekonstruktioner som har inletts före ikraftträdandet.

### **Konsekvenser av förslagen**

I en promemoria som fogats till betänkandet redovisas hur de ekonomiska konsekvenserna av utredningens förslag har beräknats, *se bilaga 2*.

Förslaget att avskaffa förmånsrätten för statens återkrav avseende utbetald lönegaranti kommer att medföra ökade kostnader för staten. Denna kostnadsökning har beaktats av regeringen i beräkningarna av statsbudgeten.

En stärkt företagsinteckning förväntas förbättra företagens kreditmöjligheter och därmed medföra positiva ekonomiska konsekvenser för företagen. Det kommer framför allt att gälla små och medelstora företag och då främst i tillverkningsindustrin, eftersom det i första hand är den kategorin av företag som använder företagsinteckningar för att låna pengar. Förslaget att slopa statens förmånsrätt för återkrav beträffande utbetald lönegaranti kommer att medföra att utdelningen till oprioriterade privata borgenärer kommer att öka. Oprioriterade borgenärer är ofta små och medelstora företag. Sammantaget bedömer utredningen att förslagen, om de genomförs, kommer att medföra ekonomiska fördelar för ett antal små och medelstora företag.

Eftersom företagsinteckningens förmånsrätt stärks kommer utdelningen i konkurs till inteckningsborgenärer, vilka huvudsakligen är banker, att öka.

## 1 Förslag till lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979)

Härigenom föreskrivs att 11 § förmånsrättslagen ska ha följande lydelse.

### *Nuvarande lydelse*

### *Föreslagen lydelse*

#### 11 §

Allmän förmånsrätt följer därefter med företagsinteckning.

Förmånsrätten gäller i 55 procent av värdet av den egendom som återstår sedan borgenärer med förmånsrätt enligt 4, 4 a, 6–8, 10 och 10 a §§ har fått betalt.

Förmånsrätten gäller i 75 procent av värdet av den egendom som återstår sedan borgenärer med förmånsrätt enligt 3 a, 4, 4 a, 6–8, 10 och 10 a §§ har fått betalt.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

2. I fråga om företagsinteckningar som upplåtits som säkerhet före ikraftträdandet tillämpas äldre bestämmelser.

Härigenom föreskrivs att 28 § lönegarantilagen ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

28 §

I fråga om utbetalat garanti-  
belopp inträder staten i arbets-  
tagarens rätt mot konkursgälde-  
nären eller gäldenären vid före-  
tagsrekonstruktion.

I fråga om utbetalat garanti-  
belopp inträder staten i arbetstaga-  
rens rätt mot konkursgäldenären  
eller gäldenären vid företagsrekon-  
struktion. *Staten inträder dock inte  
i arbetstagarens rätt enligt 12 §  
förmånsrättslagen (1970:979).*

Utdelning i konkurs för arbetstagarens fordran som ersatts av garantin  
tillfaller staten upp till detta belopp.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

2. I en konkurs eller företagsrekonstruktion som inletts före ikraft-  
trädandet tillämpas äldre bestämmelser.

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av Svea hovrätt, Nyköpings tingsrätt, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Konkurrensverket, Bolagsverket, Verket för näringslivsutveckling (NUTEK), ALMI Företagspartner AB, Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Sveriges advokatsamfund, Svenska Bankföreningen, Sparbankernas Riksförbund, Finansbolagens Förening, Företagarna, Svenskt Näringsliv, Företagarförbundet, Svensk Handel, Lantbrukarnas Riksförbund, Landsorganisationen i Sverige, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Tjänstemännens centralorganisation, Svensk Inkasso, Föreningen Sveriges kronofogdar, Rekonstruktör- och konkursförvaltarkollegiet i Sverige (REKON), Institutet för företagsrekonstruktion, Ackordscentralen och Näringslivets regelnämnd (NNR).

Yttrande har dessutom avgetts från De små kommunernas samverkan (SmåKom).

# Lagförslag i utkast till lagrådsremiss En starkare företagsinteckning

Bilaga 4

Regeringen har följande förslag till lagtext.

## 1 Förslag till lag om ändring i ärvdabalken

Härigenom föreskrivs att 21 kap. 3 § ärvdabalken ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

### **21 kap.**

#### **3 §**

Finns det flera delägare i dödsboet eller är allmänna arvsfonden ensam delägare, får en skuld som inte förfaller till betalning inom sex månader sägas upp hos borgenären till betalning sex månader efter uppsägningen. Om borgenären till säkerhet för sin fordran har panträtt på grund av inteckning och *han* inom tre månader efter uppsägningen meddelar att han vill hålla sig endast till säkerheten, *är han dock inte skyldig att ta emot betalning* före förfallodagen.

Finns det flera delägare i dödsboet eller är allmänna arvsfonden ensam delägare, får en skuld som inte förfaller till betalning inom sex månader sägas upp hos borgenären till betalning sex månader efter uppsägningen. Om borgenären till säkerhet för sin fordran har *företagshypotek eller* panträtt på grund av inteckning och inom tre månader efter uppsägningen meddelar att han *eller hon* vill hålla sig endast till säkerheten, *behöver betalning dock inte tas emot* före förfallodagen.

---

Denna lag träder i kraft den 1 xxxxxx 2008.

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 4 § och 24 kap. 2 § jordabalken ska ha följande lydelse.

*Lydelse enligt lagrådsremiss Den Föreslagen lydelse  
nya inskrivningsmyndigheten*

## 2 kap.

### 4 §

Föremål som nyttjanderättshavare eller annan än fastighetsägaren tillfört fastigheten hör inte till denna, om inte föremålet och fastigheten kommit i samme ägares hand. Detsamma gäller i fråga om föremål som enligt 3 § kan hör till fastigheten och tillförts denna av fastighetsägaren utan att han eller hon ägde föremålet. Har fastighetsägaren tillfört fastigheten föremål som enligt 3 § kan hör till fastigheten och som han eller hon förvärvat under villkor att överlåtaren har rätt att återta föremålet om förvärvaren åsidosätter vad som åligger honom eller henne enligt överlåtelseavtalet, hör föremålet inte till fastigheten så länge villkoret gäller.

Omfattas föremål, som tillförts fastigheten av annan än fastighetsägaren, av *företagsinteckning* och har föremålet och fastigheten kommit i samme ägares hand genom att *föremålets ägare* förvärvat fastigheten, hör föremålet ändå inte till fastigheten, om inte sex månader förflutit från det han eller hon sökt lagfart på sitt fäng. Har inteckningsborgenären före utgången av angivna tid väckt talan om betalning och anmält detta till den inskrivningsmyndighet som avses i 19 kap. 3 §, hör föremålet inte till fastigheten, om inte två månader förflutit från det talan avgjorts genom dom eller beslut som vunnit laga kraft.

Omfattas föremål, som tillförts fastigheten av annan än fastighetsägaren, av *företagshypotek* och har föremålet och fastigheten kommit i samme ägares hand genom att *fastighetsägaren* förvärvat *verksamheten eller näringsidkaren* förvärvat fastigheten, hör föremålet ändå inte till fastigheten, *om det inte har upphört att omfattas av företagshypoteket eller, i det fall näringsidkaren förvärvat fastigheten*, om inte sex månader *har* förflutit från det han eller hon *sökte* lagfart på sitt fäng. Har inteckningsborgenären före utgången av *den* angivna *tiden* väckt talan om betalning och anmält detta till den inskrivningsmyndighet som avses i 19 kap. 3 §, hör föremålet inte till fastigheten, om inte två månader *har* förflutit från det *att* talan *avgjordes* genom dom eller beslut som vunnit laga kraft.

I lagen (1992:1461) om verkan av vissa förbehåll vid överlåtelse av fastighet som tillhör staten, m.m. finns särskilda bestämmelser om att föremål som tillhör staten upphör att hör till fastigheten.

**24 kap.****2 §**

En inskrivning av förklaring som avses i 2 kap. 3 § *skall avföras* på ansökan av fastighetsägaren.

För en ansökan enligt första stycket gäller 1 § andra och tredje styckena. I stället för vad som föreskrivs i 1 § andra stycket 2 gäller dock att ansökan *skall* avslås, om inte varje borgenär som har *företagsinteckning* i fastighetsägarens *egendom* har medgett ansökan genom att ge in företagsinteckningsbrevet till inskrivningsmyndigheten.

En inskrivning av förklaring som avses i 2 kap. 3 § *ska tas bort* på ansökan av fastighetsägaren.

För en ansökan enligt första stycket gäller 1 § andra och tredje styckena. I stället för vad som föreskrivs i 1 § andra stycket 2 gäller dock att ansökan *ska* avslås, om inte varje borgenär som har *företagshypotek* i fastighetsägarens *näringsverksamhet* har medgett ansökan genom att ge in företagsinteckningsbrevet till inskrivningsmyndigheten.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 xxx 2008.

2. Om ett föremål, som tillförts en fastighet av annan än fastighetsägaren, omfattas av företagsinteckning som upplåtits som säkerhet före ikraftträdandet, gäller 2 kap. 4 § i paragrafens äldre lydelse.

3. Vid en ansökan enligt 24 kap. 2 § andra stycket gäller äldre bestämmelser i fråga om borgenärer som har säkerhet på grund av företagsinteckning som har sökts före ikraftträdandet och inte upplåtits som säkerhet därefter.

Härigenom föreskrivs att det i utsökningsbalken ska införas en ny paragraf, 8 kap. 13 §, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

## **8 kap.**

### *13 §*

*En borgenär, vars fordran är förenad med företagshypotek i utmätt egendom, har rätt att få betalning ur egendomen, om borgenären anmäler sin fordran hos Kronofogdemyndigheten innan egendomen säljs eller, om försäljning sker under hand eller utmätt fordran drivs in eller försäljning i annat fall inte behövs, senast när fördelning ska äga rum.*

*Sökanden har dock företräde i den mån betalning till en borgenär som avses i första stycket är obehövlig för att trygga borgenären och dem som har sämre förmånsrätt i egendomen på grund av företagshypotek. Vid prövningen ska hänsyn tas även till säkerhet som borgenären på annan grund har i egendom som tillhör gäldenären.*

---

Denna lag träder i kraft den 1 xxx 2008.

Härigenom föreskrivs i fråga om förmånsrättslagen (1970:979)  
*dels* att 11 § ska upphöra att gälla,  
*dels* att 9, 14, 15 och 18 §§ ska ha följande lydelse,  
*dels* att det i lagen ska införas en ny paragraf, 5 §, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

5 §

*Förmånsrätt i lös egendom  
följer med företagshypotek.*

9 §

Särskilda förmånsrätter gäller inbördes efter paragrafernas följd och efter den i 3 a–7 §§ angivna numreringen.

Förmånsrätt enligt 4 § 3 har dock företräde framför förmånsrätt enligt 4 § 2 på grund av annan retentionsrätt än som avses i 3 kap. 39 § sjölagen (1994:1009).

Förmånsrätt på grund av utmätning har företräde framför förmånsrätt på grund av inteckning, vilken har sökts samma inskrivningsdag som ett ärende angående anteckning om utmätningen har tagits upp eller senare.

*Förmånsrätt på grund av utmätning har företräde framför förmånsrätt på grund av företagsinteckning, vilken har sökts samma dag som beslutet om utmätning meddelades eller senare, och framför förmånsrätt på grund av annan inteckning, vilken har sökts samma inskrivningsdag som ett ärende angående anteckning om utmätningen har tagits upp eller senare.*

Utmätning ger företräde framför senare utmätning av samma egendom, om inte annat följer av 4 kap. 30 § andra stycket eller 7 kap. 13 § utsökningsbalken. Utmätning för flera fordringar på en gång ger lika rätt om inte något annat följer av 7 kap. 14 eller 16 § utsökningsbalken. Om det inbördes företrädet i övrigt mellan fordringar med samma slag av förmånsrätt finns för vissa fall särskilda bestämmelser.

14 §

Fordringar som har allmän förmånsrätt enligt samma paragraf har inbördes lika rätt. *Av lagen (2003:528) om företagsinteckning följer att företagsinteckningar kan ha olika företrädesrätt.*

Fordringar som har allmän förmånsrätt enligt samma paragraf har inbördes lika rätt.

## 15 §

Särskild förmånsrätt har företräde framför allmän förmånsrätt. En fordran med allmän förmånsrätt enligt 10 eller 10 a § tas dock, om det behövs, ut före fordringar med särskild förmånsrätt enligt 8 § i annan lös egendom än tomträtt. Vad som tas ut på detta sätt *skall*, när det finns särskilda förmånsrätter i olika egendomsgrupper, fördelas på grupperna i förhållande till den köpeskillning som har erhållits för varje grupp.

Särskild förmånsrätt har företräde framför allmän förmånsrätt. En fordran med allmän förmånsrätt enligt 10 eller 10 a § tas dock, om det behövs, ut före fordringar med särskild förmånsrätt enligt 5 *eller* 8 § i annan lös egendom än tomträtt. Vad som tas ut på detta sätt *ska*, när det finns särskilda förmånsrätter i olika egendomsgrupper, fördelas på grupperna i förhållande till den köpeskillning som har erhållits för varje grupp.

## 18 §

Fordringar som inte är förenade med förmånsrätt har inbördes lika rätt. En borgenär kan dock enligt fordringsavtalet ha rätt till betalning först efter övriga borgenärer.

Har en fordran särskild förmånsrätt i viss egendom men räcker egendomen inte för att betala fordringen, behandlas återstoden av denna som en fordran utan förmånsrätt. *Detsamma gäller en fordran med förmånsrätt på grund av företagsinteckning till den del fordringen inte har betalats på grund av förmånsrätten.*

Har en fordran särskild förmånsrätt i viss egendom men räcker egendomen inte för att betala fordringen, behandlas återstoden av denna som en fordran utan förmånsrätt.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 xxx 2008.

2. Med företagsinteckning som har sökts före ikraftträdandet och som inte har upplåtits som säkerhet därefter följer allmän förmånsrätt enligt den upphävda 11 §. I fråga om sådana företagsinteckningar ska bestämmelserna i 9, 14 och 18 §§ tillämpas i paragrafernas äldre lydelse.

(3. Om det vid en konkurs finns fordringar med förmånsrätt på grund av företagsinteckning som har sökts såväl före som efter ikraftträdandet, gäller följande. Sedan borgenärer med förmånsrätt enligt 3 a, 4, 4 a, 6–8, 10 och 10 a §§ har fått betalt, har borgenär med säkerhet i företagsinteckning som har sökts före ikraftträdandet förmånsrätt enligt 11 § i dess äldre lydelse. Vad som tas ut på detta sätt ska fördelas på egendom som ingår respektive inte ingår i underlaget för en företagsinteckning som har sökts efter ikraftträdandet i förhållande till den köpeskillning som har erhållits för egendom av de olika slagen. Därefter har borgenär med säkerhet i företagsinteckning som har sökts efter ikraftträdandet förmånsrätt enligt 5 §.)

3. Om det vid en konkurs både finns fordringar med allmän förmånsrätt på grund av företagsinteckning och fordringar med särskild förmånsrätt på grund av företagshypotek gäller följande. Sedan borgenärer med

förmånsrätt enligt 3 a, 4, 4 a, 6–8, 10 och 10 a §§ har fått betalt, har Bilaga 4  
borgenär med allmän förmånsrätt på grund av företagsinteckning  
förmånsrätt enligt 11 § i dess äldre lydelse. Vad som tas ut på detta sätt  
ska fördelas på egendom som ingår respektive inte ingår i underlaget för  
företagshypotek i förhållande till den köpeskillning som har erhållits för  
egendom av de olika slagen. Därefter har borgenär med företagshypotek  
förmånsrätt enligt 5 §.

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 11 och 21 §§ samt 14 kap. 18 § konkurslagen (1987:672) ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

## 12 kap.

### 11 §

Vid omröstning i ackordsfrågan får rösträtt utövas endast för bevakade fordringar. En borgenär som kan få täckning för sin fordran genom kvittning eller vars fordran är förenad med förmånsrätt deltar dock inte i omröstningen. En borgenär, som har rätt till betalning först efter övriga borgenärer, deltar inte heller i omröstningen, såvida inte de övriga borgenärerna medger det.

Om en borgenär helt eller delvis avstår från kvittningsrätt eller förmånsrätt, deltar han i motsvarande mån. Kan en borgenärs fordran endast till viss del täckas genom kvittning eller understiger värdet av den egendom i vilken borgenären har särskild förmånsrätt *eller förmånsrätt på grund av företagsinteckning* hans fordran, deltar han med återstående del av fordringen.

En svarande som med anledning av en återvinningstalan har fått eller kan få en fordran mot gäldenären, får utan bevakning delta med fordringen i omröstningen.

Innebär ackordsförslaget att borgenärer som inte har förmånsrätt *skall* få full betalning intill visst belopp, får rösträtt inte utövas för de fordringar som därigenom får full betalning.

Med borgenärer som har förmånsrätt likställs en borgenär som till säkerhet för sin fordran har gjort förbehåll om återtaganderätt.

Om en borgenär helt eller delvis avstår från kvittningsrätt eller förmånsrätt, deltar han *eller hon* i motsvarande mån. Kan en borgenärs fordran endast till viss del täckas genom kvittning, eller understiger värdet av den egendom i vilken borgenären har särskild förmånsrätt *borgenärens* fordran, deltar han *eller hon* med återstående del av fordringen.

Innebär ackordsförslaget att borgenärer som inte har förmånsrätt *ska* få full betalning intill visst belopp, får rösträtt inte utövas för de fordringar som därigenom får full betalning.

### 21 §

Ett fastställt ackord är bindande för alla borgenärer, kända och okända, som har haft rätt att efter bevakning rösta om ackordsförslaget.

En borgenär, som har rätt till betalning först efter övriga borgenärer, förlorar sin rätt till betalning av gäldenären, om inte alla borgenärer som enligt 11 § hade rätt att rösta om ackordsförslaget tillgodoses fullt ut genom ackordet.

Den som har förmånsrätt i viss egendom *eller förmånsrätt på grund av företagsinteckning* är bunden av ackordet i fråga om

Den som har förmånsrätt i viss egendom är bunden av ackordet i fråga om belopp som inte kan tas ut ur *egendomen*. En borgenär har,

belopp som inte kan tas ut ur *egendom som omfattas av förmånsrätten*. En borgenär har, utan hinder av ackordet, den rätt till kvittning som *han kan ha enligt* 5 kap. 15 och 16 §§.

utan hinder av ackordet, den rätt till kvittning som *följer av* 5 kap. 15 och 16 §§.

Bilaga 4

#### 14 kap.

##### 18 §

Av arvodet till förvaltaren eller sådan rådgivare eller förlikningsman som har utsetts enligt 7 kap. 7 § *skall*, om det i boet finns egendom i vilken särskild förmånsrätt *äger rum* och i den mån det inverkar på de borgenärers rätt som inte har sådan förmånsrätt i egendomen eller på statens ansvar för konkurskostnaderna, den del som avser egendomen i fråga fastställas att betalas ur egendomens avkastning och köpeskillning.

Då särskild förmånsrätt *äger rum* i boet tillhörig egendom, får inte till skada för någon med samma eller bättre förmånsrätt, av egendomens avkastning och köpeskillning betalas någon annan konkurskostnad än som har sagts i första stycket.

Av arvodet till förvaltaren eller sådan rådgivare eller förlikningsman som har utsetts enligt 7 kap. 7 § *ska*, om det i boet finns egendom i vilken särskild förmånsrätt *gäller* och i den mån det inverkar på de borgenärers rätt som inte har sådan förmånsrätt i egendomen eller på statens ansvar för konkurskostnaderna, den del som avser egendomen i fråga fastställas att betalas ur egendomens avkastning och köpeskillning.

Då särskild förmånsrätt *gäller* i boet tillhörig egendom, får inte till skada för någon med samma eller bättre förmånsrätt, av egendomens avkastning och köpeskillning betalas någon annan konkurskostnad än som har sagts i första stycket. *Särskild förmånsrätten enligt 5 § förmånsrättslagen (1970:979), hindrar dock inte att egendomen används till betalning också av övriga konkurskostnader, i den mån det inte finns annan egendom i boet som kan användas till betalning.*

Med arvode som sägs i första stycket jämföras vid tillämpningen av denna paragraf konkursboets kostnader för vård och försäljning av egendomen i fråga.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 xxx 2008.

2. Om en borgenär har förmånsrätt grundad på en företagsinteckning som har upplåtits som säkerhet före ikraftträdandet gäller 12 kap. 11 och 21 §§ i paragrafernas äldre lydelse.

Härigenom föreskrivs att 2 och 42 §§ lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

2 §

En ansökan om *betalningsföreläggande* får avse åläggande för svaranden att betala en penningfordran som är förfallen till betalning, om förlikning är tillåten i saken.

Den som har en fordran som avses i första stycket, för vilken panträtt i fast egendom, skepp eller skeppsbygge har upplåtits skriftligen, kan i en ansökan om betalningsföreläggande begära att betalningen *skall* fastställas att utgå ur den egendom i vilken panträtten gäller. Så kan också den göra, som för fordringen har inteckning i luftfartyg eller reservdelar till luftfartyg.

Den som har en fordran som avses i första stycket, för vilken panträtt i fast egendom, skepp eller skeppsbygge *eller företagshypotek* har upplåtits skriftligen, kan i en ansökan om betalningsföreläggande begära att betalningen *ska* fastställas att utgå ur den egendom i vilken panträtten *eller företagshypoteket* gäller. Så kan också den göra, som för fordringen har in-teckning i luftfartyg eller reservdelar till luftfartyg.

42 §

Har i mål om *betalningsföreläggande* eller *vanlig handräckning* svaranden inte i rätt tid bestritt ansökningen, *skall kronofogdemyndigheten* snarast meddela utslag i enlighet med ansökningen. Om svaranden har bestritt endast en del av ansökningen, *skall* utslag meddelas i enlighet med den obestridda delen av ansökningen.

I fall som avses i 2 § andra stycket *skall* i utslaget fastställas att fordringen *skall* utgå med förmånsrätt i den pantsatta egendomen i den omfattning som gäller enligt lag.

Har i mål om *betalningsföreläggande* eller *vanlig handräckning* svaranden inte i rätt tid bestritt ansökningen, *ska Kronofogdemyndigheten* snarast meddela utslag i enlighet med ansökningen. Om svaranden har bestritt endast en del av ansökningen, *ska* utslag meddelas i enlighet med den obestridda delen av ansökningen.

I fall som avses i 2 § andra stycket *ska* i utslaget fastställas att fordringen *ska* utgå med förmånsrätt i den pantsatta *eller in-tecknade* egendomen i den omfattning som gäller enligt lag.

---

Denna lag träder i kraft den 1 xxx 2008.

Härigenom föreskrivs att 28 § lönegarantilagen ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

28 §

I fråga om utbetalat garanti-  
belopp inträder staten i arbetstaga-  
rens rätt mot konkursgäldenären  
eller gäldenären vid företagsrekon-  
struktion.

I fråga om utbetalat garanti-  
belopp inträder staten i arbetstaga-  
rens rätt mot konkursgäldenären  
eller gäldenären vid företagsrekon-  
struktion. *Staten inträder dock inte  
i arbetstagarens rätt enligt 12 §  
förmånsrättslagen (1970:979).*

Utdelning i konkurs för arbetstagarens fordran som ersatts av garantin  
tillfaller staten upp till detta belopp.

- 
1. Denna lag träder i kraft den 1 xxx 2008.
  2. I en konkurs eller företagsrekonstruktion som har beslutats på grund  
av en ansökan som har inkommit till rätten före ikraftträdandet gäller  
äldre bestämmelser.

Härigenom föreskrivs att 11 och 13 §§ i lagen (1993:891) om  
indrivning av statliga fordringar ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

11 §

Säkerhet får bestå av pant, borgen eller *företagsinteckning*. borgen eller *företagshypotek*.

Borgen skall ställas såsom för egen skuld. Om borgen ställs av två eller flera personer gemensamt skall den vara solidarisk.

13 §

Sedan Kronofogdemyndigheten beslutat att ta säkerhet i anspråk gäller,  
om säkerheten utgörs av

1. pant: att den får tillgodogöras i den ordning som gäller för utmätt  
egendom,

2. borgen: att den genast får utsökas och att bestämmelserna om indriv-  
ning i denna lag då gäller samt att utmätning av lön med företrädesrätt  
enligt 2 § får äga rum om det är medgivet för den fordran som säkerheten  
avser,

3. *företagsinteckning*: att utmät-  
ning genast får ske i den egendom  
som omfattas av *företagsinteck-  
ningen*, även när denna gäller i  
annan näringsverksamhet än  
gäldenärens.

3. *företagshypotek*: att utmät-  
ning genast får ske i den egendom  
som omfattas av *företagshypo-  
teket*, även när denna gäller i  
annan näringsverksamhet än  
gäldenärens.

---

1. Denna lag träder i kraft den xxx 2008.

2. Har säkerhet på grund av företagsinteckning upplåtits före  
ikraftträdandet gäller 11 och 13 §§ i paragrafernas äldre lydelse.

Häriigenom föreskrivs att 3 kap. 3, 8, 14 och 16 §§ lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

**3 kap.**

**3 §**

I ackordsförhandling deltar endast borgenärer vilkas fordringar uppkommit före ansökan om företagsrekonstruktion. En borgenär som kan få täckning för sin fordran genom kvittning eller vars fordran är förenad med förmånsrätt deltar inte i förhandlingen. En borgenär som vid konkurs skulle ha rätt till betalning först efter övriga borgenärer deltar inte heller i förhandlingen om inte övriga borgenärer som deltar i förhandlingen medger det

Om en borgenär helt eller delvis avstår från kvittningsrätt eller förmånsrätt, deltar han i förhandlingen i motsvarande mån. Kan en borgenärs fordran endast till viss del täckas genom kvittning eller understiger värdet av den egendom i vilken en borgenär har särskild förmånsrätt *eller förmånsrätt på grund av företagsinteckning hans* fordran, deltar *han* med återstående del av fordringen.

Innehåller ackordsförslaget en bestämmelse att borgenärer som inte har förmånsrätt *skall* få full betalning intill ett visst belopp, *skall* deras fordringar i ackordsförfarandet anses som förmånsberättigade i motsvarande mån.

En borgenär får delta i förhandlingen, även om *hans fordran* inte är förfallen till betalning eller den är beroende av särskilt villkor.

Med borgenärer som har förmånsrätt likställs en borgenär som till säkerhet för sin fordran har gjort förbehåll om återtaganderätt.

Om en borgenär helt eller delvis avstår från kvittningsrätt eller förmånsrätt, deltar han *eller hon* i förhandlingen i motsvarande mån. Kan en borgenärs fordran endast till viss del täckas genom kvittning, eller understiger värdet av den egendom i vilken en borgenär har särskild förmånsrätt *borgenärens* fordran, deltar *han eller hon* med återstående del av fordringen.

Innehåller ackordsförslaget en bestämmelse *om* att borgenärer som inte har förmånsrätt *ska* få full betalning intill ett visst belopp, *ska* deras fordringar i ackordsförfarandet anses som förmånsberättigade i motsvarande mån.

En borgenär får delta i förhandlingen, även om *fordringen* inte är förfallen till betalning eller den är beroende av särskilt villkor.

**8 §**

Ett fastställt ackord är bindande för alla borgenärer, såväl kända som okända, som enligt 3 § hade rätt att delta i ackordsförhandlingen.

En borgenär som vid konkurs skulle ha rätt till betalning först efter övriga borgenärer förlorar sin rätt till betalning av gäldenären, om inte

alla borgenärer som enligt 3 § hade rätt att delta i ackordsförhandlingen tillgodoses fullt ut genom ackordet.

En borgenär med förmånsrätt i viss egendom *eller förmånsrätt på grund av företagsinteckning* är bunden av ackordet i fråga om belopp som inte kan tas ut ur egendom som omfattas av förmånsrätten.

En borgenär med förmånsrätt i viss egendom är bunden av ackordet i fråga om belopp som inte kan tas ut ur egendomen.

#### 14 §

I den bouppteckning som avses i 10 § andra stycket *skall* tillgångarna tas upp till noggrant uppskattade värden. Om möjligt *skall* även lämnas specificerad uppgift om de värden som i bokföringshandlingarna har åsatts tillgångarna eller, när sådan värdering inte har gjorts, om anskaffningskostnaden. Bouppteckningen *skall* vidare innehålla uppgift om varje borgenärs namn och postadress.

Ränta på en borgenärs fordran *skall* inte beräknas längre än till dagen för ansökan om företagsrekonstruktion. Fordran i utländskt myntslag *skall* beräknas efter den kurs som gällde nämnda dag.

Har en borgenär förmånsrätt, *skall* det anges jämte grunden till det.

Förekommer anmärkning mot fordran eller bedöms värdet av egendom, vari en borgenär har särskild förmånsrätt *eller förmånsrätt på grund av företagsinteckning*, understiga hans fordran, *skall* det anges.

I den bouppteckning som avses i 10 § andra stycket *ska* tillgångarna tas upp till noggrant uppskattade värden. Om möjligt *ska* även lämnas specificerad uppgift om de värden som i bokföringshandlingarna har åsatts tillgångarna eller, när sådan värdering inte har gjorts, om anskaffningskostnaden. Bouppteckningen *ska* vidare innehålla uppgift om varje borgenärs namn och postadress.

Ränta på en borgenärs fordran *ska* inte beräknas längre än till dagen för ansökan om företagsrekonstruktion. *En* fordran i utländskt myntslag *ska* beräknas efter den kurs som gällde nämnda dag.

Har en borgenär förmånsrätt, *ska* det anges jämte grunden till det.

*Om någon anmärker* mot en fordran eller bedöms värdet av den egendom *i vilken* en borgenär har särskild förmånsrätt understiga hans *eller hennes* fordran, *ska* det anges.

#### 16 §

Om gäldenären eller en borgenär vill *framställa anmärkning* mot en fordran som skulle omfattas av ackordet, *skall* han göra det skriftligen hos rekonstruktören i så god tid som möjligt och i vart fall före omröstningen vid borgenärssammanträdet under ackordsförhandlingen.

Om gäldenären eller en borgenär vill *anmärka* mot en fordran som skulle omfattas av ackordet, *ska* han *eller hon* göra det skriftligen hos rekonstruktören i så god tid som möjligt och i vart fall före omröstningen vid borgenärssammanträdet under ackordsförhandlingen.

Finner rekonstruktören anledning till anmärkning mot en fordran som skulle omfattas av ackordet eller framställer gäldenären eller en borgenär sådan anmärkning hos rekonstruktören, *skall* denne skyndsamt underrätta den borgenär vars fordran avses med anmärkningen. Detsamma gäller när *en borgenär har särskild förmånsrätt eller förmånsrätt på grund av företagsinteckning och* värdet av den egendom i vilken borgenären har sådan säkerhet bedöms understiga fordringen.

Finner rekonstruktören anledning till anmärkning mot en fordran som skulle omfattas av ackordet eller framställer gäldenären eller en borgenär sådan anmärkning hos rekonstruktören, *ska* denne skyndsamt underrätta den borgenär vars fordran avses med anmärkningen. Detsamma gäller, när värdet av egendom vari borgenär har särskild förmånsrätt bedöms understiga fordringen.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 xxx 2008.

2. I fråga om förmånsrätt grundad på företagsinteckning som har upplåtits som säkerhet före ikraftträdandet gäller 3 kap. 3, 8, 14 och 16 §§ i paragrafernas äldre lydelse.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2003:528) om företagsinteckning

dels att 1 kap. ska upphöra att gälla,

dels att 2 kap. 20 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas ett nytt kapitel, 1 kap., av följande lydelse.

## **1 kap. Allmänna bestämmelser**

### *Beviljande av företagsinteckning och upplåtelse av säkerhet*

**1 §** En näringsidkare kan beviljas företagsinteckning i den näringsverksamhet som näringsidkaren vid varje tid utövar här i landet. Bevis om inteckningen benämns företagsinteckningsbrev.

Vad som sägs om näringsidkare i denna lag gäller även den som avser att utöva näringsverksamhet men som ännu inte har påbörjat verksamheten. Om en näringsidkare avlider, träder dödsboet in i stället som näringsidkare.

**2 §** Säkerhet på grund av företagsinteckning (företagshypotek) upplåts genom att näringsidkaren överlämnar företagsinteckningsbrevet till borgenären.

**3 §** Ett konkursbo kan inte beviljas företagsinteckning och kan inte heller upplåta företagshypotek.

### *Borgenärens rätt till betalning på grund av företagshypotek*

**4 §** Om en näringsidkare upplåter företagshypotek, får borgenären förmånsrätt enligt förmånsrättslagen (1970:979) till betalning för sin fordran intill inteckningsbrevets belopp.

I den mån inteckningsbrevets belopp inte räcker till betalning, har borgenären rätt att få betalt genom ett tillägg. Tillägget får inte överstiga femton procent av inteckningsbrevets belopp samt ränta på detta belopp från den dag då konkursansökningen gjordes. Räntan beräknas för år enligt en räntefot som motsvarar den av Riksbanken fastställda, vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635), ökad med fyra procentenheter.

En borgenärs rätt till betalning omfattar inte tillägget, om inteckningsbrevet utgör säkerhet för borgenären i andra hand.

**5 §** Överlämnas flera företagsinteckningsbrev som säkerhet för en fordran och har inteckningarna samma företrädesrätt eller gäller de omedelbart efter varandra, ska bestämmelserna i 4 § om inteckningsbrevets belopp avse inteckningsbrevens sammanlagda belopp.

**6 §** Ett företagshypotek omfattar näringsidkarens lösa egendom i den mån egendomen hör till den intecknade verksamheten.

Företagshypoteket gäller dock inte i

1. kassa- och bankmedel,
2. aktier och andra finansiella instrument, avsedda för allmän omsättning,
3. egendom som kan vara föremål för panträtt på grund av inteckning, eller
4. egendom som varken kan utmätas eller ingå i konkurs.

**7 §** Företagshypotek för vilket inteckning söks samma dag som egendom beläggs med kvarstad eller senare omfattar inte den kvarstadsbelagda egendomen. Hävs kvarstaden, gäller dock företagshypoteket även i den egendomen såvida den inte är utmätt eller tagen i anspråk genom betalningssäkring.

**8 §** Om en intecknad verksamhet överläts, omfattar företagshypoteket överlåtarens fordran på ersättning till den del denna avser egendom som omfattades av hypoteket vid överlåtelsen.

### *Förföljelserätt*

**9 §** Om en intecknad verksamhet överläts och det i överlåtelsen ingår egendom som omfattas av företagshypoteket, gäller hypoteket i egendomen hos förvärvaren. Om förvärvaren överlåter egendomen eller upplåter särskild rätt i denna eller om egendomen skadas eller tas i anspråk genom expropriation eller liknande förfarande, omfattar företagshypoteket förvärvarens fordran på ersättning. Företagshypoteket ger företräde till betalning framför ett hypotek i samma egendom som grundar sig på upplåtelse av förvärvaren.

Borgenären förlorar sin rätt enligt första stycket, om han eller hon inte inom sex månader från det överlåtarens eller förvärvarens har underrättat henne eller honom om överlåtelsen och senast inom arton månader från det verksamheten frånträdde väcker talan mot förvärvaren om betalning ur egendomen och anmäler detta till inskrivningsmyndigheten.

Vad som sägs ovan om förvärvaren gäller också förvärvarens dödsbo.

**10 §** Bestämmelserna i 9 § ska tillämpas också när den intecknade verksamheten och egendom som omfattas av ett företagshypotek övergår till någon annan genom skifte av handelsbolags tillgångar eller genom bodelning av någon annan anledning än näringsidkarens död.

### *Företrädesordningen*

**11 §** En företagsinteckning ger företräde i förhållande till annan företagsinteckning i den tidsföljd i vilken inteckningarna söks. Inteckningar som söks på samma inskrivningsdag ger lika rätt, om inte annat följer av bestämmelserna i 2 kap. 13 §.

**12 §** Om egendom som omfattas av företagshypotek har blivit utmätt och inteckningsborgenären har tillerkänts betalning ur egendomen, är företagsinteckningen utan verkan till ett belopp som motsvarar vad som har erhållits på företagsinteckningsbrevets belopp. Detsamma gäller om borgenären har tillerkänts betalning ur sådan egendom i konkurs.

Om en företagsinteckning blir utan verkan, är även företagsinteckningsbrevet utan verkan. Ändras i annat fall en inteckning, får inteckningsbrevet verkan i enlighet med inteckningens ändrade innehåll.

Dödning av förkommet inteckningsbrev medför inte att inteckningen blir utan verkan.

### *Rätt till förtida betalning*

**13 §** En borgenär som har företagshypotek som säkerhet för sin fordran har rätt att söka betalning ur egendom som omfattas av företagshypoteket trots att fordringen inte är förfallen till betalning, om

1. den intecknade verksamheten eller en väsentlig del av denna överläts eller upphör eller övergår till någon annan genom skifte av handelsbolags tillgångar eller genom bodelning av någon annan anledning än näringsidkarens död, eller

2. egendomen till följd av vanvård eller naturhändelse eller av någon annan därmed jämförlig orsak försämras eller minskas så att säkerhetens värde går ned väsentligt.

Vid utmätning av egendom som omfattas av företagshypotek har inteckningsborgenären rätt till betalning ur egendomen enligt 8 kap. utsökningsbalken, även om fordringen inte är förfallen till betalning.

### *Nuvarande lydelse*

### *Föreslagen lydelse*

## **2 kap.**

### **20 §**

I företagsinteckningsregistret *skall* antecknas när *det har anmälts till inskrivningsmyndigheten att betalning i konkurs har erhållits på ett företagsinteckningsbrevs belopp.*

Det kan även i andra fall följa av lag eller annan författning att ett visst förhållande *skall* antecknas i registret.

I företagsinteckningsregistret *ska* antecknas när

1. *en borgenär enligt 1 kap. 9 § andra stycket har anmält att han eller hon väckt talan om betalning ur egendom som omfattas av företagshypotek, eller*

2. *det har anmälts till inskrivningsmyndigheten att betalning vid utmätning eller i konkurs har utfallit på ett företagsinteckningsbrevs belopp.*

Det kan även i andra fall följa av lag eller annan författning att ett visst förhållande *ska* antecknas i registret.

|                                        |                                          |          |
|----------------------------------------|------------------------------------------|----------|
| En anteckning i registret <i>skall</i> | En anteckning i registret <i>ska</i> tas | Bilaga 4 |
| tas bort, om den uppenbarligen         | bort, om den uppenbarligen inte          |          |
| inte längre har någon betydelse.       | längre har någon betydelse.              |          |

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 xxx 2008.
2. Bestämmelsen i 1 kap. 5 § ska inte tillämpas om företagsinteckningarna har beviljats såväl före som efter ikraftträdandet.
3. Bestämmelserna 2 kap. 13 och 15 § ska inte tillämpas när en företagsinteckning har beviljats före ikraftträdandet.

## Förteckning över remissinstanserna (Utkast till lagrådsremiss En starkare företagsinteckning)

Bilaga 5

Efter remiss har yttranden avgetts av Svea hovrätt, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Bolagsverket, Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet, Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet, Svenska Bankföreningen, Sparbankernas riksförbund, Företagarna, Svenskt Näringsliv, FöretagarFörbundet, Svensk Inkasso, Föreningen Sveriges Kronofogdar, Rekonstruktörs- och konkursförvaltarkollegiet i Sverige, Institutet för företagsrekonstruktion och Stiftelsen Ackordscentralen.

Nyköpings tingsrätt har ej inkommit med något yttrande.

Yttrande har dessutom avgetts från Svensk Handel.